

A. Analytická časť
B. Časť stavebno-historického prieskumu

Tvrz s dvorom poplužným,

BERNARTICE

diplomová práca ZS 2019/2020

Bc. Natália Kostelníková

vedúci práce: prof. Ing. arch. Akad. arch. VÁCLAV GIRSA
doc. Ing. MICHAEL RYKL, Ph.D.

OBSAH.

A. Analytická časť

A1. Analýza lokality.	3
A2. Vstupné podklady.	14

B. Časť stavebno-historického prieskumu

B1. Objekt tvrze v závere novoveku. Od šľachtického sídla k jej úpadku.	19
B2. Grafická príloha - rozbor fasád.	42

Základné údaje o obci

Obec Bernartice

Areál tvrze sa nachádza v obci Bernartice, spadajúcej pod mestečko Stráž v tachovskom okrese a plzeňskom kraji. Obec sa nachádza len 17km od hraníc s Nemeckom, medzi mestami Tachov a Horšovský Týn, vzdialená 60km západne od Plzne. Ďalšími významnejšími obcami v okolí Bernartíc sú Stříbro, Bor a v smere na Nemecko Přimda a Bělá na Radbuzou.

Bernartice sa rozprestierajú pod svojmu okoliu dominujúcemu Pískovému vrchu (580m), južne od prírodného parku Valcha, na vyvýšenej spojnici medzi dvoma cestnými tangendami spájajúcimi Tachov a Domažlice. Spolu s okolitými obcami tvoria predhorie hraničného Českého lesa. V strede obce sa nachádza jeden rybník, z pôvodných troch kaskádových a lokálny prameň sa ďalej vlieva do severnej Mži.

kraj: Plzeňský

okres: Tachov

správna obec: Stráž

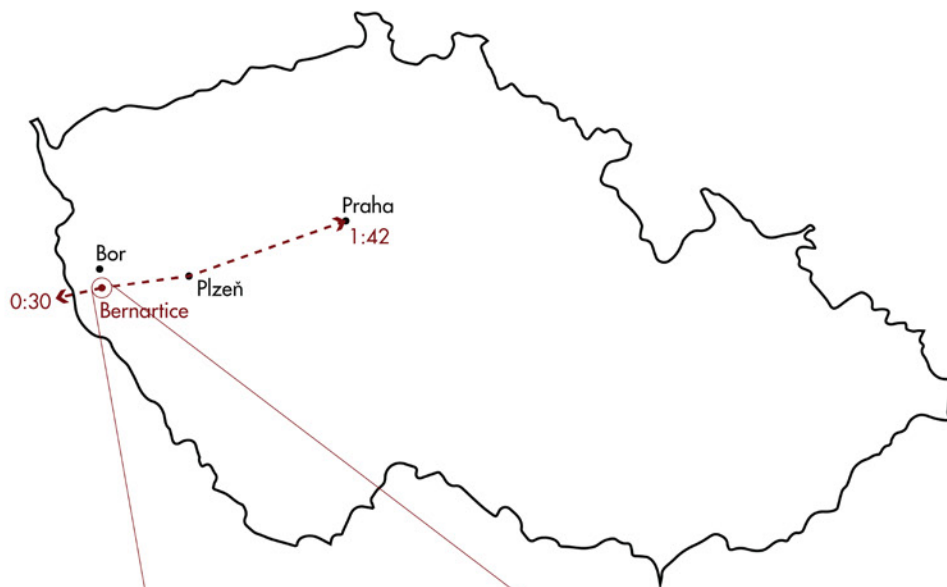
nadmorská výška: 510 m.n.m.

geografická poloha: 49°37'41" s. š., 12°47'59" v. d.

katastrálna výmera obce: 630 ha

počet obyvateľov: 89 (2011)

počet domov: 50 (2009)

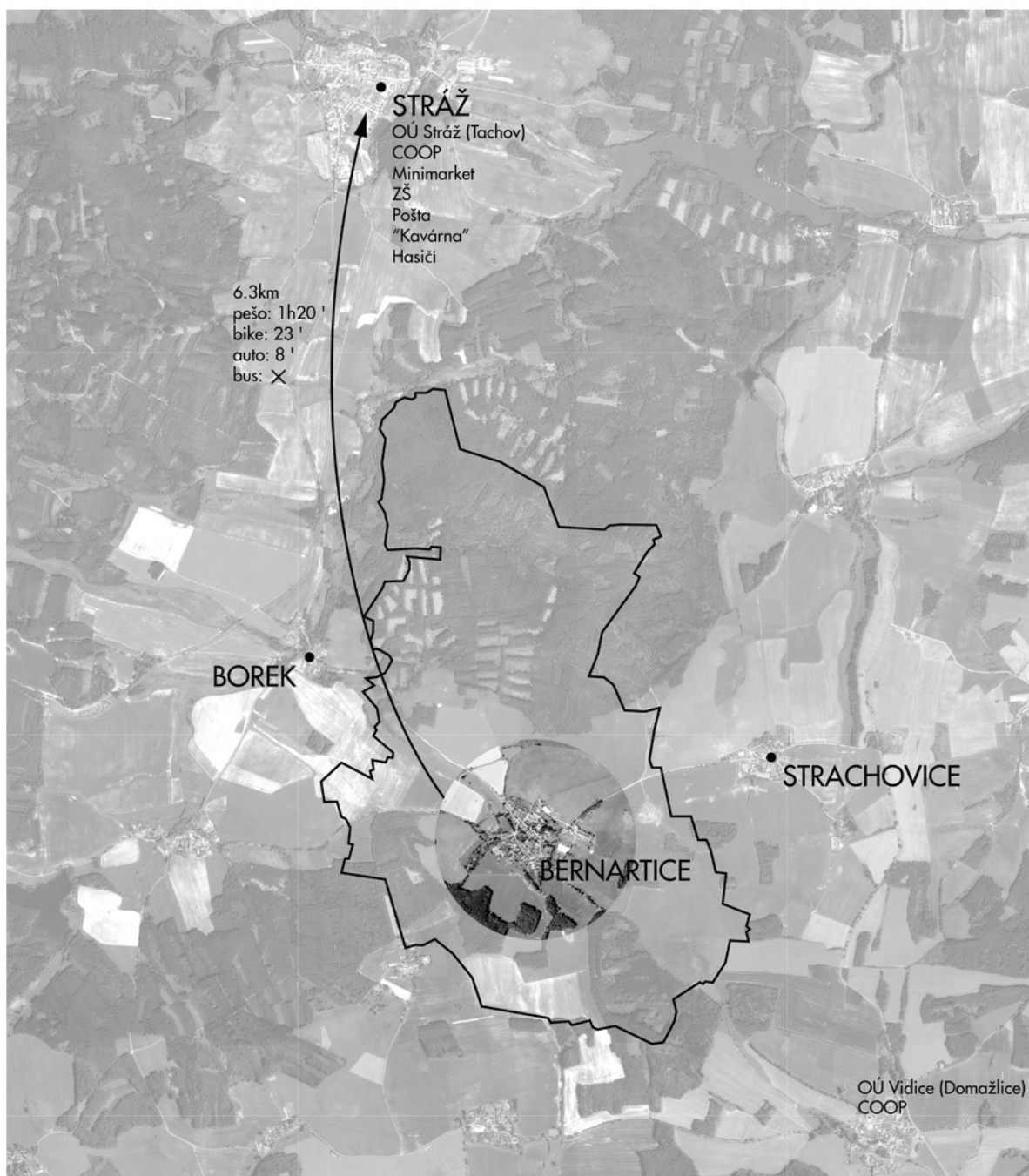
Bernartice v krajině a návaznost na dopravu

DOSTUPNOST BERNARTÍC.

BOR

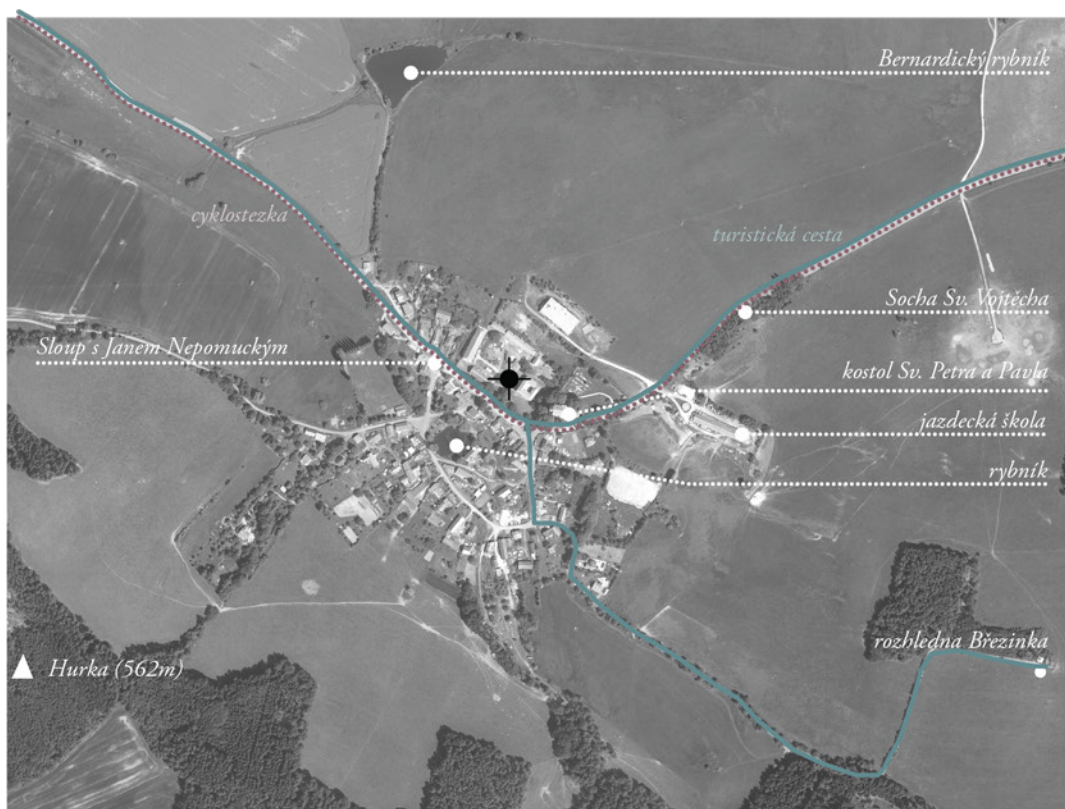
MÚ Bor (Tachov) 11.4km
COOP pešo: 2h20 '
Minimarket bike: 44 '
SŠ auto: 15 '
ZŠ bus: 1x 34 '
MŠ
Knížnica
Pošta
Reštaurácie a kaviarne
Hasiči
Lekáren
Hotel
"Kino"
Poliklinika
Úrad práce
Polícia

Vybavenosť v širšom merítku (základná vybavenosť hlavne v Stráži a vzdialenejšom Bore)

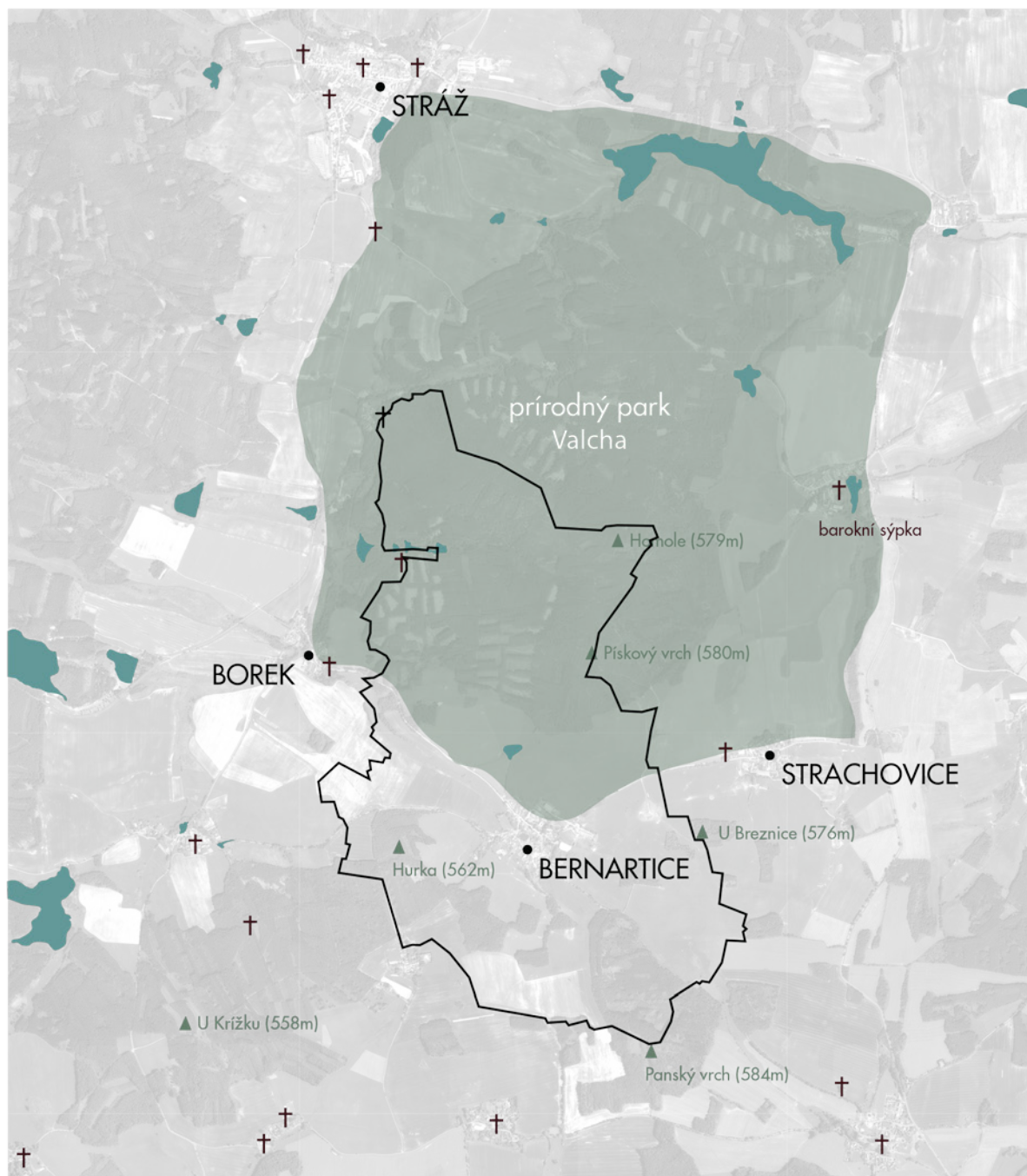
Občianska vybavenosť v Bernarticiach

Prírodné pamiatky a pamiatky v Bernarticiach

VYBAVENOSŤ BERNARTÍC.

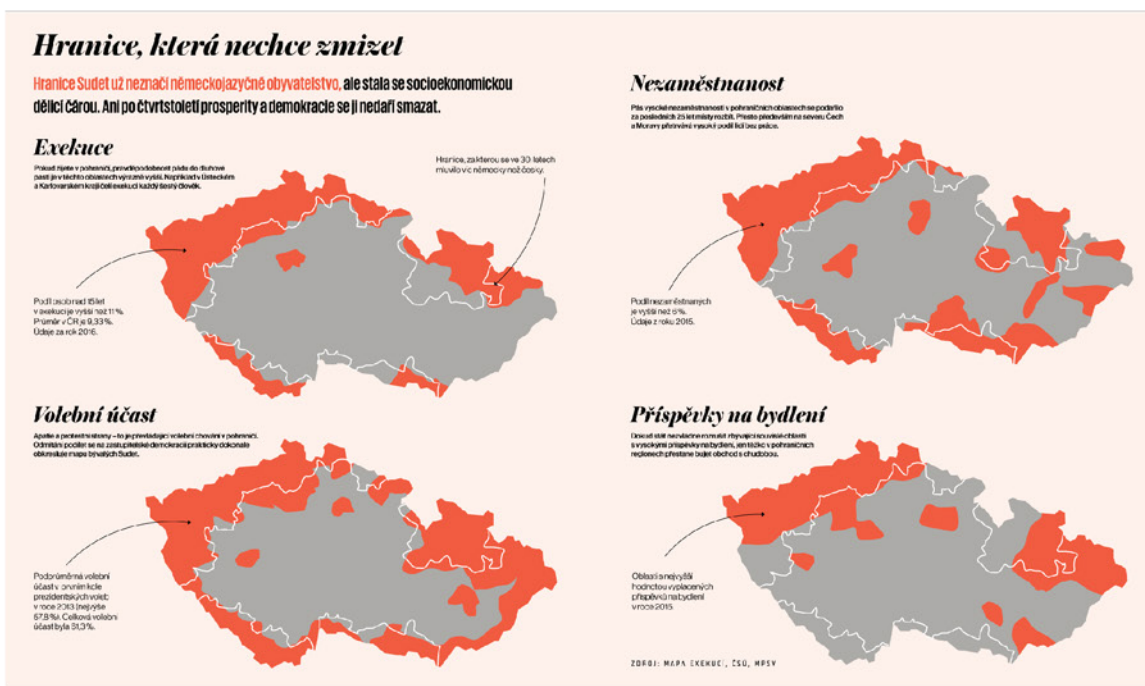
Prírodné pamiatky a pamiatky v okolí (vrchy, kostoly a kapličky, prírodný park Valcha, vodné plochy)

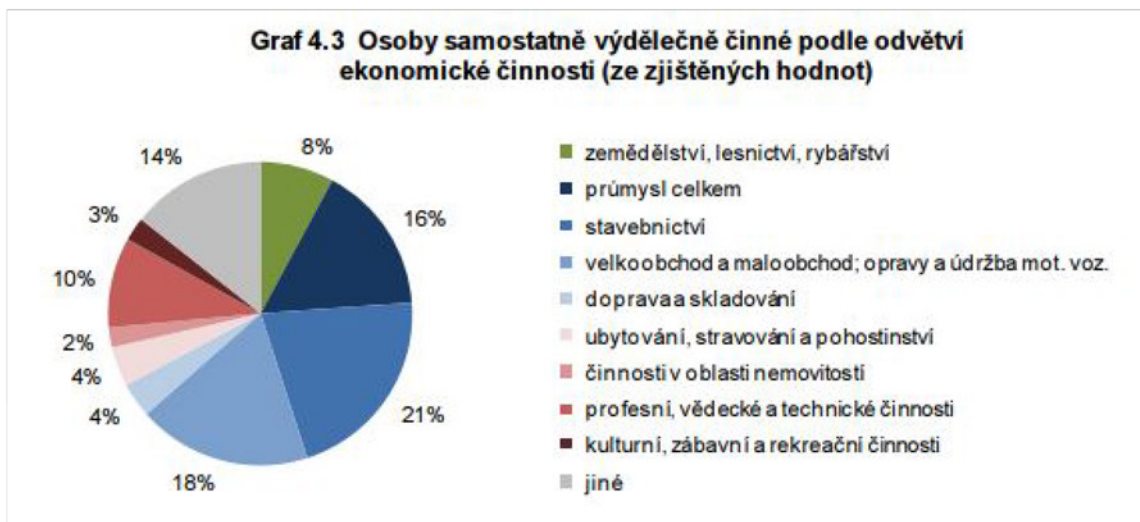
DEMOGRAFIA.

Tachov

- Podiel osôb s úplným stredným alebo vyšším dosiahnutým vzdelaním (SLDB 2011) je menej ako 33% (najnižšie percento).
 - Domažlický okres dosahuje až 41%.
- Podiel vysokoškolsky vzdelaných ľudí je menej ako 7%, Domažlice znova dosahujú 9%.
 - Do priemeru sa okres radí v podieli osôb so stredným vzdelaním vrátane vyučenia.
- Tachov spadá k sudetským okresom s najvyšším percentom nesezdaných súžití - viac ako 13.5%, kedy vo veku 25-34 tu žije 28.5% a viac.
 - Priemerný vek dosahuje 39 rokov, čo radí okres k vekovo najmladším.
- Z cudzincou v plzeňskom kraji vedu Slováci, Vietnamci a Ukrajinci, Tachov vedie.
 - V Stráži žije najmenej rodákov z regiónu. Podiel nezamestnaných je 12%.
 - Počet veriacich v Tachovskom okrese je menej ako 30%.
 - Najnižšie percento podnikateľov.

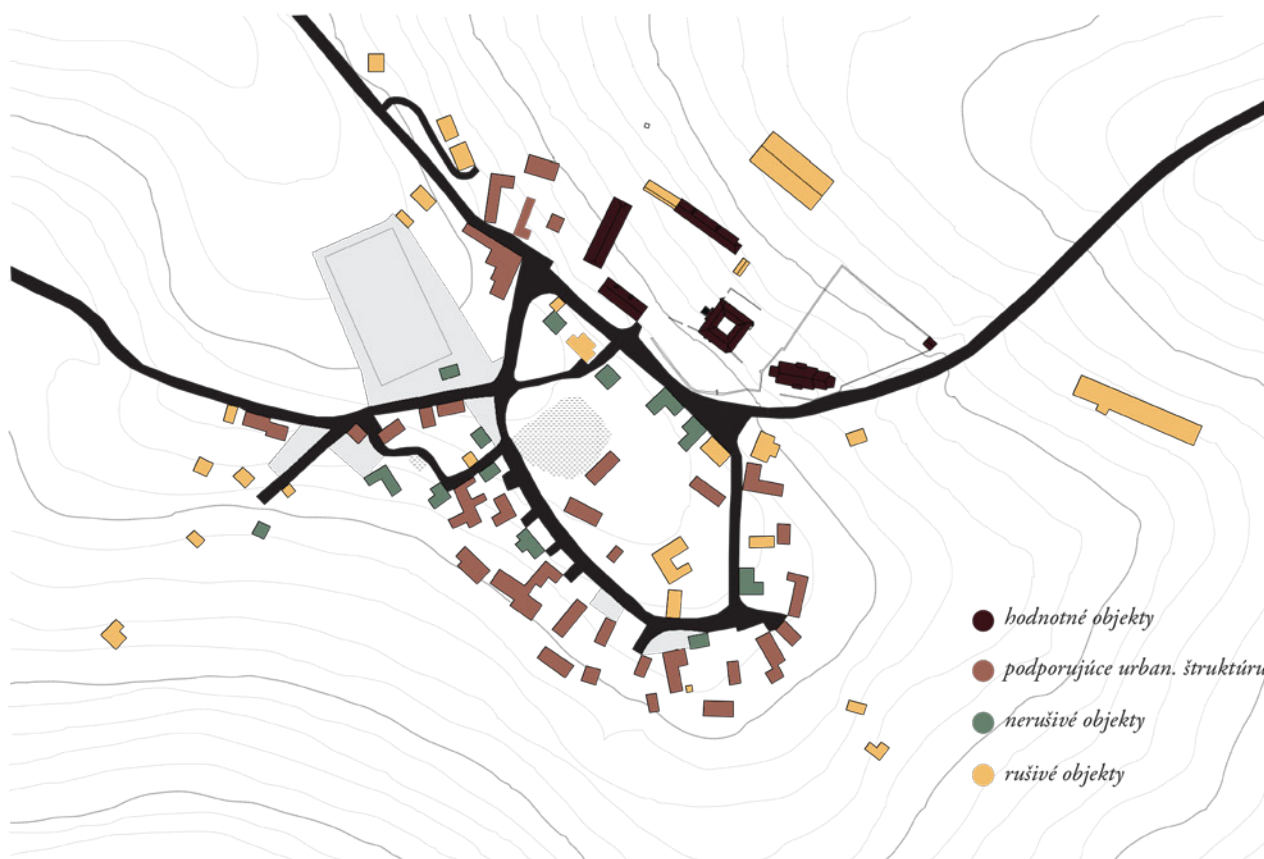

Sociálne problémy v regiónoch po odsune nemeckého obyvateľstva

Prehľad odvetví zamestnani podnikateľsky aktívnych ľudí v regióne

HODNOTA OBCE.

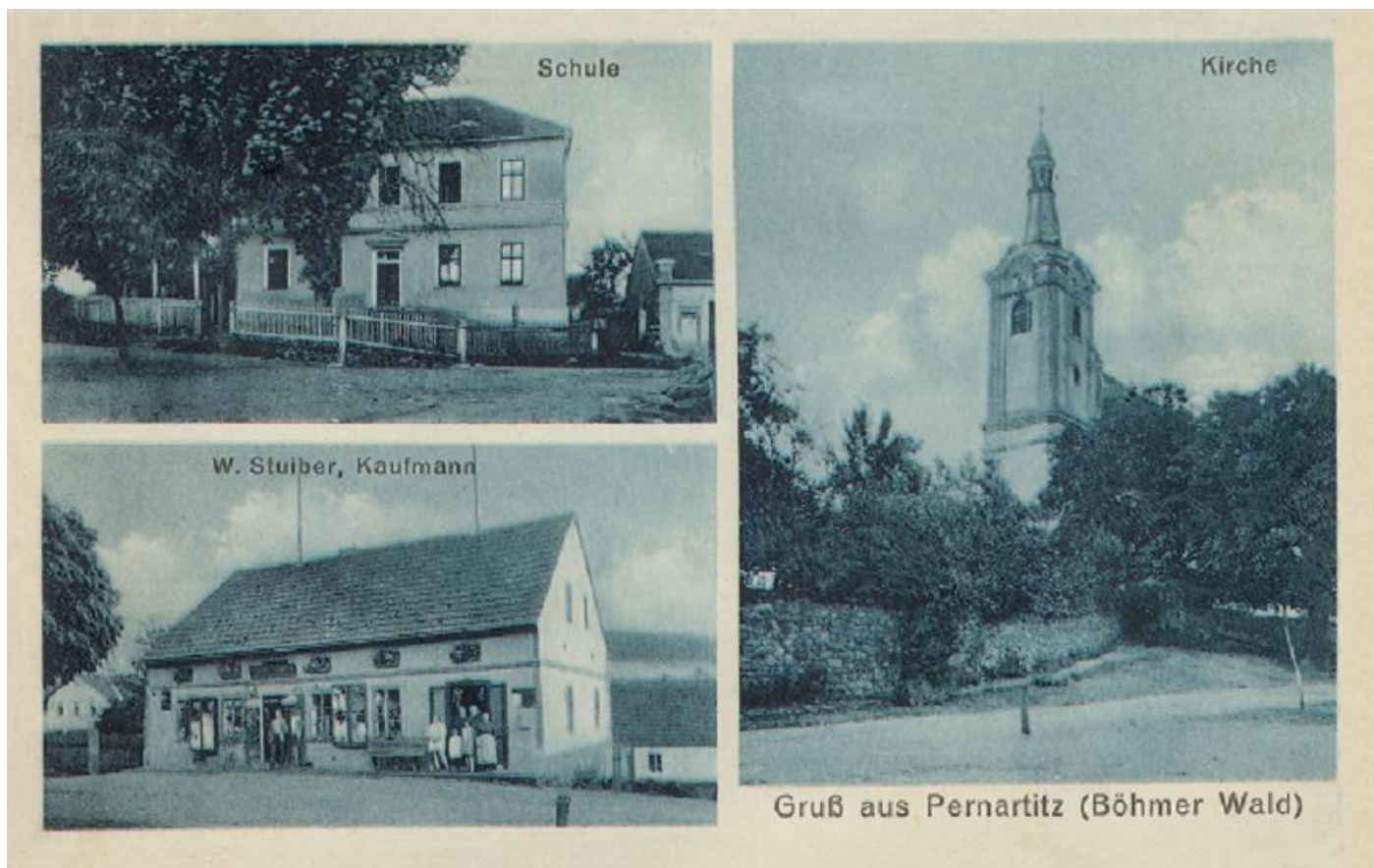
Hodnotová schéma obce Bernartice - mnoho domov v obci je v pôvodnom, alebo dobre zachovanom stave a relatívne málo objektov pôsobí rušivo

PLÁNOVANÝ VÝVOJ BERNARTÍC.

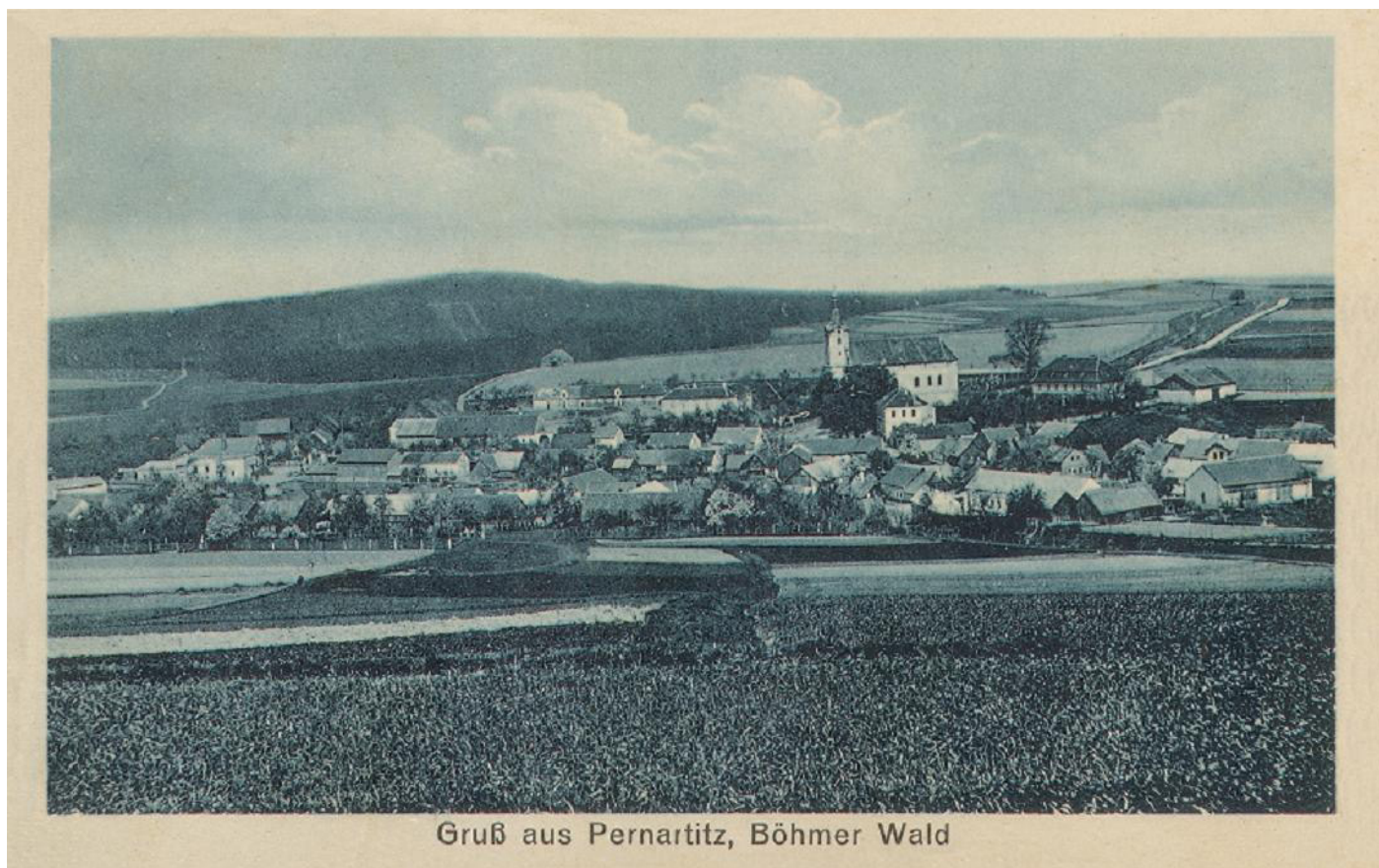
Plánované zmeny na regionálnej úrovni ja vytvorenie a posilnenie cesty II/22, ktorá ma lemovat' Český lez. Mala by tak odľaziť lokálne cesty od ťažkej dopravy a zároveň zlepšiť dopravu na lokálnej úrovni. Výrazným plánovaným prvkom je vysokorychlostná trať medzi Prabou a nemeckým Norimberkom. Jej plánovaná trasa a dnešná rezerva na jej výstavbu prechádza Prírodným parkom Valcha.

“Změna územního plánu bude respektovat limity vymezené památkovou ochranou. Při vymezování podmínek zástavby pro nové plochy bydlení v Bernarticích bude brán ohled na dálkové pohledy na kostel sv. Petra a Pavla a bývalou tvrz č. p. 1. Nová výstavba nesmí ovlivnit pohledovou dominanci těchto staveb. Nové návrhové plochy nebudou vymezovány v místech archeologických nálezů. V ploše st. p. č. 471 v k. ú. Stráž u Táchova bude stávající výška stavby stanovena jako maximální.”

“Pro tyto plochy požadujeme zpracovat zastavovací plán, který stanoví umístění objektů v lokalitě, základní objemy domů, výšku i podstatné dispoziční a typologické principy nové výstavby pro její lepší začlenění do stávajícího pohledu na nemovité kulturní památky a také pro lepší začlenění nové zástavby do stávajícího území, ochranu kulturní krajiny a kultivaci venkovního prostoru v nově vznikajícím sídlišti.”

Pohľad na Bernartice - 1928 - Bernartice mali vlastnú školu, obchod a fungujúci kostol. (www.obecstraz.cz/index.php/bernartice)

Pohľad na Bernartice - 1928 - začlenenie do krajiny. (www.obecstraz.cz/index.php/bernartice)

Pohľad na Bernartice - 1942- v siluete s kostolom, tvrzou a dvorom dominuje ešte aj budova fary, ktorá dnes už neexistuje. (www.obecstraz.cz/index.php/bernartice)

Pohľad na Bernartice - 1950 - pohľad na rybník a dominantný kostol sv. Petra a Pavla. (www.obecstraz.cz/index.php/bernartice)

S

Bohaté historické dedičstvo, zachovaná štruktúra obce a výhľadové horizonty, kompletná izolácia, zdanlivo rozvinutá sieť turistických ciest a cyklotrás, prírodný park Valcha, tradícia chovu koní - vhodné podmienky, negatívne dominanty sú registrované obcou

W

Extrémna slabá vybavenosť, prerušené napojenia na obce Domažlického okresu, žiadna dostupnosť verejnou dopravou, nízka príslušnosť obyvateľov k regiónu, sociálna a demografická stagnácia, nízky rozvoj regiónu, kompletná izolácia, historické dedičstvo v ohrození, žiadne zamestnanie v obciach - dochádzanie, negatívne dominanty

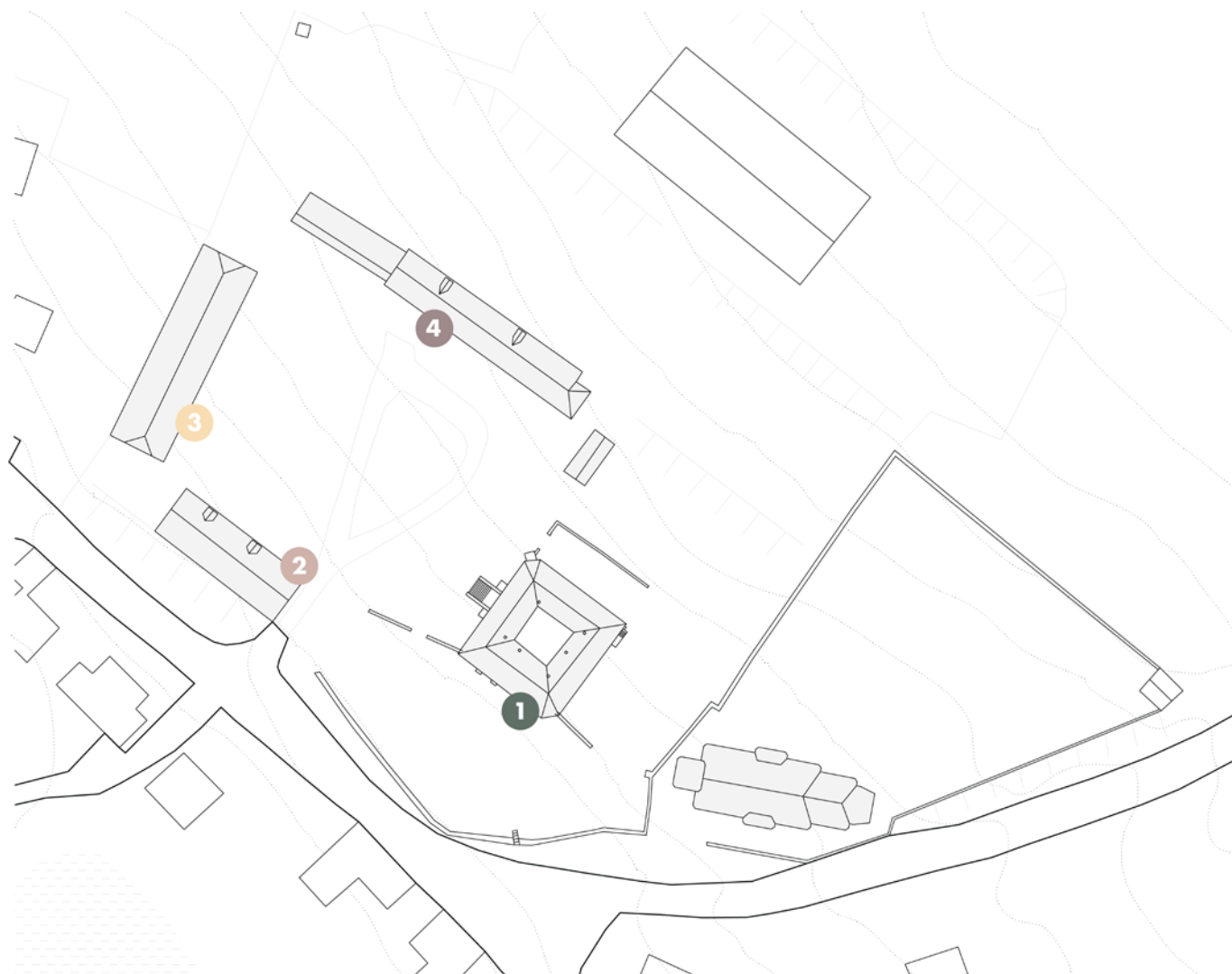
O

Naviazanie na krajinnú prepojenosť, vytvorenie spojenia s Nemeckom, orientácia na Domažlický okres, práca so sociálnymi problémami, les ako zdroj, orientácia na poľnohospodárstvo a chov, vytvorenie pracovných príležitostí

T

Automobilová nesamostatnosť, rozvolnená zástavba narušajúca kvalitu obce, nekoordinovaný rovoj, sociálne neprijatie návrhu a zmien

1 BUDOVA TVRZE

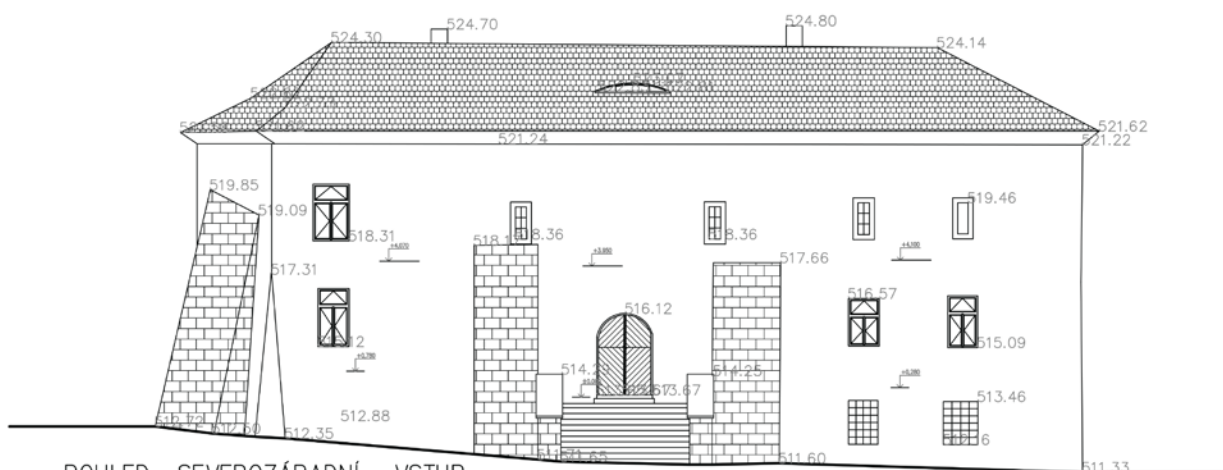
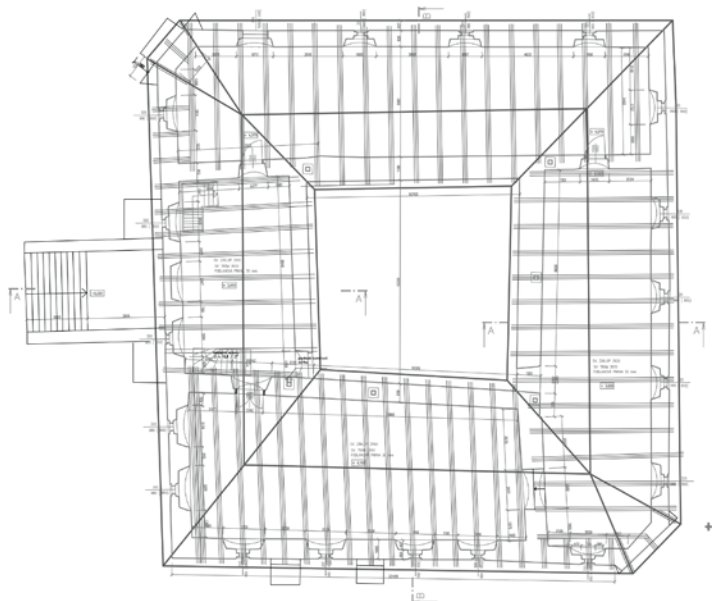
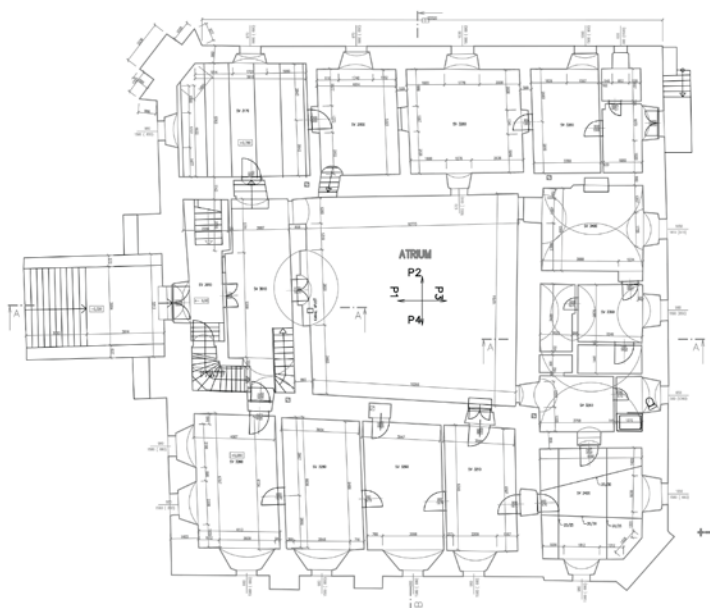
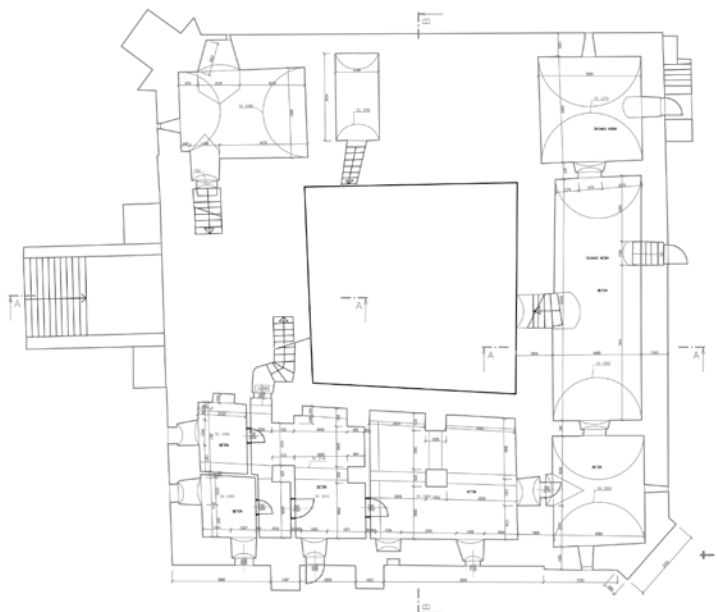
2 BUDOVA KONIARNE

3 BUDOVA STODOLY

4 BUDOVA STAJNE

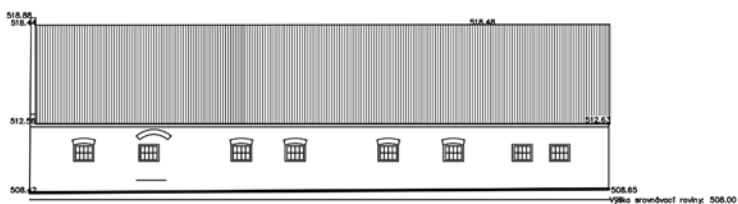
1 BUDOVA TVRZE

vybraná vstupná dokumentácia

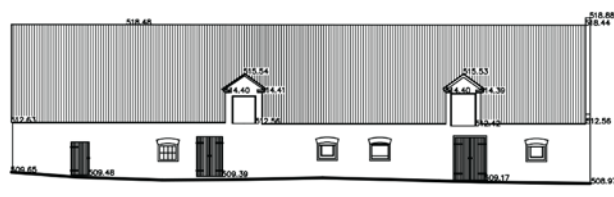

POHLED SEVEROZÁPADNÍ , VSTUP

2 BUDOVA KONIARNE
vybraná vstupná dokumentácia

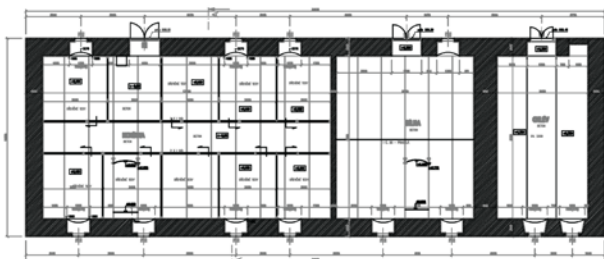

POHLED JIŽNÍ

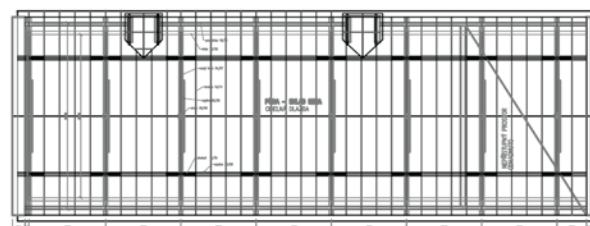

POHLED SEVERNÍ

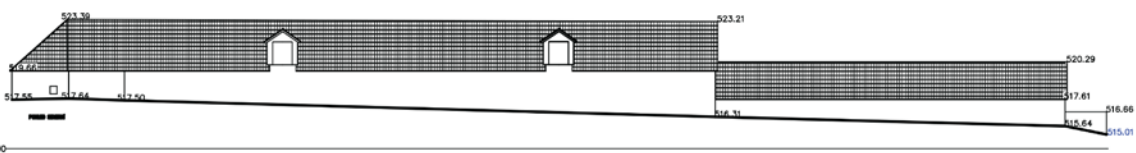
PŮDORYS PŘÍZEMÍ

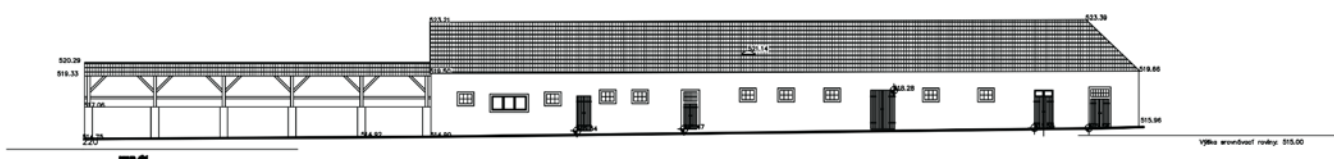
PŮDORYS KROVU

4 BUDOVA STAJNE
vybraná vstupná dokumentácia

Výška srovnávací rovny: 514.00

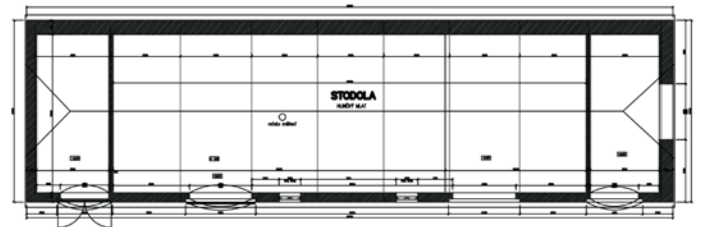
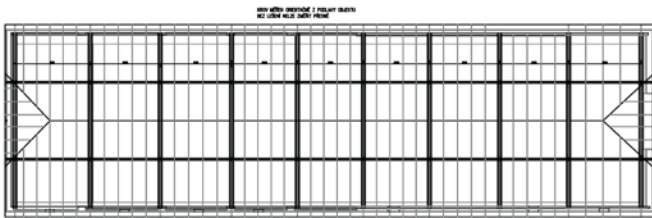

Výška srovnávací rovny: 515.00

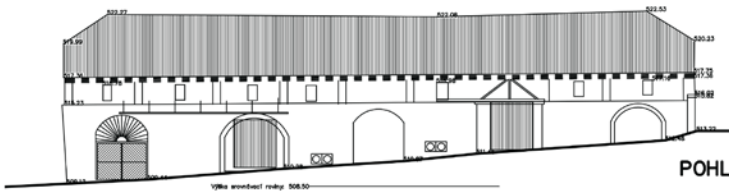
BUDOVA STODOLY 3
vybraná vstupná dokumentácia

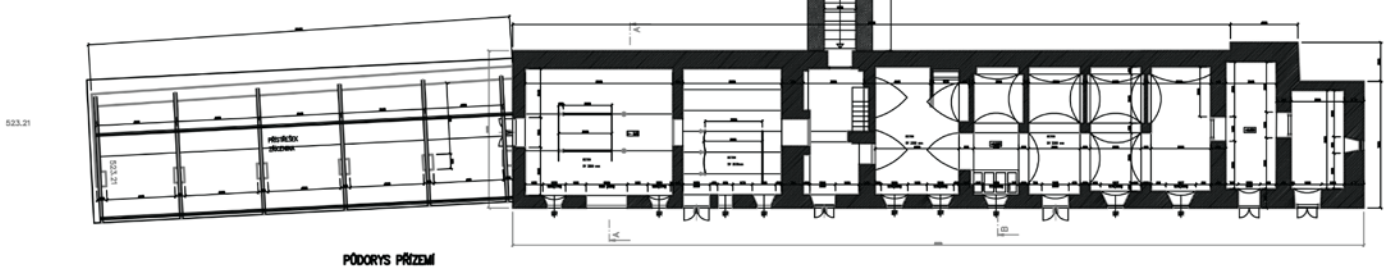
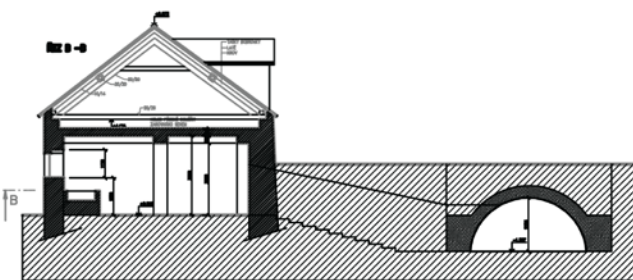
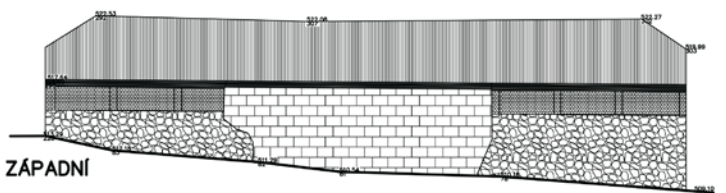
PŮDORYS KROV

POHLED VÝCHODNÍ

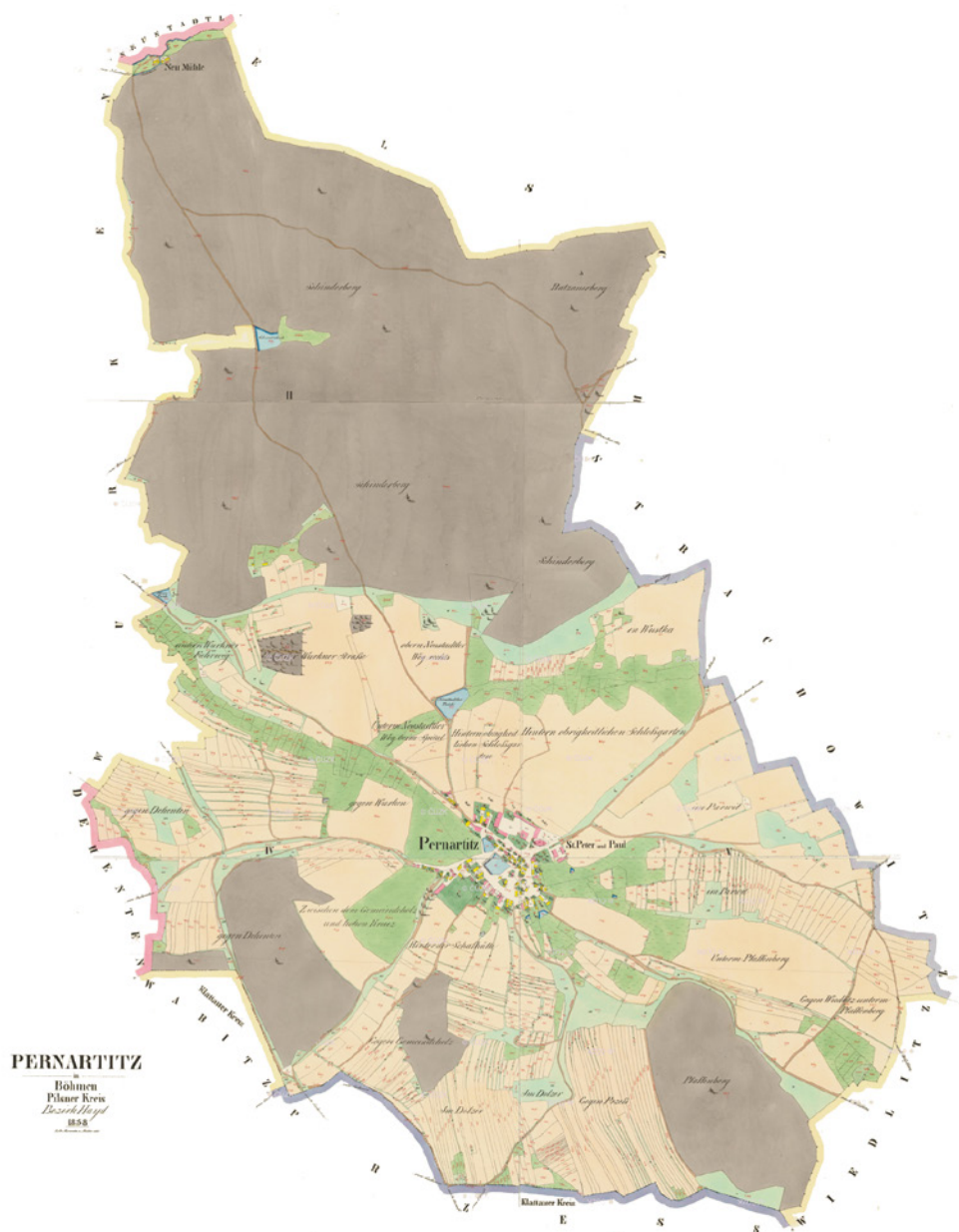
POHLED ZÁPADNÍ

ČASŤ SHP

Objekt tvrže v závere novoveku.

Od šľachtického sídla k jej úpadku.

Objekt tvrze v závere novoveku.
Od šľachtického sídla k jeho úpadu.

BERNARTICE

ČASŤ STAVEBNO-HISTORICKÉHO PRIESKUMU
Natália Kostelníková

vedúci práce: doc. Ing. MICHAEL RYKL, Ph.D.

ČASŤ SHP.

Objekt tvrze v závere novoveku. **Od šľachtického sídla k jeho úpadku.**

Cieľom tejto časti diplomového projektu je rozšíriť aktuálne znalosti o stavebno-historickom vývoji bernartickej tvrze. Objekt tvrze, či neskôr zámočku, je zmieňovaný vo viacerých prameňoch, počnúc základným mapovaním objektov Hradov, zámkov a tvrzí pod vedením Augusta Sedláčka, alebo iných publikácií stručne popisujúcich pamiatky v Čechách. Ako prví mu však viac pozornosti venovali Z. Procházka a J. Úlovec, ktorých obsiahla štúdia o bernartickej tvrzi bola publikovaná v Ročenke Klubu Augusta Sedláčka v roku 1986. Na ich prácu v roku 2010 nadviazali J. Urban, ktorý do detailov zmapoval a ich štúdiu doplnil v oblasti dejín objektu, a J. Anderle, ktorý sa venoval stavebnej-histórii a rozboru objektu. Práve jeho plány nám slúžili ako východiskové a budeme na ne nadväzovať. V práci sa budeme sústrediť hlavne na obdobie úpadku sídla, ako dôsledku zmeny funkcie zo šľachtického bývania na hospodársky dvor v priebehu 18.storočia.

Skoré dejiny.

Napriek tomu, že sa obec nachádza v dnes nadmieru vysídlenej oblasti českých Sudet, neuberá to na jej historickom význame a istej kontinuite v osídlení. Románske osídlenie v obci sa dá s určitosťou predpokladať na základe najstarších archíválií, ktorými sú kniežacie listiny. Tie dokladajú, že obec na tomto mieste už v rokoch 1158-1173 existovala. Tak ako nám napovedá názov vedľajšej obce Dehetná, vznikla práve ako lesná osada, vyklčovaním. Či mala aspoň približne rovnakú urbanistickú formu ako dnes, sa určiť nedá. V jej blízkosti viedla významná zemská cesta z Nemec-ka, cez Stráž a pokračovala na Stříbro. Môžeme teda predpokladať istú formu opevneného sídla, dvorca pre príslušníkov družiny. Práve tými mohli byť Milík

a syn Příbyslav, pri ktorých sa v danej listine vyskytuje "de villa Bernardi". Či aj objekt samotného panského sídla stál na dnešnom mieste určiť zatiaľ nevieme, dá sa však predpokladať jeho drevená, či kamenná forma chránená obrannou terénnou priekopou.

Gotickú formu tvrze môžeme takisto len odhadovať na základe analógií prislúchajúcej historickej etapy. K fyzickým nálezom na tvrzi však patria sekundárne použité gotické prvky, ktoré boli neskôr zapracované hlavne na previazanie nároží v obvodových stenách. Tie prislúchajú 14.storočiu a nesú známky po požiari. Vieme teda predpokladať gotické sídlo, stojace už na mieste dnešnej hmoty tvrze, usporiadaním sa však líšilo. S istotou vieme, že k obci už od 2.pol. 14.storočia prislúchal aj kostol s farou, čo význam obce zvyšovalo na regionálny.

Toto sídlo s možnými obmenami, a opravami zotrvalo aj s príchodom renesancie. V roku 1413 sa o sídle ako prvýkrát hovorí ako o tvrzi, konkrétne v latinskej forme curia arature, curii rusticalis cum censum. Curia v latinčine popisuje osídlenia už od 14.storočia a jedná sa hlavne o poľnohospodárske, panovnícke, či kniežacie dvory. V roku 1459 vlastní tvrz zemania z Hořešovic a v dokumente je vykreslená nasledovne: tvrz celou, dvůr poplužní aj s poplužinami a ďalšie vsi, čo nám indikuje, že zemania boli zámožnejší a vlastnili už viacero obcí v okolí, Bernartice mohli byť ich správnym centrom.

Už Úlovec s Procházkom usudzujú, že základnú formu tvorila palácová tvrz, typická pre 14.storočie, v objeme podobnom dnešnému južnému krídlu, vstúpalo sa zo severnej brány cez kurtinu v hrubom obrannom múre, postupne bol dostavaný objekt severného krídla, odskočený však od západu (dnešná viditeľná spára na severnej fasáde) – objem tvrze sa prispôboval existujúcemu obrannému výkopu. Najstaršie obvodové steny v tvrzi Anderle zaraďuje do obdobia okolo roku 1500, teda na hranicu ranného novoveku.

K doplneniu hmoty do štvorhrannej tvrze – už zámku s vežou na západnej strane dochádza v neskoréj renesancii, keď sa gotická tvrz dostáva do rúk Jána Merklínskeho v roku 1553, alebo až po roku 1590,

kedy jeho majetok dedí syn Purkart. Dendrológia najstarších drevených prvkov ich datuje do sezóny z roku 1583, takže k prestavaniu dochádza následne. Či to však stíha Ján, alebo je to až zásluha jeho syna, nie je jasné. Ako správne Anderle podotýka, to, že archiválie vykresľujú Purkarta ako mánotratného, dôsledkom jeho finančnej tiesne môže byť aj finančné vyčerpanie po nákladnej obnove tvrzi do jej renesančnej podoby. Koniec koncov o snahe zveľaďovať rodinné majetky svedčí aj jeho snaha o kúpu ďalších obcí, o ktoré však následne zlým hospodárením prichádza. Ján Merklínsky získava Bernartice s obcami Borek, Dehtená, Pavlíkov, Dubec, Střechovice a Sychrov. Jeho syn Purkart

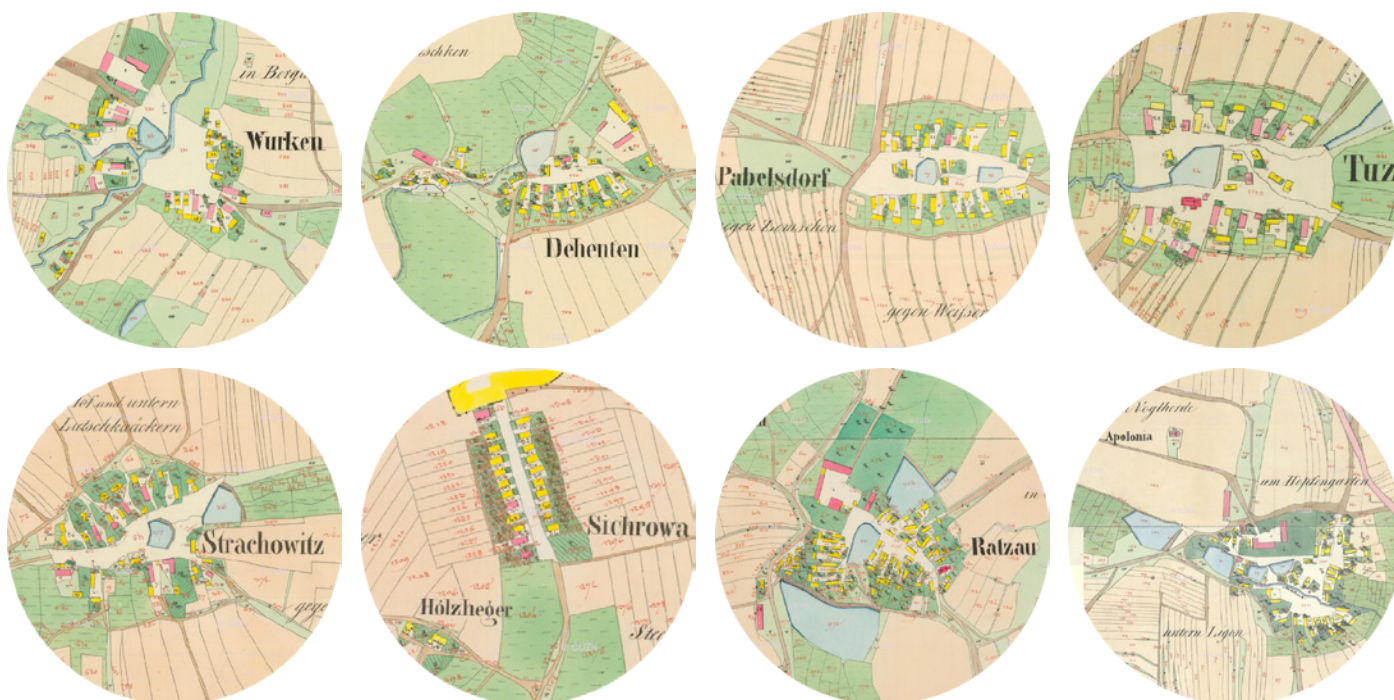

ich ešte rozširuje o okolité Racovany a Souměř.

Renesančné obdobie a prvá známa forma palácovej tvrze.

Dispozičné usporiadanie renesančnej tvrze nie je jednoznačné. Anderle predpokladá hlavný vstup zo severnej fasády, na ktorej sa z vonkajšej strany nachádza viditeľný záklenok na mieste druhého okna od západu,

ktoré postupne tento otvor nahradilo. Šírka otvoru je približne 2,9m. Vrchol segmentu sa nachádza len 2,4m nad úrovňou podlahy v dnešnom krídle. To indikuje, že vchod, rovnako aj podlaha krídla a úroveň nádvorí museli byť v súvislosti s využívaním tohto vstupu nižšie. Je teda možné, že tento vstup môžeme zaradiť do ešte staršej generácie. K tejto hypotéze je nutné položiť si ďalšiu otázku a to aká stará je arkáda vstupu na nádvorie na prízemí? Vzniká tento vstup

Stabilné katastre obcí: Borek, Dehetná, Pavlíkov, Dubec, Strachovice, Sychrov, Racov, Vidice. (www.cuzk.cz)

naozaj až pri barokovej prestavbe? Novým poznatkom k rozvoju názoru na to ako palác mohol fungovať je nález výbehu tehlovej krížovej klenby (alebo so styčnými výsečami) exteriérovej pavlače na dvornej fasáde južného krídla. Pavlač zaklenutá štyrmi poľami by sa teda nachádzala hneď oproti vstupu bránou zo severnej strany. Počet štyroch zaklenutých polí však nie je jasný, keďže ich geometria sa líši, čo je veľmi nápadné. Viac k tejto anomálii by mohli napovedať prípadné nálezy ďalších výbehov, zatiaľ krytých poslednou vrstvou režnej omietky na nádvorí. Ďalším nálezom upresňujúcim formu renesančného objektu je výskyt arkád naposchodí nádvornej fasáde západného krídla. Tri arkádové otvory o šírke 2m, s rozstupmi 0,6m sa nenachádzajú osovo k danému západnému krídlu. Je to z dôvodu napojenia tejto miestnosti na zaklenutú pavlač otvorom, ktorý je svojou šírkou odlišný od arkád. Arkádová miestnosť vytvárala pravdepodobne krytú letnú jedáleň, v rámci plánu umiestnená na atraktívnom mieste - s výhľadmi. Ako dlho však jedáleň fungovala ako otvorený priestor sa predpokladať nedá, treba však zvážiť jej krátku životnosť vzhľadom na klimatické podmienky v okolí Českého lesa. Nejasnú polohu má pre obdobie renesancie vertikálna komunikácia. Analýza pôdorysov nám však napovedá, že kamenné schodisko v severovýchodnom rohu nádvorja, ktorým sme si istí v nasledujúcich fázach, tu mohlo stáť už v renesancii.

Vonkajšiu podobu paláca nám približujú pozostatky renesančného sgrafitá (viz. západný a južný pohľad). Zvyšky tohto sgrafitá nachádzame na západnej a južnej fasáde. Stopy sgrafitá pre tento moment chýbajú v stredovej partii západnej fasády, kde sa buď objavila pri prieskume omietok z lešenia, alebo by to mohlo indikovať inú formu riešenia fasády v stredovom poli zámku. K tomuto nás môže navádzať aj zobrazenie tvrze na obraze z 1634, kedy má stredná partia predsadenu formu a stupňovitý štít. V rámci južnej fasády sa sgrafitá objavuje, síce v malých kúskoch, no pravidelne. Táto fasáda bola teda sgrafitom pokrytá celá. Podstatný je aj stav, v ktorom sa tvrz na vyššie spomínanom vyobrazení nachádza - poškodená s rozvalenými stenami. V roku 1627 je tvrz opisovaná ako „celá zplundrovaná“ – nie je jasné či ako dôsledok zlého hospodárenia márnотratného Purkartovho šafárenia, alebo, čo je pravdepodobnejšie následkom 30 ročnej vojny. Koniec koncov aj iné objekty v obci sú na vyobrazení vo veľmi zlom stave. V roku 1626 Purkart umiera, dedí po ňom jeho manželka Kateřina, ktorá však dedí viac dlhov ako majetku. Nakoniec musí majetky prepúšťať veriteľom, a sama sa odsťahovala do jednoduchšieho panského dvoru v Borku, kde dožíva. Bernartice si teda sriedajú viacerí veritelia, nikto z nich tu dlhodobo nesídlí a následky po 30ročnej vojne len prehlbujú zlý stav v akom sa tvrz nachádza.

obec založená pravdepodobne menovcom Bernardom

- 1158-1173

družníci Milík a syn Přibyslav spomenutí v listine a hlásiacia sa k "de villa Bernardi"

forma statku nie je jasná, tvrze vtedy ešte neexistovali, opevnené osídlenie pri významnej zemskej ceste z Nemecka, cez Stráž na Stříbro
- 1356

Bozděch a syn Bušek v Bernartíc(zemania) -dvor/tvrz

obec mala faru = regionálny význam, stále nieje jasné, či už existoval objekt tvrze, alebo len dvorec
- 1395

Jan z Bernartíc
- 1413

1.tvrz - Jan z Bernartíc zomiera bezdetný, dedia príslušníci tí s určitouš'ou tvrz obývajú - doklad v r.1431

curia arature, curii rusticalis cum censum
- 1459

v tejto dobe tvrz už vlastní zeman z Hořešovic Purkarti až po dedičku Annu - bezdetná daruje vladykom Merklínskym z Merklína

tvrz celou, dvur poplužní aj s poplužiami, a ďalšie vsi

RANNÁ RENESANCIA [1550]

FORMA NIE ÚPLNE ZNÁMA
jednalo sa o gotickú tvrz, tvorenú palácom, v objeme podobnom dnešnému južnému krídlu, vstup zo severu cez kurtínu v hrubom obrannom múre

- 1553-1563

potvrdenie darovania Janu Merklínskemu z Merklína
 - 1579-1583

dendrológia
 - 1590

Jan zomiera a dedí syn Purkart, ktorý sa majetok snaží lokálne zväčšiť o ďalšie vsi, no zadlžuje sa, márnوترatný?

jednalo sa o statok celkom bohatý: *tvrz, fara, mlyn, 40 usedlých*
 - 1626

zomiera a dedí vdova Kateřina, ohlasujú sa veriteľia a Kateřina s deťmi vytlačená do Borku (to zostalo jej) veriteľ Drago Draghi užíva tvrz

stav 1627: "*celý zplundrovany*"
- dlhé spory medzi Purkartovými a veriteľmi

NESKORÁ RENESANCIA [1583D+]

HMOTA:
doplnená do štvorkrídlového paláca vstup zostáva zo severu
NAJSTARŠIA VRSTVA OMIETKY:
tenká vápenná omietka-zalícovaná do roviny, ešte v surovom stave opatrená vápenným náterom + renesančné sgrafitó

1634

obraz so Židmi

- 1638

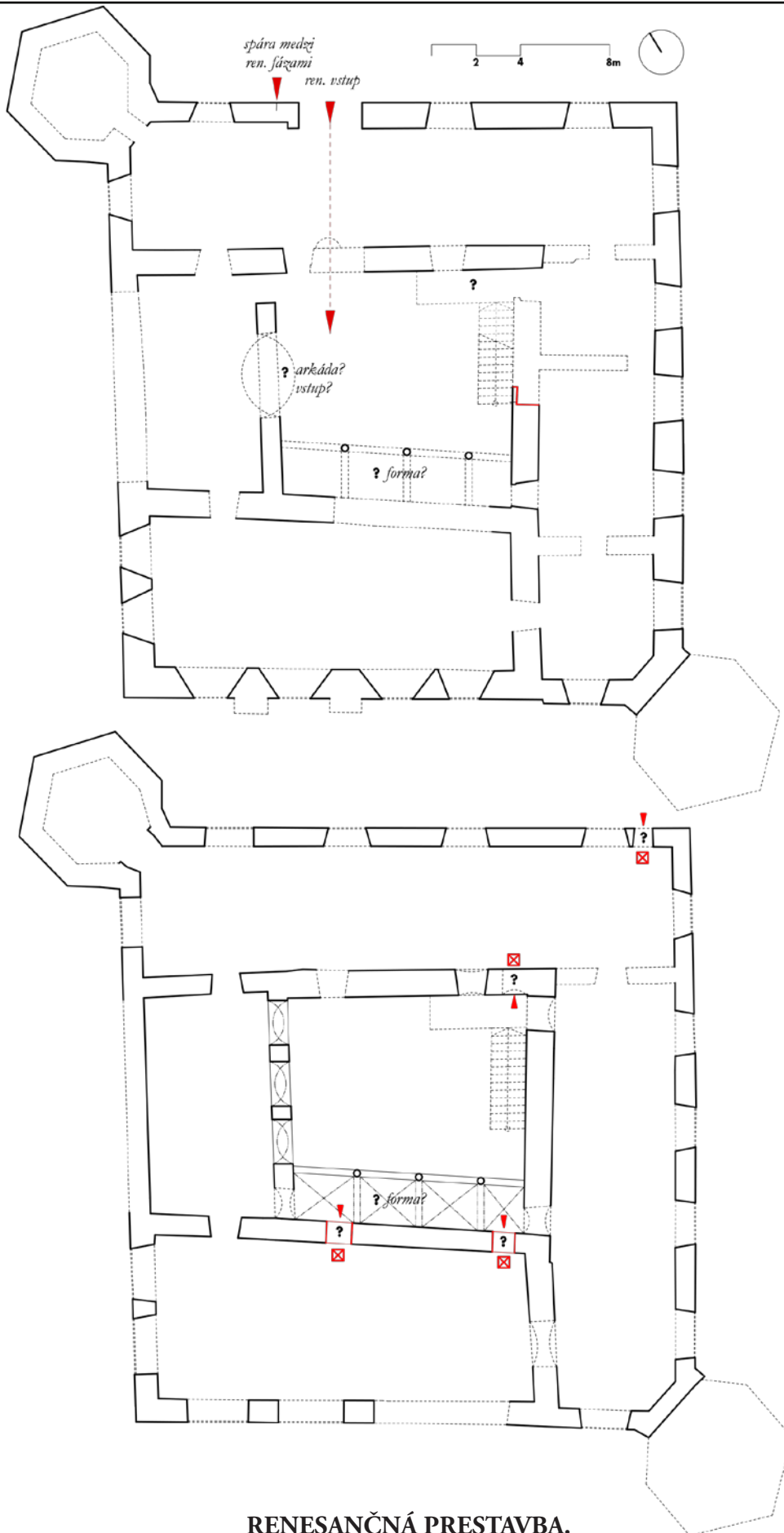
Diviš Koc odkupuje vo verejnej dražbe - už tu nesídlil

"tvrz pustou Pernartice řečenou, s dvorem poplužním, pivovarem, sladovnou, spilkou, včetně Debetné s pustým poplužním dvorem a ovčine a vsi Skařez"
- 1641

dedia synovia -rozdeľujú

!PIVOVAR! = 1.krát spomenutý
dedičný statok s rytierskym sídlom
- 1646

vypálený kostol a farský dvor

RENASANČNÁ PRESTAVBA.
Odhadovaná pôdorysná schéma renesančného paláca.

Ranno - barokové úpravy.

Situácia sa výrazne mení v roku 1650, kedy tvrz odkupuje Paris von Spadko, cisársky dôstojník povýšený do šľachtického stavu. Do Bernartíc sa presídľuje natrvalo, a hneď v roku 1652 obnovuje v Bernarticiach zvon a faru. Na základe nálezov aspoň dvoch barokových fáz vieme práve tu ranno-barokovú pripísať jeho zásluhám. Je to vysoko pravdepodobné aj na základe popisov tvrze ako veľmi zničenej, je teda otázne, či vôbec obývateľnej v dobe, kedy ju odkupuje. Z renesančného paláca sa stáva barokový zámok a prechádza viacerými zmenami. Má stále štvorhranný pôdorys s minimálne jednou šesťhrannou vežou v severozápadnom nároží, ešte z doby renesancie. Zalomenie hrany v juhovýchodnom nároží budovy indikuje existenciu šesťhrannej veže aj tu, je otázne či to je len stavebná príprava, alebo tu veža naozaj od renesancie stála. Na to však odpovie až archeológia. Najneskôr vtedy zaznamenávame presun vstupu na západnú fasádu. Presunom vstupu sa pravdepodobne mení aj hlavná dispozičná osa zámku. Za schodiskom nasleduje vstupná predsieň a z nej sú na obe strany prístupné hlavné obytné krídla. Severné krídlo rozčlenené na viac svetlíc delených priečkami tvoriacimi enfiládu, južné krídlo sa javí ako otvorený sál.

Vertikálna komunikácia, ktorou si môžeme byť pre toto obdobie už istí je kamenné schodisko vedúce do poschodia na severnej fasáde vnútorného nádvorja. Toto schodisko kolidovalo so vstupom do zaklenutých pivníc pod východným krídlom, bez podrobného skúmania a odkryvu vrstiev nádvorja zostáva táto kolízia nejasná. Z popisov z následných období

a zo stôp drevených konzol na severnej fasáde tohto nádvorja sa dá dedukovať to, že murovaná pavlač nelemovala celú severnú fasádu dvora pozdĺžne, ale len jej úsek. Os prvej drevenej konzoly sa nachádza 3,7m od východnej hrany. Zároveň nám to dokazuje aj dispozícia vstupov do objektu z pavlače, kedy vstup z pavlače do západného krídla vzniká až neskôr, a je k nemu teda predĺžená už len drevená konštrukcia pavlače - drevené zvyšky konzol.

Veľké otázniky vyvoláva nejasnosť polohy druhej vertikálnej komunikácie. Drevené slimákové schodisko z nasledujúcej fázy vzniká až po zbúraní zaklenutej pavlače, ktoré nevieme časovo zaradiť, ale svojou šírkou na 2 stopy nesedí s nárokmi užívania šľachtou. Zároveň existencia kamenného schodiska v najvzdialenejšom kúte od vstupu do objektu, k tomu neprístupného suchou nohou, ako jediného schodiska nedáva rovnako zmysel. Keďže k danému schodisku neexistujú pre tento moment žiadne fyzické nálezy, preverovali sme jeho možnú polohu len na základe logických súvislostí. Veľkou stopou nám však je vyjadrenie v Mildenbergerovom popise k plánu prestavby z nasledujúceho obdobia: "Nad číslom 2 užívaném jako dolní předsíň, jsou špatně překrytá prkna, takže všude protahuje průvan a v zimě je byt chladný." Špatně překrytá prkna nám indikujú prestup v strope nad hlavnou vstupnou halou. Dispozičné usporiadanie haly zasa vymedzuje jediný možný priestor na schodisko v severozápadnom rohu.

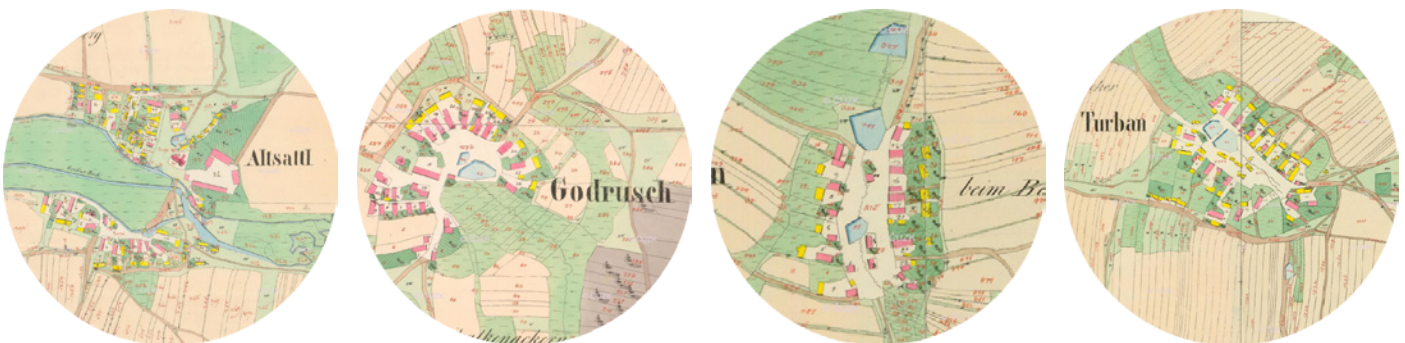
Na novo utvorenej vstupnej fasáde rozoznávame minimálne dve vrstvy omietok prislúchajúcich k

barokovým etapám. Neskoršou z nich je hrubá rezná vrstva omietky pieskovcovej farby s hladenými detailmi (viz. pohľady), ktorými sú po celom obvode prebiehajúce horizontálne pásy, hrúbky 200mm, deliace suterén s prízemím a prízemie s poschodím. Rovnakým pásom bola prekrytá aj fabiónová rímsa. Zatiaľ čo pasparty s detailom uší nachádzame na východnej fasáde okolo okien na prízemí, aj poschodí, na západnej fasáde sa okná na prízemí javia bez uší s jednoduchými paspartami o šírke 160mm. Tento detail sa na severnej a južnej fasáde zatiaľ neodhaľuje. Ďalšiu barokovú vrstvu nachádzame len v indíciách, ktoré sa prejavujú červeným náterom. Tento náter sa nachádza hlavne na zvyškoch konzoliek nad hlavným vstupom, ktoré kedysi niesli rímsu vstupného portálu. Na základe analógií prislúchajúcich k portálom z rovnakého obdobia vieme odhadnúť jej veľmi zjednodušený tvar, viac by mohla odhaliť už len sonda do omietky, hlavne v spodnej oblasti, kde sa dajú očakávať stopy po pilieroch, ktoré by rímsu opticky niesli, či už plastických prvkoch (pilastre a lizény), alebo len vo

farebnosti omietky prevedení. Ďalšie známky po červenom nátere sa nachádzajú o niečo vyššie nad touto rímsou, ale zároveň aj na južnej časti tejto fasády a to priamo na vrstve sgrafita.

Dendrológia drevených zárubní na poschodí v severnom krídle, ktorá spadá do sezón 1639-55, nám potvrdzuje teóriu ranno-barokovej prestavby renesančného paláca pod vedením Parisa von Spadka. Ten tu pobýval 25 rokov, čo mu dáva dostatočný priestor na realizáciu viacerých barokových úprav, aj zmenu fasád. Zároveň po ňom dedí jeho majetok dcéra Anna Lažanská, ktorá tu tiež následne sídli až do svojej smrti v roku 1709, čo znamená, že tu žije 34 rokov. Pre zámok to znamená obdobie, kedy sa jeho majitelia o objekt svedomite starajú, je možné že vo viacerých fázach na svoj obraz vylepšujú.

Spadko zároveň príberá k svojim majetkom obce Staré Sedlo, Jadruž, Malé Dvorce a Borovany. Z predchádzajúcich stále s Bernarticami vlastní Dehetnú a Skařez. V Starom Sedle rovnako opravuje panský dvor.

Stabilné katastre obcí: Staré Sedlo, Jadruž, Malé Dvorce, Borovany. (www.cuzk.cz)

1650

Paris von Spadko odkupuje
- "panská domácnosť", hodlá sa usadiť v
čechách
- podľa súpisu z 1651 tu určite býva

1652

obnovil kostolu zvon a obnovil faru, na ktorú
pozýva farára

1675

dedička Anna Alžbeta Lažanská
- o sídlo dbala

1709

Anna zomiera

POSLEDNÝ ŠLACHTIC, ktorý tu pobýval

po jej smrti dedičia synovia a predávajú,
statok koluje

1720

Mullerova mapa Čiech

(map. list č. 11, týždeň, www.geolab.cz)

1732

LOWENSTEINOVCI odkupujú
- sídliť už trvalo inde

1735

podrobný inventár

1737

Karol Tomáš Lowenstein búra kostol

1736-1741

Karol Tomáš Lowenstein stavia nový kostol aj s
farou = dnešný kostol

1742-1743

pobýva úradník Johan Ehrle

1764-1768

I. vojenské mapovanie

(map. list č. 171, týždeň, www.geolab.cz)

1769

prijatý do funkcie pojezdny Adam Wilibald
(mohol on byť tým nezodpovedným správcom?)

pravdepodobná prestavba na
BAROKO 1 zámok
-prikupuje susedstvo Staré Sedlo,
ktoré tiež obnovuje

BAROKO 2 - úpravy
pivovar hral stále dôležitú úlohu

**RANNÉ
BAROKO**

[1653D+]

HMOTA:
vznik vstupu na západnej fasáde
oprava vnútorných zdí
PRVKY:
drevené futra v prízemí, ale aj na poschodí

OMIETKY:
vodorovné lizény = suterén - prízemie
prízemie - poschodie

hladené podrímsie
hrubá rezná vrstva s hladenými ušatými
paspartami okolo okien
plastický ozdobný prvok (červené omalovanie)
nad vstupom

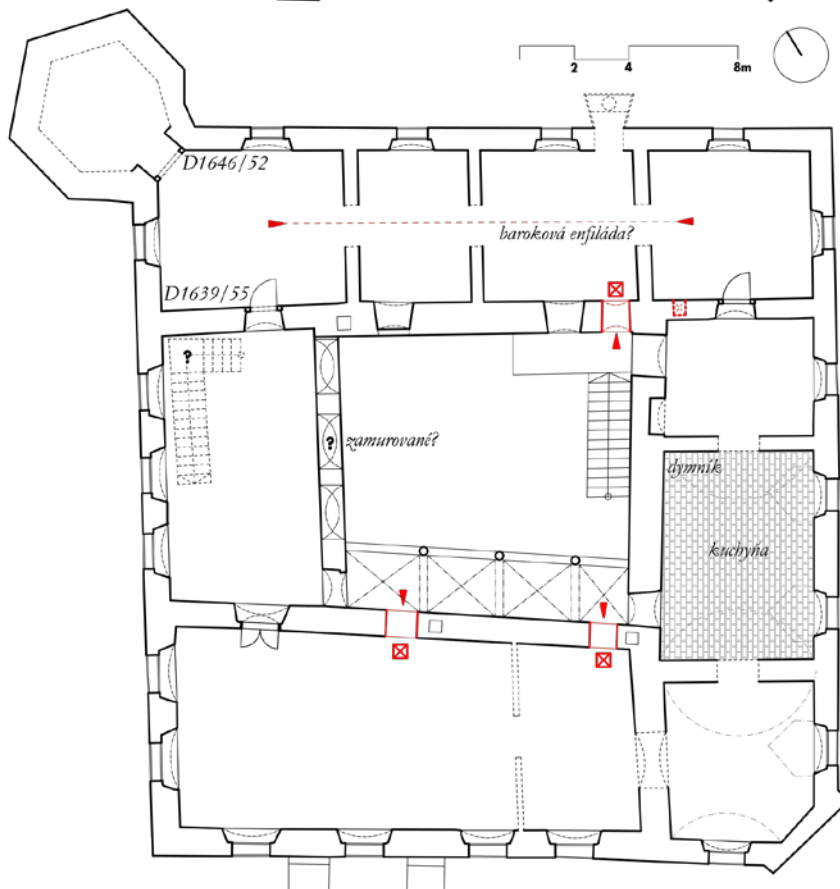
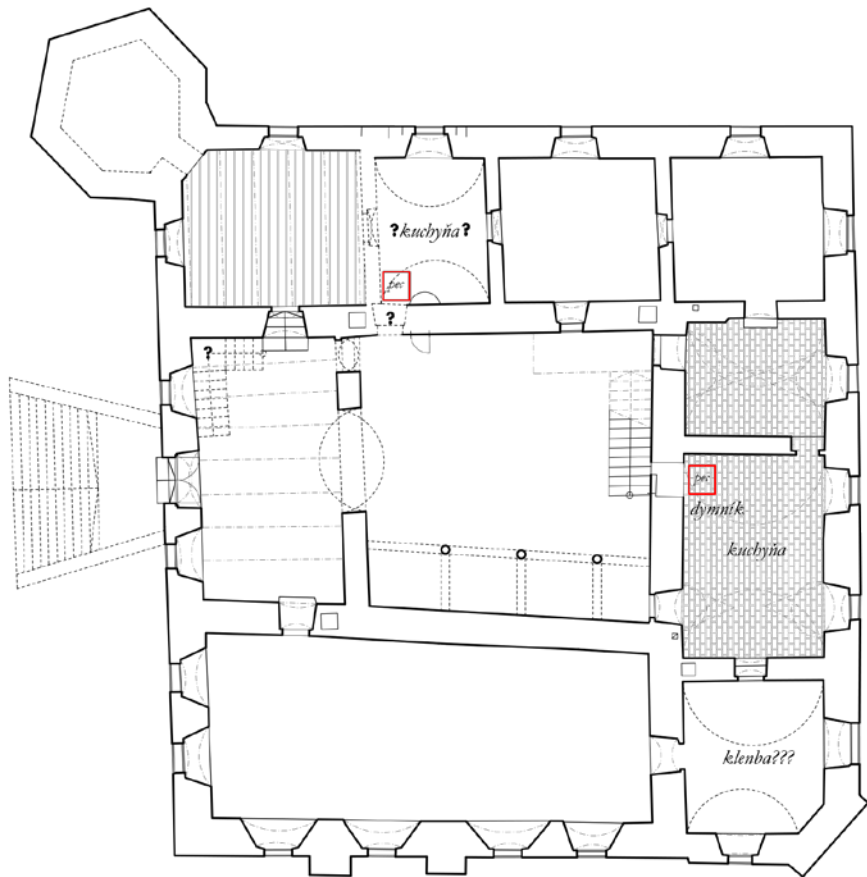
uprednostňujú pivovar v Bore a
bernartický pivovar teda stráca
význam - búrajú

zámočká kancelária, úradná
svetnica, predsieň, kuchyňa,
sklep vedľa kancelárie, spodný
sklep
pivovar, spilka, byt sládka,
sladovňa sušiareň,...

50 rokov sa nič nedeje, areál pravdepodobne upadá pod zlým
hospodarením

- na mape jasne pozorujeme kostol. šľachtický dvor, starý ovčín,
náves zhlukovitú okolo 3 rybníkov
- cesty na Borek, Dehetnú a Strachovice takmer kopírujú dnešnú
situáciu. Na význame úplne stratili cesty smerujúce na južné osady.
Cesta smerom na rybník pokračovala na Stráž. Cesta do Olešnej
smerovala popodhoru a lemovali ju viaceré križce/muky.

-samotný dvor vnáša otázky k forme tedajšej tvzi a polohe
pivovaru

VRCHOLNÉ OBDOBIE ZÁMKU V RANNOM BAROKU.
Pôdorysná schéma ranno-barokového zámku.

Prechod do rúk Lowensteinovcov.

Po smrti Anny v spomínanom roku nastáva pre areál zámku zlomové obdobie. Anna je totiž poslednou šľachtickou obyvateľkou sídla, čo bude mať za následok následne chradnutie a úpadok celého statku ako panského sídla. Majetok dedia jej synovia, tí sa ho však postupne zbavujú a v roku 1718 predávajú Františkovi Václavovi zo Sitzendorfu, ten následne v roku 1723 Ottenhauserovým. Vzhľadom na to, že ani jeden z vlastníkov tu nesídlil, je len veľmi nepravdepodobné, že by zámok obnovovali. V roku 1732 sa dostáva do rúk Lowensteinových, ktorí sídlo preberajú na dlhé obdobie. Sídlo sa však stáva oficiálne ubytovaním panských úradníkov. Lowensteinovci už v tej dobe vlastnili borské panstvo, a snažili sa o postupné skúpenie panstiev v celom územnom páse od Boru po Bezdrúžice a ich okolie, to sa im však úplne nepodarilo. Navzdory tomu však vlastnili mnohé lokality v okolí: Skařez, Dehetnú, Dubce, Malé Dvorce, Jadrůž, Borek, Borovany, Staré Selo, Racov, Strachovice, Olešnú a Vidice.

Podrobný inventárny súpis vzniká v roku 1735 a popisuje zámok ako *Schloss* následovne:

“zámecká kancelář (Schloss Kantzley; zde není jisté, zda jde o nějaký prostor či o název úřadu, resp. zda tato kancelář není totožná s následující úřední světnicí), úřední světnice (Kantzley oder Amts-Stuben), předsíň, kuchyně, sklep vedle kanceláře, spodní sklep, pivovar a spilka, byt sládka, sladovna, sušárna resp. hvozd a bečvárna, v majerhofu. zase ratejna, moučná a obilní půda, světnice s vinopalnou, dobytčí stáj, teletník, kurník, mléčnice

(Milchgruben), v zámecké zahradě ještě husinec (či posada na husy) a kurník. Z nábytku a vnitřního vybavení je v zámku zmiňováno šest nových čtyřhranných stolů z měkkého dřeva, 12 židlí a šest postelí, v kanceláři pak dvoukřídlé dveře z měkkého dřeva s pláštovým zámkem, závorou a okénkem nad těmito dveřmi, železná mříž tvořená devíti pruty, velké železné váhy se sadou různých závaží, velká pozlacená skříň se železným kováním, v předsíni u kanceláře (Vorhaus) také velké vahadlo (Waagbalcken) a stará almara na závaží s železným kováním, dále dveře vedoucí z předsíně do kuchyně, kde stála pec. V úřední světnici byly dveře z měkkého dřeva s pláštovým zámkem a dvěma závěsy, čtyři čtyřkřídlá okna s okenními tabulkami v olovu, čtyři železné mříže, velká železem okovaná truhla (Kasten) na uschování vrchnostenských peněz, zelená almara se čtyřmi dvojitými závěsy, pláštovým zámkem a klíčem, další zelená almara se čtyřmi závěsy, zámkem a klíčem a další dveře s pláštovým zámkem a klíčem. Také do již zmiňovaného sklepa vedle kancelářské světnice vedly dvoukřídlé dveře z měkkého dřeva se čtyřmi závěsy, klíčem a pláštovým zámkem. Ve spodním sklepu jsou zmiňovány dveře se závěsy a visacím zámkem.”

Po svojich majetkoch pravdepodobne cestovali a kontrolovali ich, preto môžeme medzi ranno-barokovou fázou Spadkových a výslednou upadnutou fázou z Mildenbergerovho popisu sledovať ešte medzifázu. Sídlo už neslúži vrchnosti k stálemu obývaniu, no využívajú ho pravdepodobne na krátkodobé prenocovania na pracovných cestách. K tejto fázy kladieme

napríklad neskoro-barokové kovanie dverí do hlavnej jedálne na poschodí. Dvere sa otvárajú opačne, je teda možné, že ich hlavná strana bola práve pohľadová z jedálne. K danému obdobiu budú prislúchať aj niektoré vrstvy náterov na poschodí. Z vyššie uvedeného popisu je zreteľné, že úradníka, ktorý ho vypracoval veľmi nezaujímal samotný objekt zámku ako stavby, venoval skôr pozornosť jednotlivým prvkom, veciam, ktoré mali nejakú hodnotu a veľkosti poľnohospodárstva okolo tvrze. Z popisu sa ďalej dá vyčítať, že prízemie malo úradnícku funkciu - úradná predsieň, kancelária, ratejna, slúžilo teda ako zázemie dvora. Poschodie sa v tejto medzifáze ešte nechávalo pre občasné ubytovanie Lowensteinových. O tieto miestnosti bola ešte ako taká snaha sa starať, no sídlo ako celok následne začína chradnúť a upadať. Zároveň nám v popise chýba aspoň náznaky k vertikálnym komunikáciám. Je dosť možné, že úradník nemal prístup do "panskej" časti na poschodí, tak ju ani nespomína. Stále ešte predpokladáme že do panskej jedálne na poschodí sa dostávalo schodiskom zo vstupnej haly. Po smrti Dominika Markvarta sa Bernartice dostávajú do rúk syna Karola Tomáša. Ten v bernartických stavia nový kostol medzi rokmi 1736-45, kedy je dostavaná aj veža. Je možné, že v období stavby sa tu Karol objavoval o niečo častejšie - využíval občas panské poschodie. Knieža Karol žil do roku 1789, a teda ešte za jeho života dochádza na zámku k zmenám a opravám, o ktorých nám rozpráva kresba a popisok úradníka Mildembergera z roku 1786.

Upadanie sídla.

Z nasledujúceho popisu a nákresu vytvoreného správcom Mildenbergerom v roku 1876 vieme dospieť k tomu, že došlo už k ozajstnému zlomu a Karel a ani žiaden iný Lowenstein už do Bernartíc osobne nezavíta, areál je prenechaný napospas správcovi - a ten v tomto prípade nie je výhrou. Ide o nezodpovedného úradníka, o ktorom vieme len toľko, že postupne obsadzuje na zámku viac a viac miestností. Tie svojim nestaraním postupne ničí a upadajú. Na samotnom zámku pribúda absolútne nevhodná funkcia - chov ošípaných a dobytky priamo na vnútornom nádvorí. Na zámok však prichádza aj druhý úradník, ktorý zisťuje aktuálny stav a vyvíja iniciatívu na aspoň drobné úpravy. Na základe akej iniciatívy sa však ocitol Friedrich Mildenberger v Bernartíciach nevieme. Možno sa do Boru dostala upomienka k stavu zámku a tak išiel skontrolovať situáciu. K ubytovaniu využíval bývalý sál v prízemí.

Vo vstupnej sieni **2** mizne schodisko do poschodia, zostáva po ňom však neporiadne zaklopený strop v mieste prestupu, cez ktorý prefukuje, tak ako je spomenuté vyššie. Rozdelenie hlavného sálu (jedálne) priečkami na miestnosti **3-6** je práve z tohto obdobia, kedy si Mildenberger sál opravuje a prispôsobuje si ho na obývanie. Zároveň je však možné, že sál bol nejak delený už predtým - z textu byl dán dovnitř strop, kdysi na něm kusy zdi. Interpretovať presne to

však nevieme. Sporná je nasledujúca miestnosť **7**, pri ktorej Mildenberger spomína klenbu, no či sa jedná o prízemie alebo poschodie, alebo oboje, určiť nevieme. Ani na jednej úrovni sa nezachovali aktuálne viditeľné stopy po tejto klenbe. V rohovej miestnosti **7** sa ďalej nachádzal záchod. Miestnosti **8-10** fungovali ako kuchyne a sklady. Keďže vieme o ďalších miestnostiach s kuchynkami - na poschodí nad číslom **8**, miestnosť medzi **a** a **b**, miestnosť **10**, hlavná kuchyňa v **8** sa pravdepodobne často neužívala. Severné krídlo obýval správca, v **b** mal izbu so záchodom, v **10** kuchyňu. Ďalšia kuchynka prináležala už zo starších dispozícií k miestnosti **a**, čo sa dialo tu, nevieme. Vieme však, že ešte existovala veža. Nádvorie slúžil chovu zvierat a na vertikálne komunikácie. Ako pozostatok predchádzajúcich období sa tu nachádzalo kamenné schodisko ku ktorému bola na severnej fasáde pristavaná drevená pavlač - pod ňou chlievy. Murovaná pavlač podlahla skaze a bola prestavaná na drevenú pavlač - pod ňou rovnako chliev, so slimákovým schodiskom. Toto schodisko, len dve stopy široké definitívne neslúžilo panstvu. Jeho vznik je spojený so zánikom odhadovaného schodiska vo vstupnej sieni.

Južnú jedáleň na poschodí dočasne využíva reverend (kazateľ), ktorý tu pobýva zjavne v období rekonštrukcie fary 1782-85. Toto ubytovanie je len dočasné, referend tu nemá ani záchod, problémovo sa tu vyku-

ruje, no zároveň mu poskytli to “najkrajšie”, čo mali. Za účelom bývania však priestory neboli najvhodnejšie. Pozostatky priečky v miestnosti nad predsieňou a jej rozdelenie na komory nám vymedzuje priestor, kde mohlo vystupovať schodisko, a teda v tomto období zle prekrytá diera, ktorú Mildemberger spomína.

Ako fungovalo severné krídlo konkrétne nevieme, vieme len, že ho “obýval” nezodpovedný správca. Záchod na severnej strane na poschodí je ešte z predchádzajúcich období, kedy vzniká najprv východne a neskôr sa posúva pravdepodobne do vedľajšej miestnosti, čo je patrné na severnej fasáde. Kedy však na poschodí presne zaniká sa určiť nedá. Tušíme však, že pod existujúci záchod sa napojil aj správca so svojim záchodom na prízemí. Na poschodí sa ďalej nad **8** nachádza kuchyňa. Tá môže slúžiť správcovi, jej poloha je však pravdepodobne staršia. Mohla to byť obslužná kuchyňa k jedálni na poschodí, ale fungovať mohla na prihrievanie ešte aj za občasnej návštevy Lowensteinov.

Možné úvahy o tom ako dispozične fungoval zámok nám potvrdzuje aj inventárny súpis z 13.mája 1818. Ešte v tomto roku čítame, že objekt mal podobu viac-menej rovnú Mildenbergovmu popisku a teda úradnícke bývanie popisuje nasledovne:

“jeho budova je postavená do čtyřhranu, je 13 sáhů dlouhá a právě tolik sáhů má do šířky. Z vchodu, jenž je nad

kamennými schody, vede vpravo chodba k přízemnímu podlaží, které sestává ze čtyř pokojů s rákosovými stropy, klenuté kuchyně, dále z jednoho velkého a jednoho malého dřevníku, vlevo na druhé straně jsou dva pokoje s rákosovými stropy, dvě komory, jeden kveľb a kuchyně, pod celým podlažím jsou tři velké a tři malé klenuté sklepy. Do 1.patře vedou dvojce schody, totiž dřevěné šnekové schodiště a pak rovné s kamennými schody. V 1.patře je celkem devět pokojů, z čehož jsou tři s rákosovými stropy a šest s prkennými, pak velká klenutá kuchyň s cihlovým dlážděním, jedna komora a dvě malé dřevěné předsínky (pavlače?). Krov, který pokryt šindely, je v dobrém stavu, všechny budovy jsou jinak dost starodávné, ale s dobře udržovaným zdívem z kamene a vápna. “

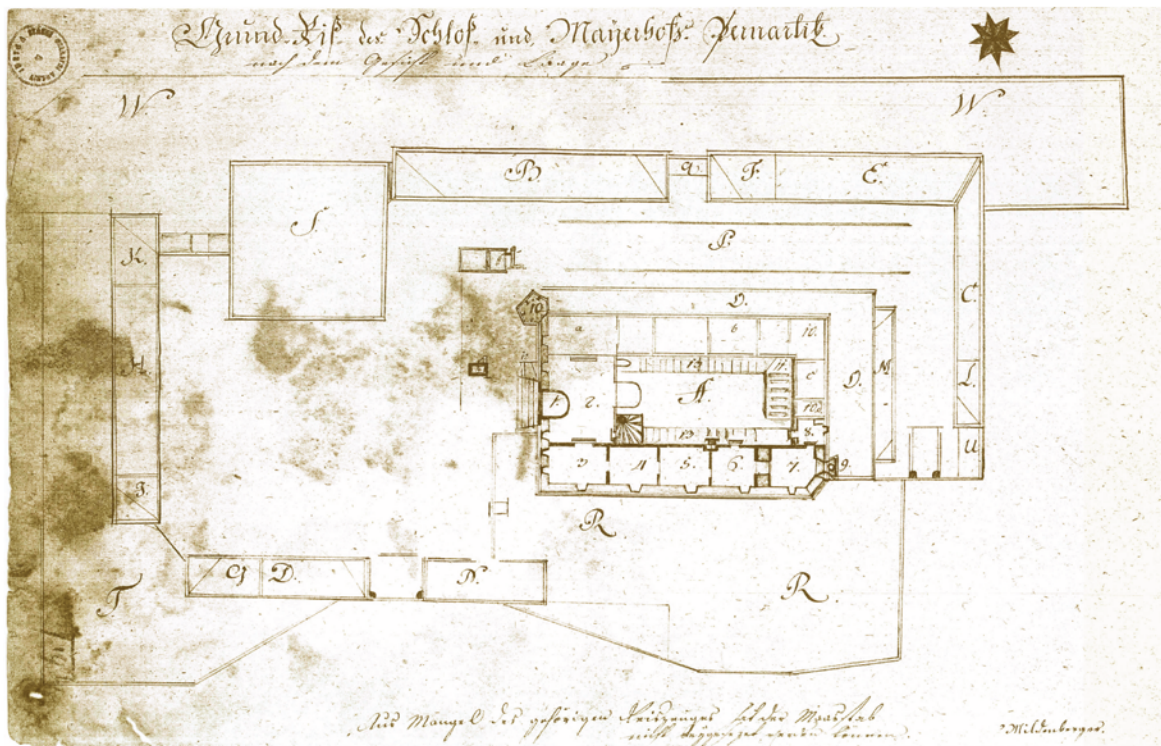
Nasleduje medzifáza úpadku, kedy dochádza k posunu kúrenia z pavlače - tá je zbúraná, do predsieni na poschodí. S búraním pavlače dochádza k stavbe vnútorného schodiska, ktoré však koliduje so vstupom do jedálne na poschodí. Črtá sa nám tak fáza istých úprav zámku, kedy sa ešte upravuje, ale celkovo zámok veľmi upadá a chátra. Táto jedáleň na poschodí je ešte občas využívaná, ale už nie pre panstvo, to by si nedovolilo chodiť po schodoch, ktoré kolidujú so vstupom do jedálne. Obýva tu stále reverend?

1786

Mildenberg (správca vyslaný Lowenstenovými z Boru?) podáva žiadosť - tá je následne zamietnutá

- následne na naliehanie povolená

- ešte v ten istý rok podáva správu z opráv

Nákres s vysvetlením stavu dobrých budov a oprav prováděných na zámku:

A – Vrchnostenská budova zámku. Skládá se ve svém založení z různých částí, totiž velkého a malého sklepa a jedné staré stáje, již neužívané, nyní sloužící k uložení různého náčiní a prken. Oba sklepy jsou využívány, sklad dříví, nad nímž stojí starý sál, byl upraven pro další používání, protože některé průvlaky uhnilly. 1. patro (míněno je dnešní zvýšené přízemí; pozn. [A] této budovy je nyní ve svém rozdělení, které ukazuje plánek, předtím podniknuta oprava následujícího poškození, která se však uskutečnila jen zčásti:

- a) část tohoto patra od rondelu (10) až po nároží (3) a odtud až po další nároží (9) byla především odstraněna omítka, vlivem povětří spíše opadala, takže okenní rámy na těchto dvou fasádách se nevážou se zdívem, cibly částečně vypadané a právě ve stejném špatném stavu byly i okenní rámy v horním traktu této strany;
- b) na fasádě při R (velká ovocná zahrada) se nacházejí při číslech 4, 5 a 6 tři pilíře, od základů až nahoru přizdžené. Tyto v horní části zničené na tři stopy ve své vazbě se zdí, vlivem deště zbyteny omítky a částečně i kamenů ze zdíva;
- c) u čísla 7 je celá část zdi nad okny v délce asi tři stop zcela zničená. Právě zde klenba uvnitř celá prasklá a zčásti již vypadáva. Tato klenba odtahuje celý roh od sebe a způsobuje rozpad zdíva;
- d) ve starém (původním) sále číslo 3-5 byl dán dovnitř strop, kdysi na něm kusy zdi (?), takže musel být proto stržen.

Všechna tato poškození byla opravena a celá budova opět obnovená, takže

1) obě křídla od čísla 10 po 3 a 9 byla odkopána na dvě stopy až po základy a vyspárována, poškozené pilíře částečně dozděny, spojeny a vyspárovány, puklina ve zdi nad číslem 7 opět zaplněna, v horní části tohoto čísla dosud neopravená klenba opravena a pod ní vložen nový trámový strop. Všude vyspárovány a upevněny okenní rámy, do této doby nepotřebný velký sál pro lepší stav horního patra rozdělen třemi zdmi, a tyto obě vnější strany nakonec od základů až po střechno nabozeny hrubou režnou vápennou omítkou.

Příležitostně při těchto potřebných opravách budovy, která nepostačuje pro oba správce budovy (?), což bude poukázáno v dalším, by se mělo vyřešit výše popsané.

2) stará a nepotřebná kuchyně, čísla 8 a 10, s jednou ciblovou zdí, podle poznámky rozdělenou, a tzv. záchod u čísla 9, vše nově zříditi. Odtud jde východ do příkopu. Velká kamna, která stála ve starém sálu, byla při rozdělení nově zřízena mezi čísly 5 a 6. Toto málo tedy bylo učiněno pro celý úřednický byt, nemající jiné zařízení. V sále ani v kuchyni není však ani jedno pořádné okno, dveře do zámku jsou staré a chatrné. Proto uzavřena dohoda se stolaři a zámečníky pro opravu, podrobněji v příloze.

e) trakt prvního patra podle nákresu od rondelu a fasáda 10a.b. až po 10d. obývá správce. Tato část je po a. a vedlejší komoru vedle též ve špatném stavu, půda propadlá, všude odpadky. Zazděné dřevěné rámy oken jsou zničené a částečně vypadáva. Prostory nacházející se pod tímto traktem, jsou až na dva již zmíněné sklepy zničené a prázdné; je zde množství vchodů a otvorů zvenku a u jednoho je vypadlý kus zdi, takže sem, ku škodě základů, všude proniká vlhkost. Těto straně budovy je však nejvíce škodlivý záchod, který nechal správce zříditi před několika lety u písmene b zvenčí dovnitř patra, takže jej může používat přímo ze svého pokoje, ale jelikož nemá žádný odpad, všechny ohavné předměty zůstávají na budově a škodí základům.

f) horní patro je děleno shodně s dolním, jenže celé horní využívá správce. Čísla 3 a 4 jsou přidělena reverendovi. Tento trakt je pro správcovo nestaráni se zničen stejně právě tak jako spodní. Nabože nad c. a 10d. má též kuchyni a komory s baraburdím, pročež zdi pukají a půda a okna jsou zničená. Vchod dovnitř je veden ve dvou dřevěných chodbách, odkud vede jedna na dřevěné šnekové schodiště s prkenným pažením. Číslo 13 je toto šnekové schodiště, 2 stopy široké, pod nímž má správce vepřový a hovězí dobytek v takovém množství, že pro tento zápach je vstup do reverendova bytu leckdy velice nepřijemný. Nad číslem 2 užívaném jako dolní předstí, jsou špatně překrytá prkna, takže všude protahuje průvan a v zimě je byt chladný. V této předstí má referend ještě jednu komoru, přepaženou na dvě poloviny, ve které musí přechovávat palivové dříví na topení. Záchod nemá žádný. Vytápění pokoje je obtížné a nebezpečné, místnosti jsou příliš veliké, nabože mají prkna díry, krov nad tímto nádvořím je neopraven, nalevo na 3 stopy i napravo prakticky volný, takže všude proniká chlad a vítr.

Číslo 11 kamenné schody vedoucí do správcova bytu. Číslo 12 dva svinské chlívky, přistavěné k zámku, které vlastní správce.

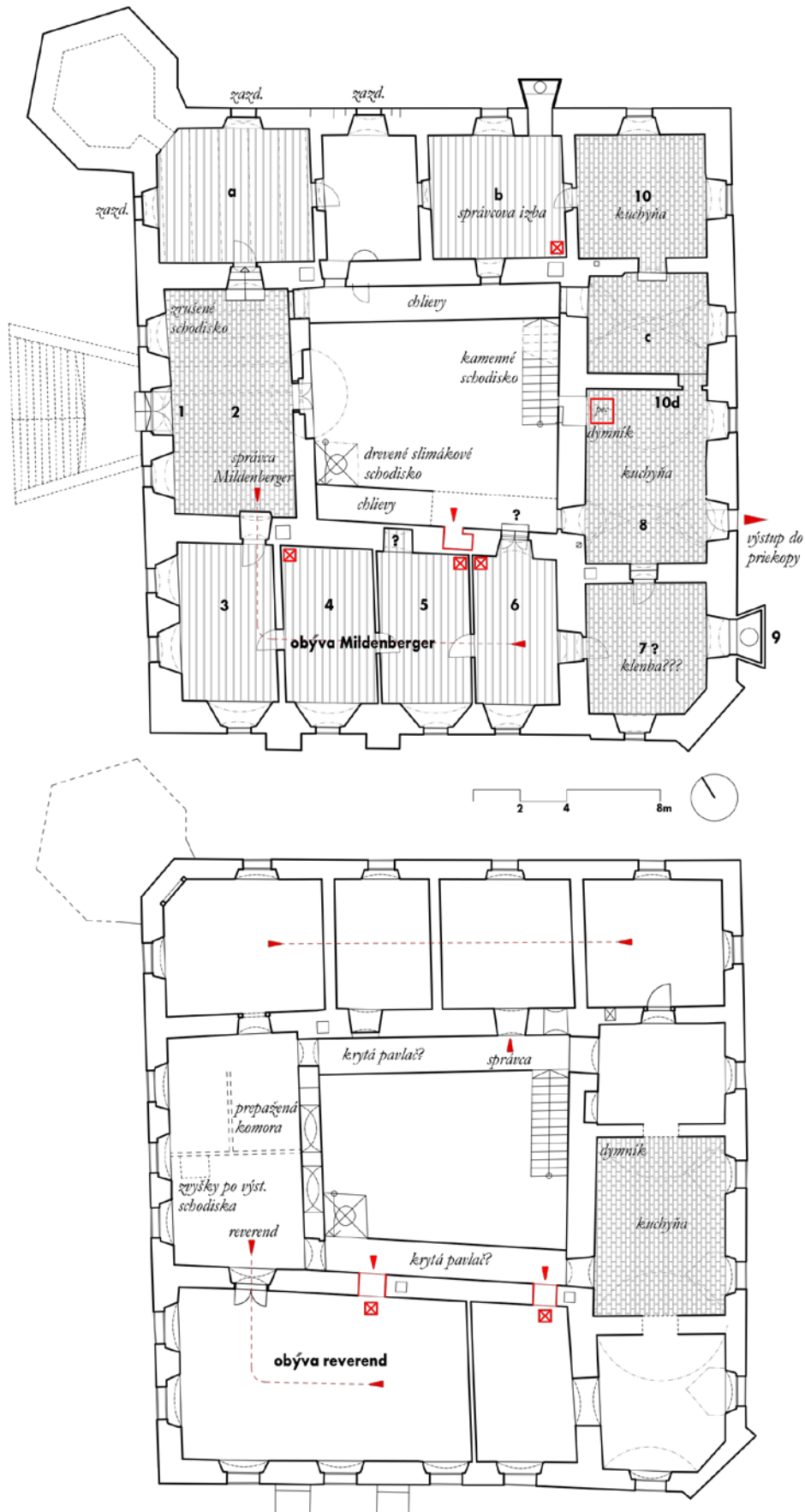
Tato obě křídla vyžadují opravy, zvenčí i uvnitř, hlavní zeď je nutno obnovit až po základy, už nemá ani omítku. Správce nesmí kazit budovu chovem velkého množství dobytka a vypoštění nečistot atd. Jeho péče o budovy je však špatná (resp. vedení špinavé), takže ani jinak vypadat nemůže.

1789

knieža Karel Tomáš zomiera

1789-1814

Dominik Konstantin Lowenstein

ZÁMOK V DOBE ÚPADKU.
 Pôdorysná schéma neskorého - barokového zámku.

1814-1849

syn Karel Lowenstein

1838

ciarske povinné otisky stabilného katastra

(www.czgb.cz)

1845-1846

II. vojenské mapovanie

(map. list W_11_VII, týždeň, www.geolab.cz)

1840-1860

(www.czgb.cz)

1849

vnuk Karel Jindřich

1818 - inventárny súpis, zámok stále úradnicke sídlo, bez sýpky

Stabilný kataster počas Lowensteinových

- rybníky sú redukované na dva, náves sa postupne vyplňuje hlavne drevenými objektami

- dvor stále približne kopíruje Mildenbergerovu skicu

II. vojenské mapovanie

- objekt medzi tvrzou a kostolom mizne

- lesná cesta na Stráž a do Olešnej a južné cesty sú stále rovnako významné ako cesty na Borek a Strachovice

Indikačné skice

- na panskom dvore sa výrazne zmenšuje objekt na severe

1851 - inventárny súpis, zámok so sýpkou, pivovar ako sýpka

PRESTAVBA V KLASICIZME [1818-1838]

stavba piliérov - zamurovanie okien zmena okien na poschodí na sýpkové

vstupné dvere s hladenou paspartou okolo

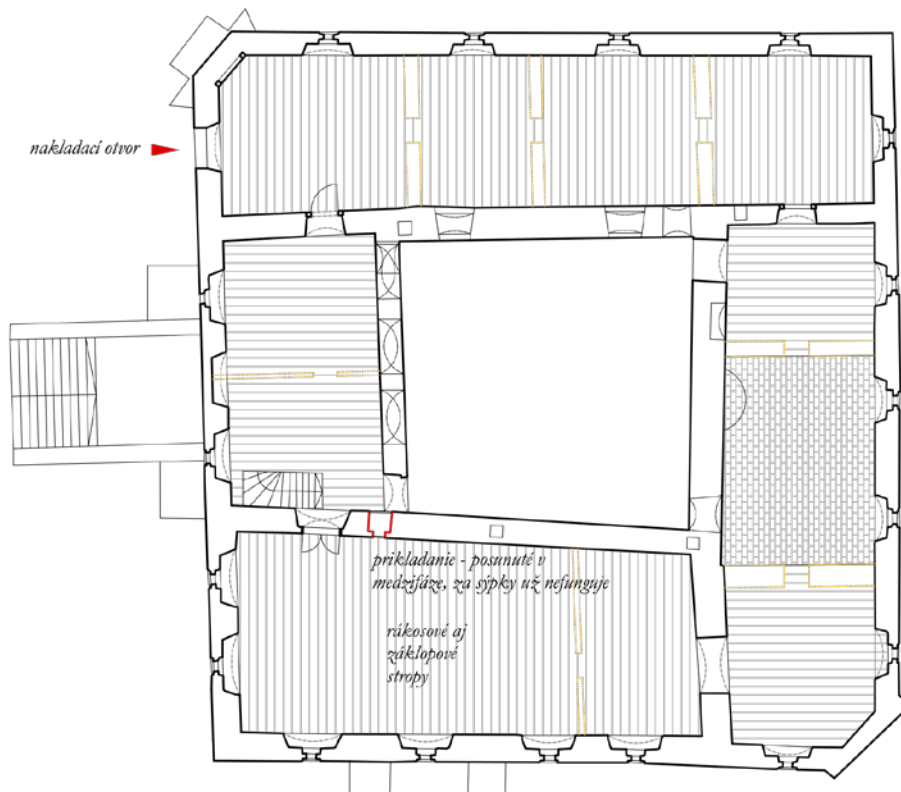
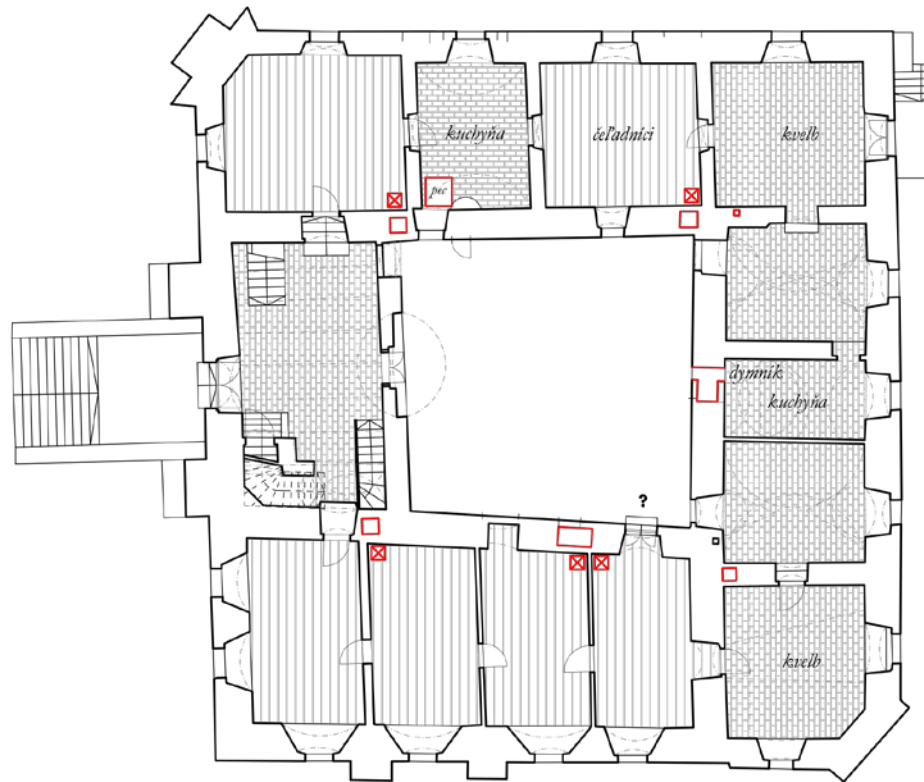
Premena na sýpku.

Tento súpis sa pre nás stáva zároveň poslednou zmienkou o zámku ako o čisto úradníckom sídle. K nasledujúcemu súpisu dochádza až v roku 1851, kedy už hovoríme o obytnej budove so sýpkou. Ku klasicistickej úprave zámku tak dochádza niekedy pred týmto rokom.

Na prízemí sa v zásade mení vstupná hala, kde pribúdajú schodiská z pivníc a zároveň kamenné schodisko, využívajúce staršie kamenické prvky, z prízemia do poschodia. Prízemie zjavne slúži ako úradnicke byty, stále napríklad využívajú kuchyňu, kde je novo prebudovaná klenba nad pecou.

Na poschodie sa teda vystupuje z predsiene. V tomto období je poschodie využívané ako sýpka, teda s určitou výnimkou. Tou výnimkou je bývala jedáleň, kde je

patrný posun vykurovacieho telesa z miesta pavlače do predsiene so schodiskom. K tomuto posunu muselo prísť zároveň so zánikom pavlače. Je teda možné, že sa jedáleň na poschodí využívala ešte inak ako sýpka. Tej mohli slúžiť zvyšné 2 krídla, severné a východné. Ešte v tomto popise zostáva pôvodné členenie poschodia, avšak priečky sú už bez výplní. Tieto deliace priečky sa definitívne nespomínajú v inventári z roku 1909. Všetky okenné otvory na poschodí sú nahradené sýpkovými oknami s druhotne použitými kamenickými ostentami, vyplnené mrežou deliacou okno na 6 polí a na niektorých oknách zostáva zachovaná ich troj-tabuľková výplň.

TVRZ AKO SÝPKA.

Pôdorysná schéma klasicistickej sýpky s úradníckym zázemím.

1877-1880

(map. list W_11_VII, vyřez, www.geolab.cz)

III. vojenské mapovanie

- cesta na Sychrov a lesná cesta popri "Strážskom rybníku" je lemovaná alejami
- výrazná je sústava rybníkov
- samotný dvor je len málo čitateľný otázna je budova na severovýchode - je nová

1906

sídí tu správa pre Bernartice, Borek a Dehetná

1909

zomiera Karol

1936

Lowensteinovi predávajú zámok Karolíne Topich

Topičoví hospodári až po ich odsun

1947

(www.czck.cz)

1909 - inventárny súpis, pivovar už nieje

I. ortofotomapa

- obec má stále dva rybníky, črtá sa pôvodné delenie - parcelácia
- stredová návesná časť je vyplnená domami
- do stredu dvora zo západnej stodoly vytrčá objekt, juhozápadné stodoly sú prekryté pravdepodobne dočasnou stodolou, v strede dvora sa nachádza malý objekt
- JZD ešte nepostavilo kravin, ovčín mizne

1948

Aiglovi

1951

JZD

1952

(www.czck.cz)

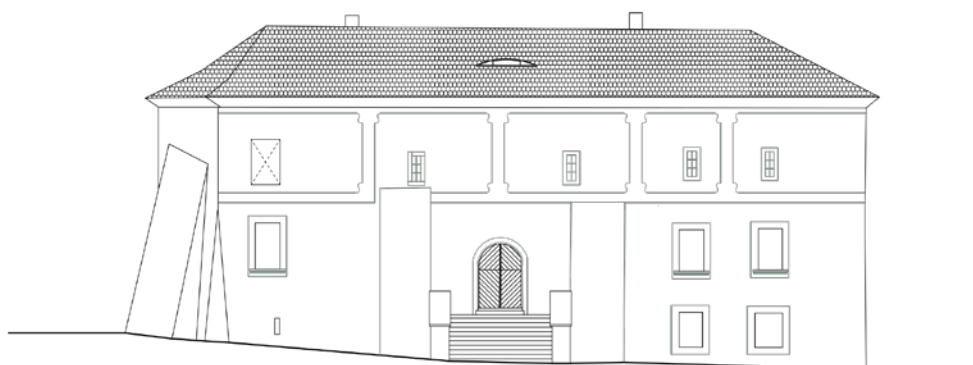
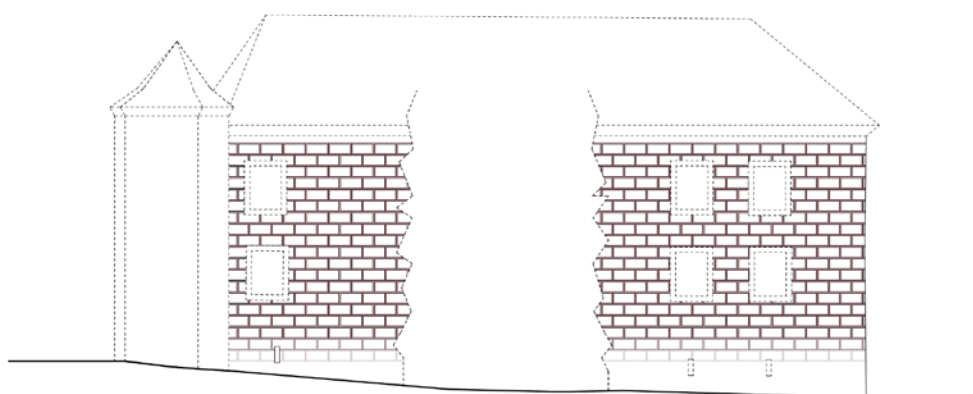
- zostáva jeden rybník, pribúda obecný kravin
- juhozápadné stodoly majú podivný tvar a členenie na sever od tvrze sa nachádza spalný objekt
- mizne jeden z troch objektov fary
- na význame nestrácajú len cesta do Borku a Strachovic

1959

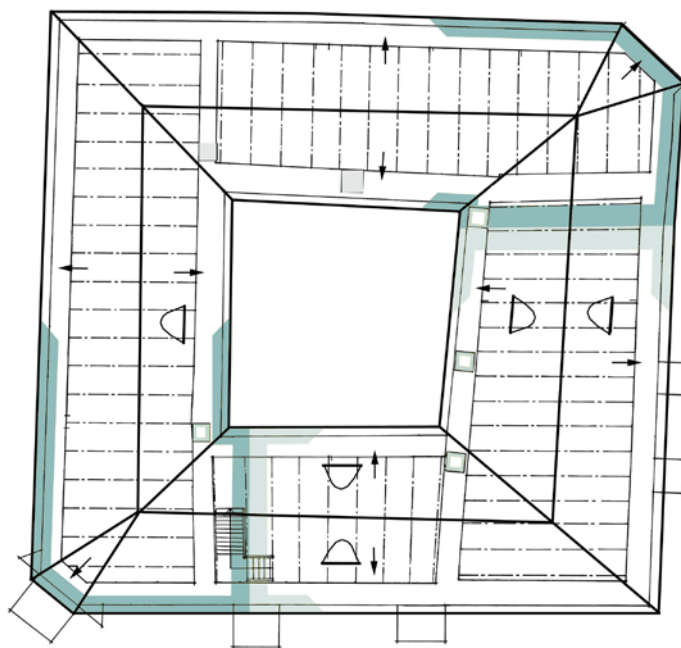
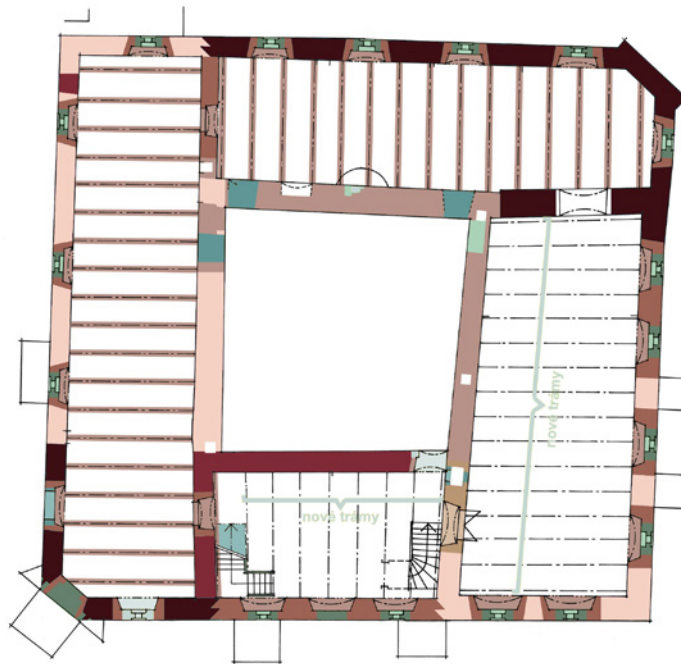
(www.kontaminace.vcnia.cz)

- v strede dvora vznikol nový veľký pravdepodobne skladovací objekt

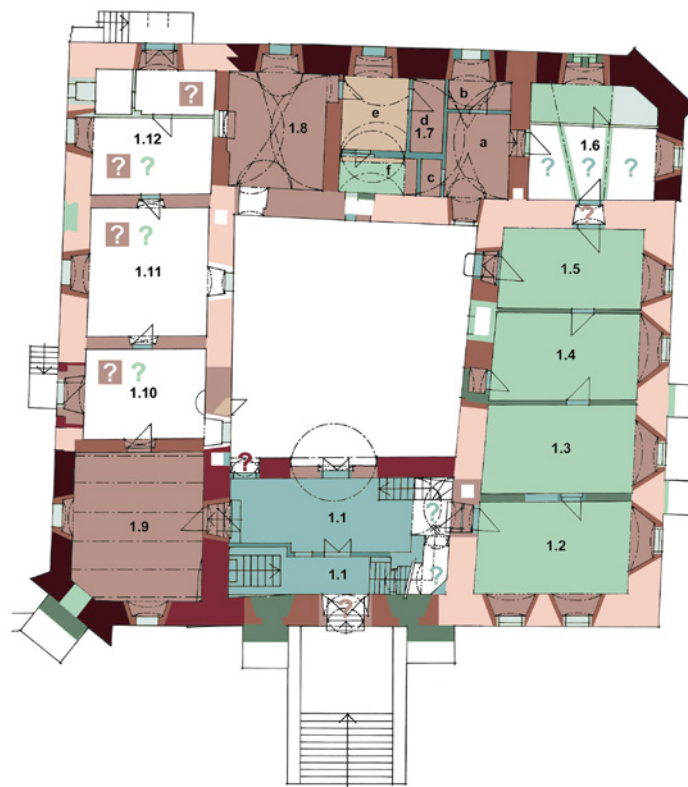
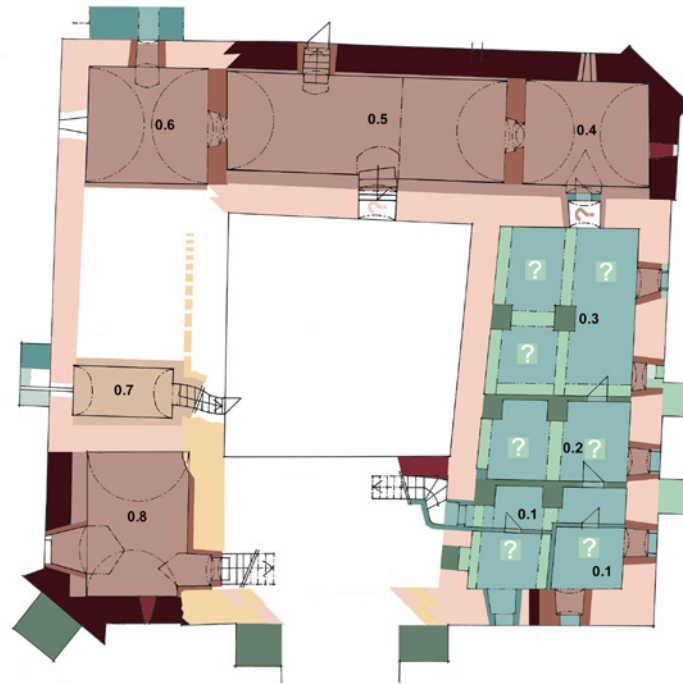
ZMENY FASÁD.

Porovnanie zmien na západnej fasáde z obdobia renesancie so sgrafitom, barokovej fasády s ušatými paspartami a klasicistickej fasády so sýpkovými oknami.

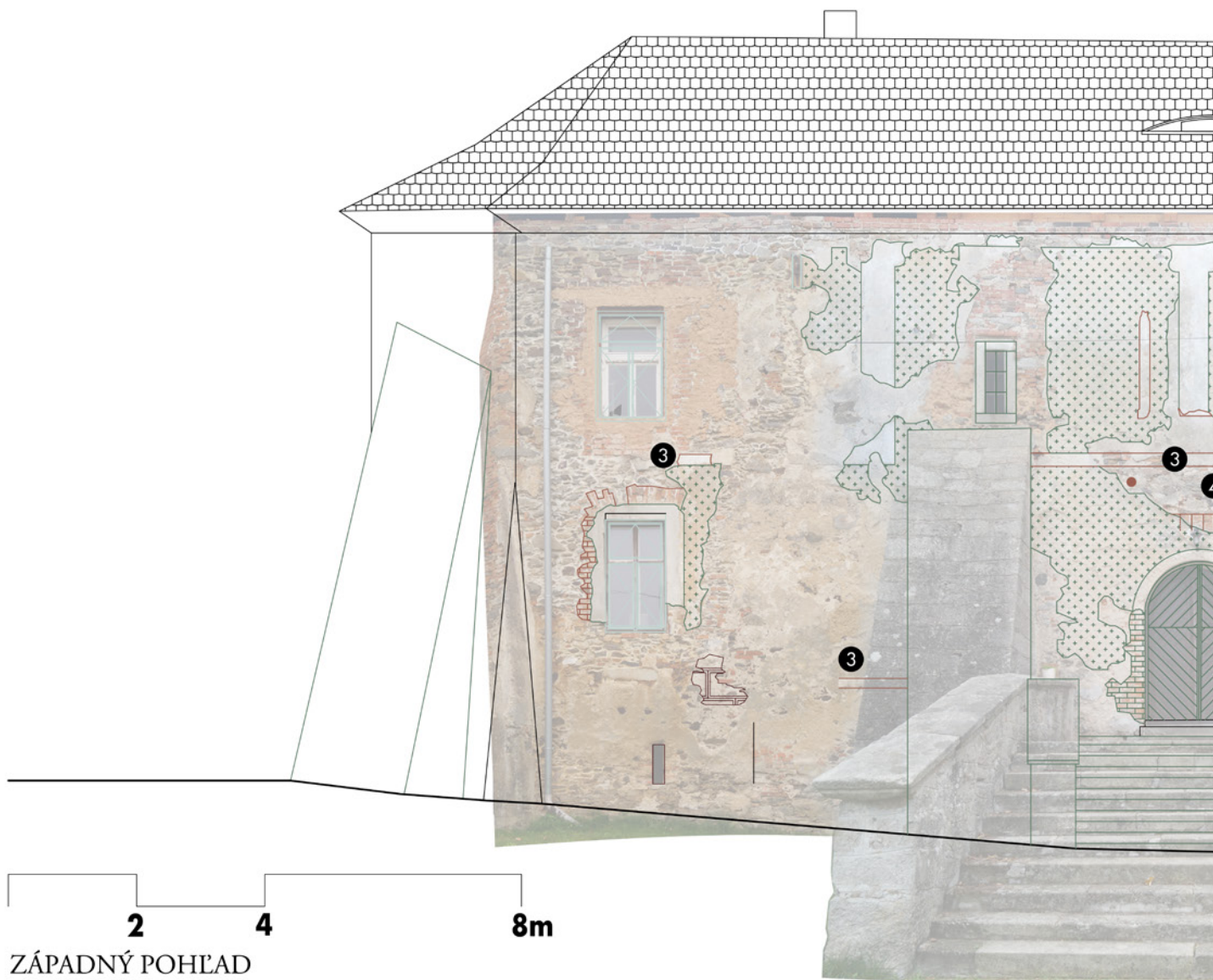
		1	<i>pravdepodobne gotické</i>
		2	<i>pravdepod. okolo r.1500, do pol. 16.st.</i>
		3	<i>neskoro renesančné po r.1583</i>
		4	<i>ranno barokové od r.1649</i>
		5	<i>barokové (hl. okolo 1700)</i>
		6	<i>klasicistné od r.1786 do pol. 19.st.</i>
		7	<i>po pol. 19.st. až okolo r 1900</i>
		8	<i>novodobé</i>

Stavebno-historický priezrum, Ing. Jan Anderle, Atelier historické architektury, 2010

					1	<i>pravdepodobne gotické</i>
					2	<i>pravdepod. okolo r.1500, do pol. 16.st.</i>
					3	<i>neskoro renesančné po r.1583</i>
					4	<i>ranno barokové od r.1649</i>
					5	<i>barokové (bl. okolo 1700)</i>
					6	<i>klasicistné od r.1786 do pol. 19.st.</i>
					7	<i>po pol. 19.st. až okolo r 1900</i>
					8	<i>novodobé</i>

Stavebno-historický priezrkum, Ing. Jan Anderle, Atelier historické architektury, 2010

Okno z klasicistickej úpravy zámku.
rozmer: 930x1200mm

6-tabuľkové špaletové okno so zachovaným kovaním: pánty so zakončením v tvare žaluďa a na spodnej strane spojovacie pláty - bez zdobenia. Mreža probíjená/prevliekaná vsadená medzi špaletu, klasicistná.

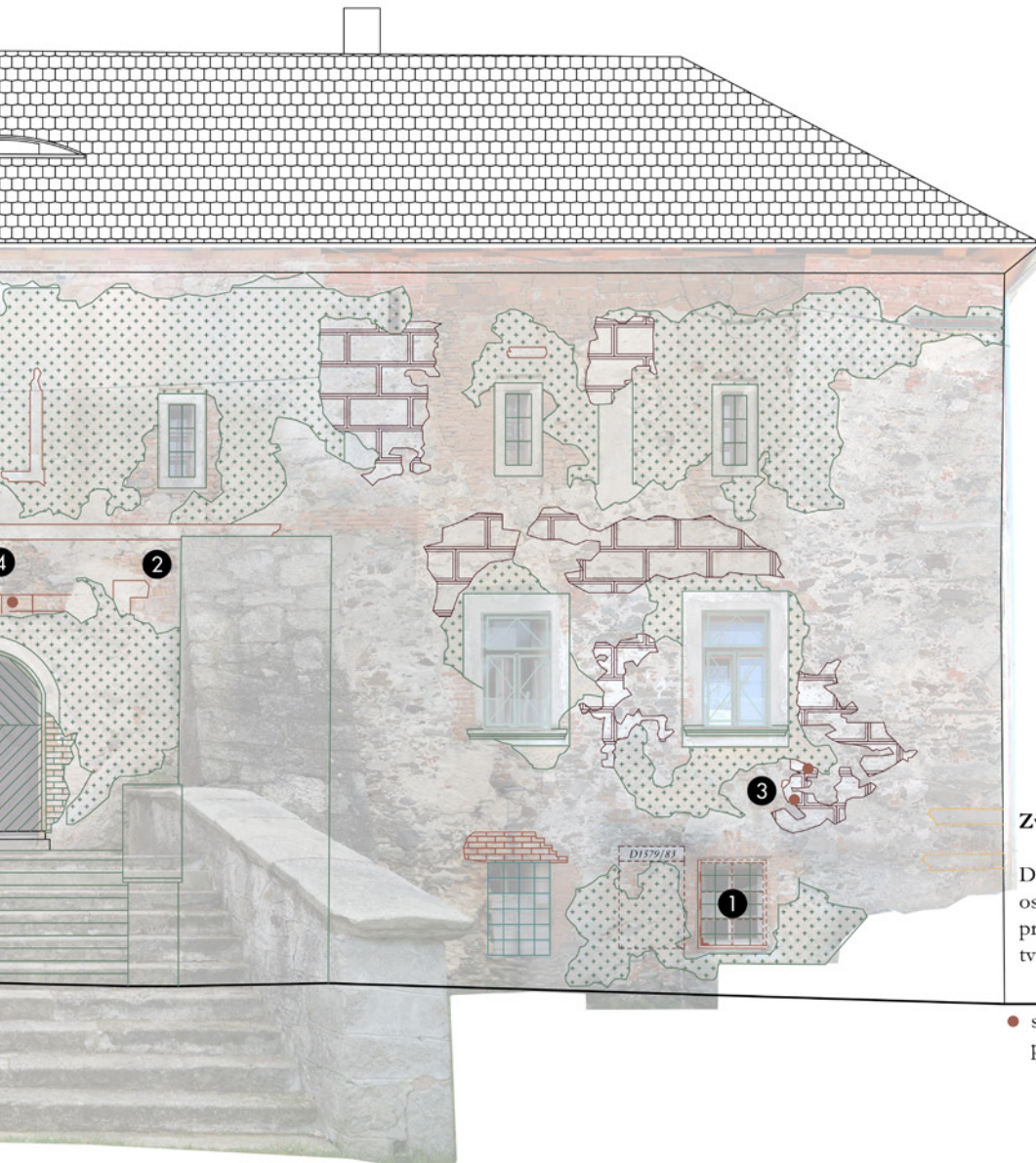
Pasparta zamurovaného okna.
šírka 170mm

Okolo barokových okien na prízemí západnej fasády prebiehali jednoduché pasparty, široké 170mm z hladenej omietky bielej farby. Pasparty okien na poschodí mali ušaté rohy, čo sa na východnej fasáde prejavuje tak ako na poschodí, aj v prízemí.

Barokové pásy.
šírka 200mm

Baroková fasáda bola delená horizontálnymi pásmi po obvode všetkých fasád, v šírke 200mm oddeľujúc suterén s prízemím a prízemie s poschodím. Ďalší horizontálny pás sa nachádzal v podprímí.

Zvyšky gotických prvkov.

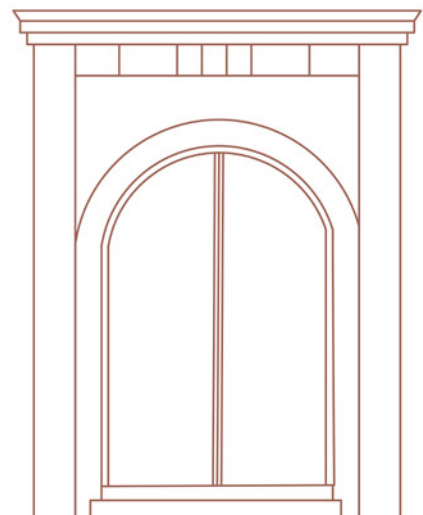
Druhotne použité gotické žulové ostenia, na ktorých sú známky toho, že prešli požiariom gotického predchodcu tvrze.

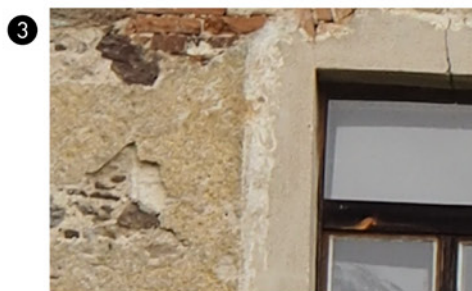
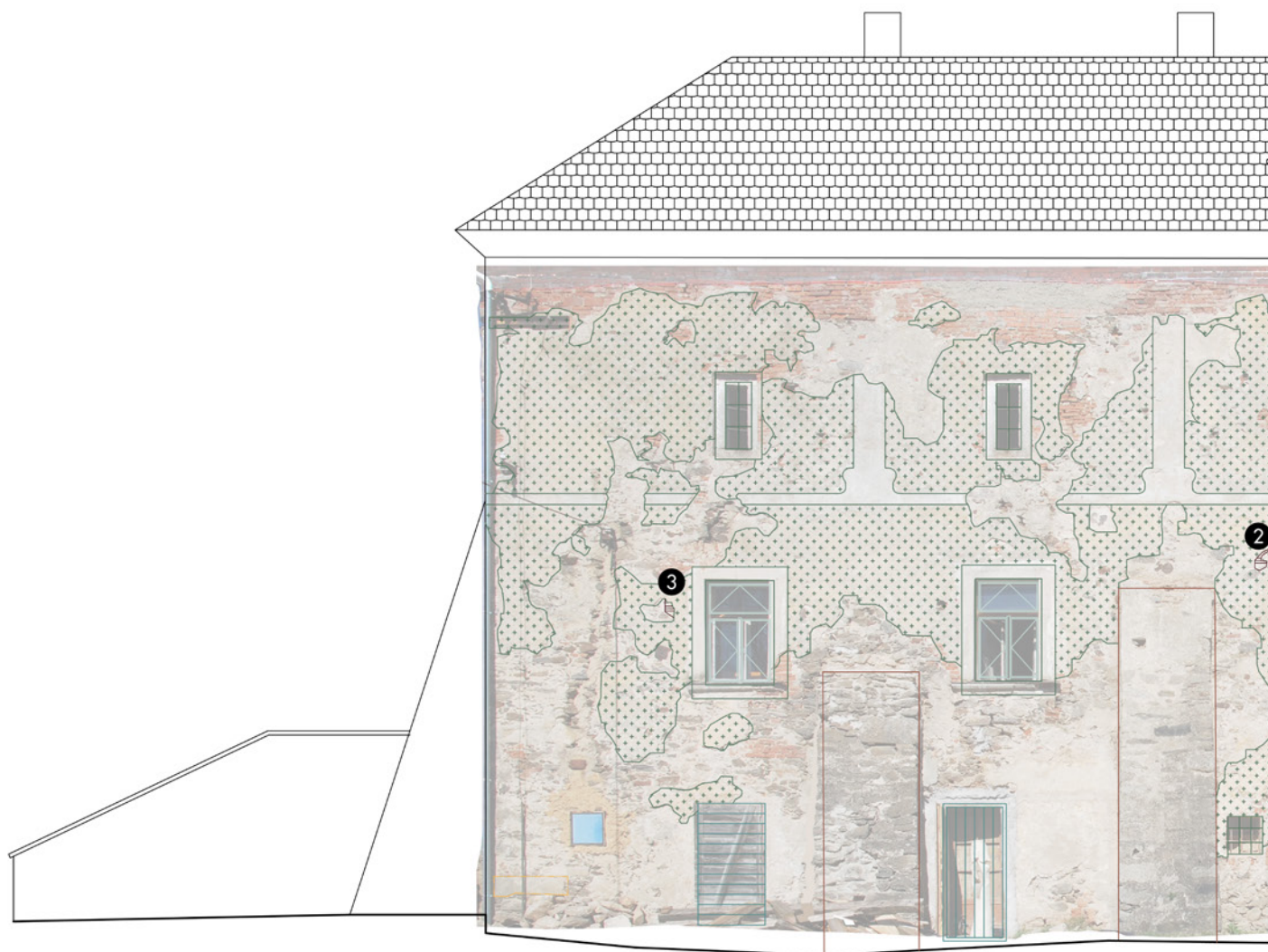
- stopy červenej výmalby, pravdepodobne prvá baroková vrstva

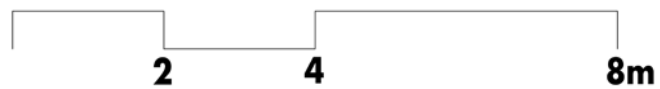
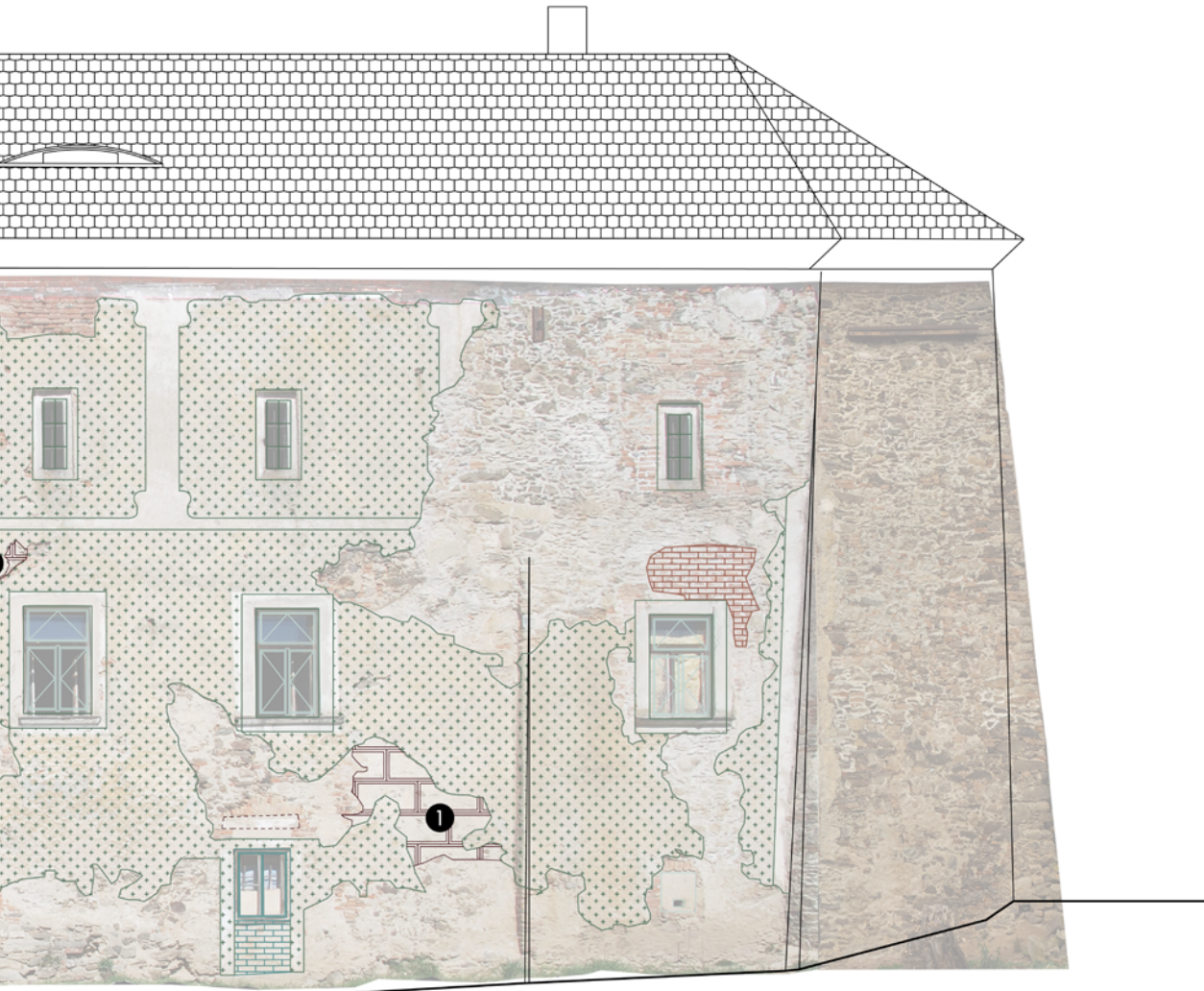

Pozostatky barokového portálu.

Vstup na Z. fasáde vzniká v baroku a bol pravdepodobne zdobený jednoduchým obdĺžnikovým portálom. Zdobenejšiu rímsu pravdepodobne niesli 3 konzoly, stredová a dve krajné. Pozostatky po konzolách nesú červený náter a súvisia teda s prvými barokovými opravami zámku, farebne ich oddeľujeme od neskoršej fázy, kedy fasáda bola tvorená striedavo pieskovo sfarbenou ražnou omietkou s hladnými bielymi detailami. Potvrzuje to aj fakt, že červený náter zalieza za lať, ktorá tam pribúda v neskoršej barokovej fáze. Pilastre, ktoré niesli rímsu, mohli byť tvarované, alebo odlišené len farebne, nutné preveriť v spodných partiách vedľa oblúkovej pasparty pri podrobnejšom prieskume omietok.

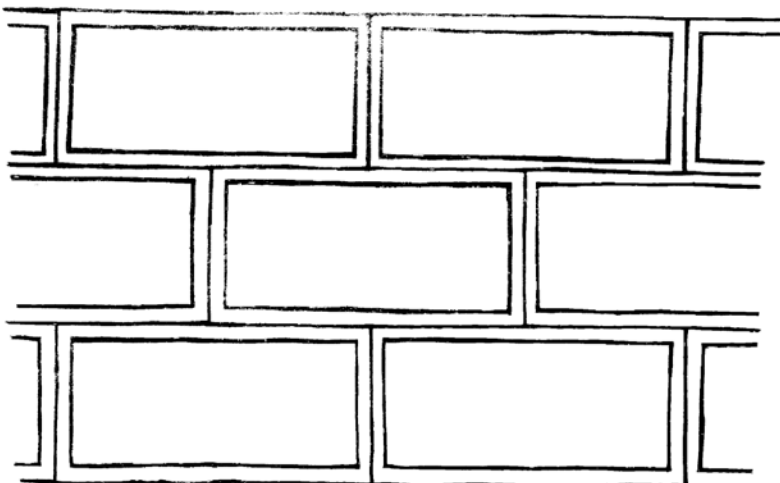

JUŽNÝ POHLED

sgraffito

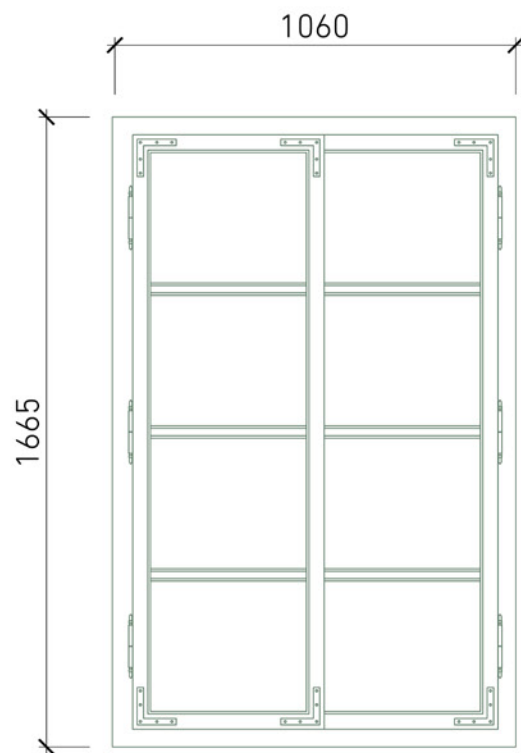
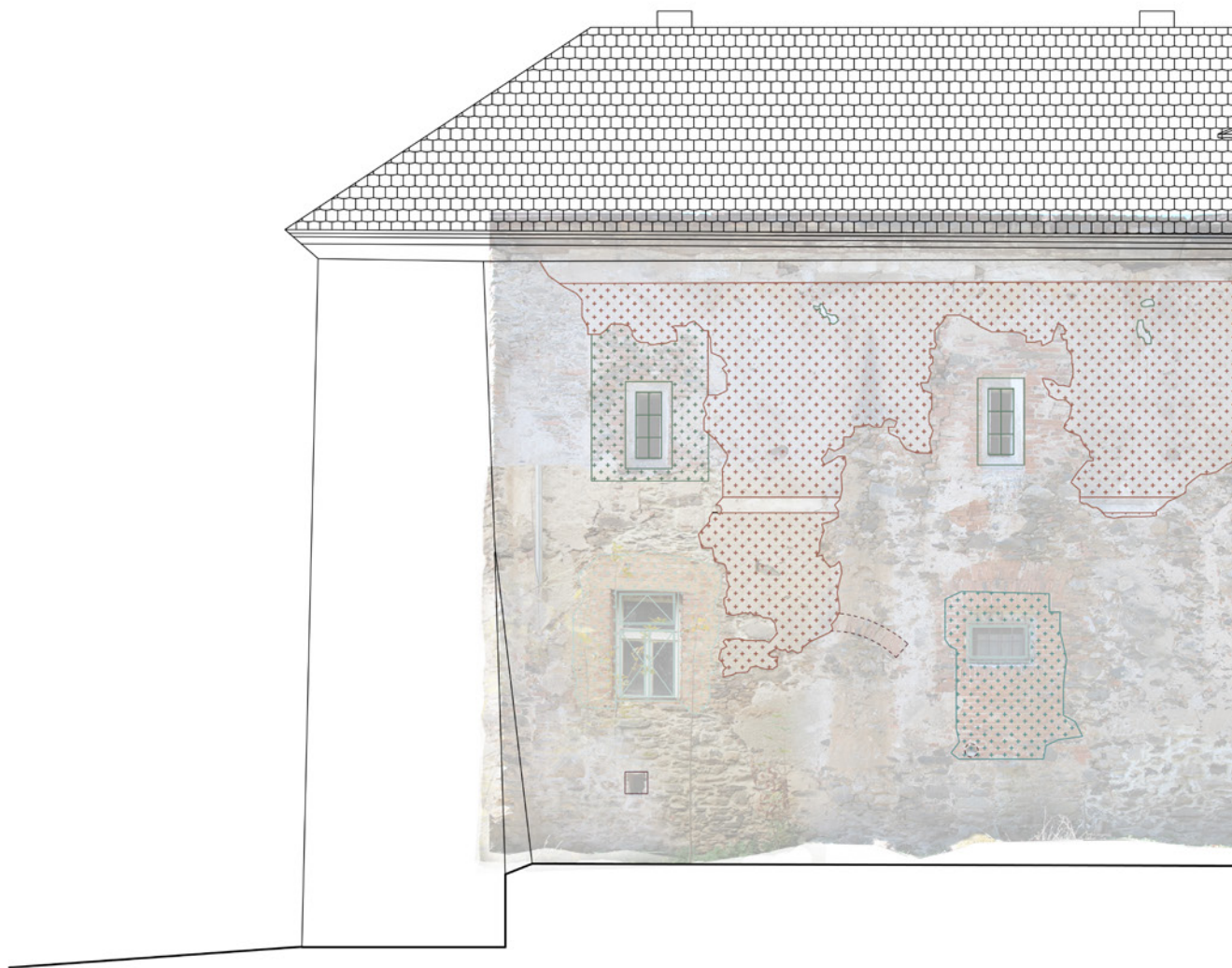
1m

Nálezy sgrafitá.

Najstaršou vrstvou omietky je renesančné sgrafitó. Skladá sa z jednoduchých obdĺžnikov s rozmerom 860x430mm s vnútorným pásikom odsadeným 3cm, vyrytými do jemnej belasej vápennej omietky. Nález sgrafitá je aktuálne viditeľný na západnej fasáde na bočných partiách a na južnej fasáde vo všetkých poliach.

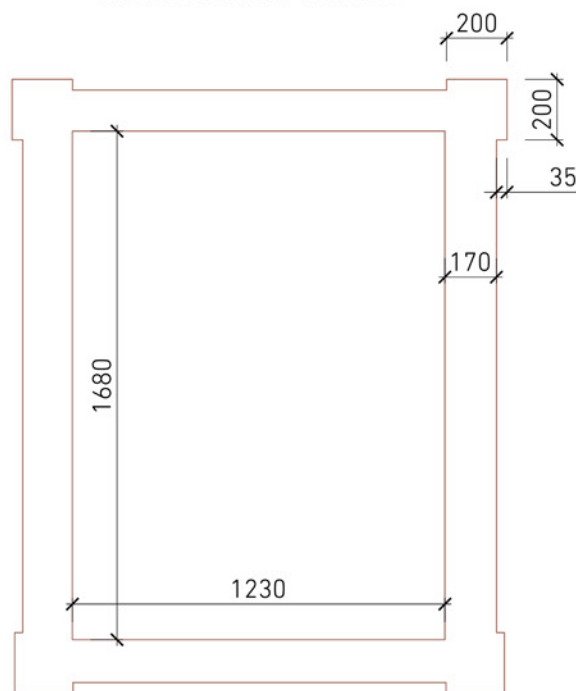
Na niektorých miestach nachádzame sgrafitó len ako horšie badateľné stopy po zarezávaní v jeho základovej vrstve.

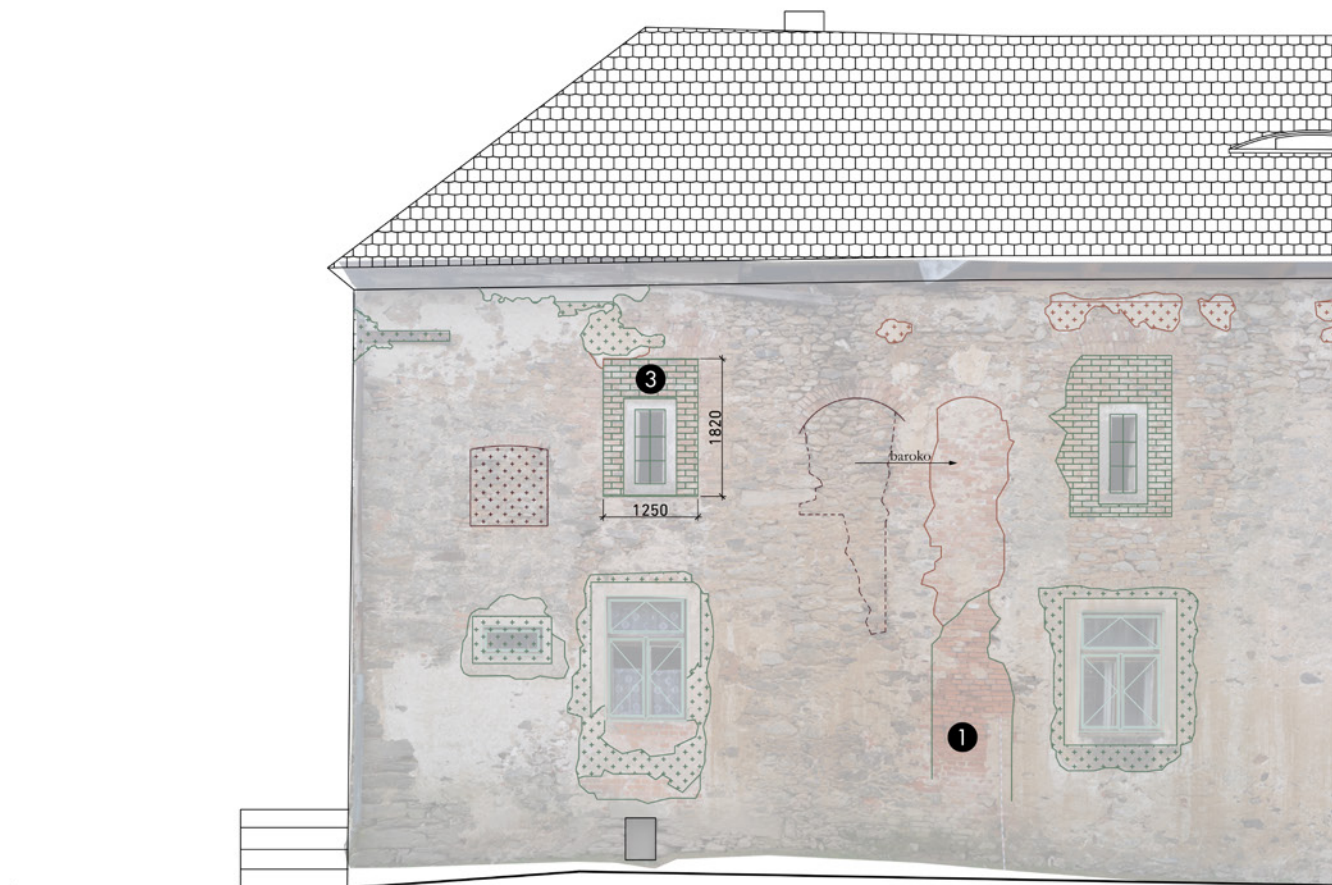

Zvyšky klasicistného okna.
 rozmer: 1060x1665mm
 8-tabuľkové špaletové okno so zachovaným kovaním: pánty s jemne profilovaným zakončením a v spodnej strane spojovacie pláty - bez zdobenia. Okná sú rovnakej povahy ako okno na západnej fasáde suterénu. Dá sa predpokladať že vystriedali barokové okná pri klasicistnej prestavbe.

Ušatá pasparta pri tomto okne je ako jediná plastická.

Ušatá pasparta okolo okna na poschodí.

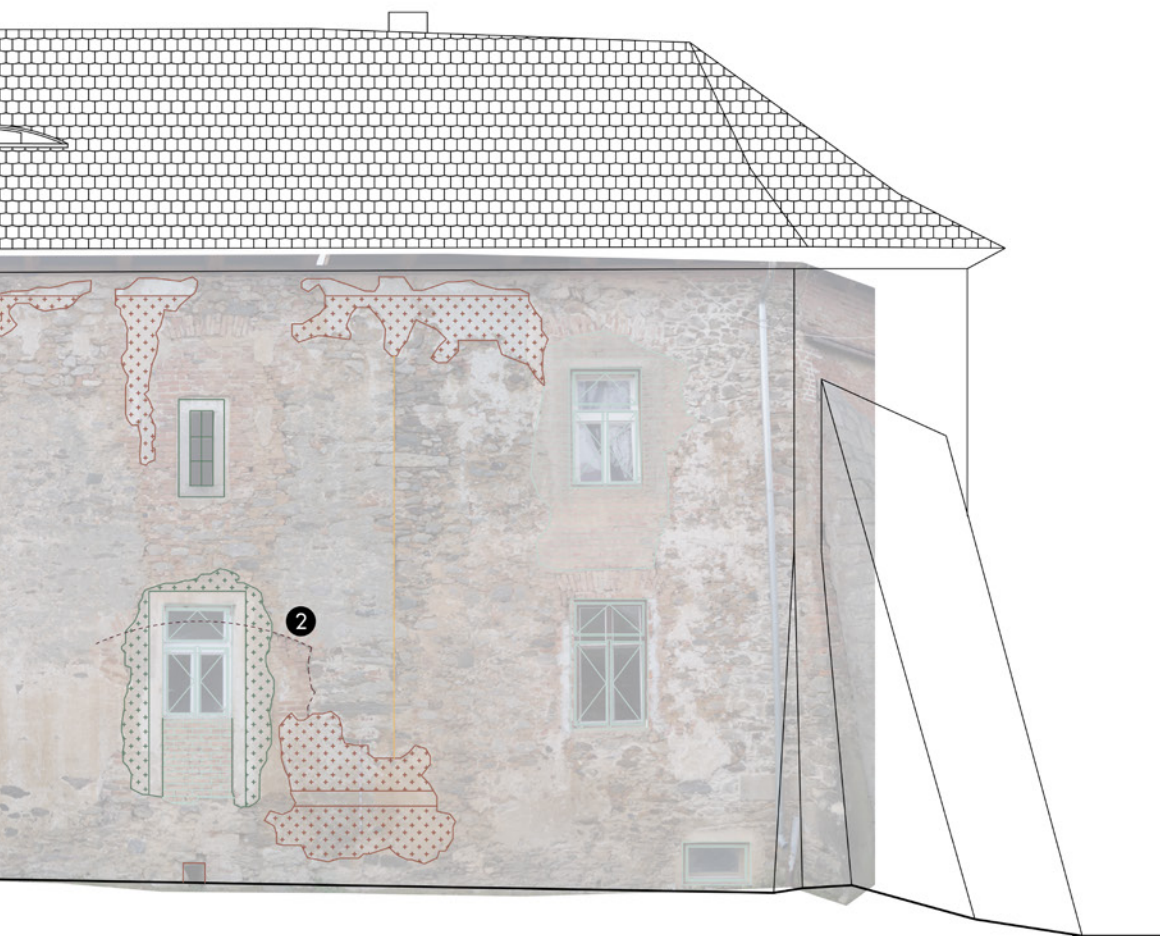
SEVERNÝ POHĽAD

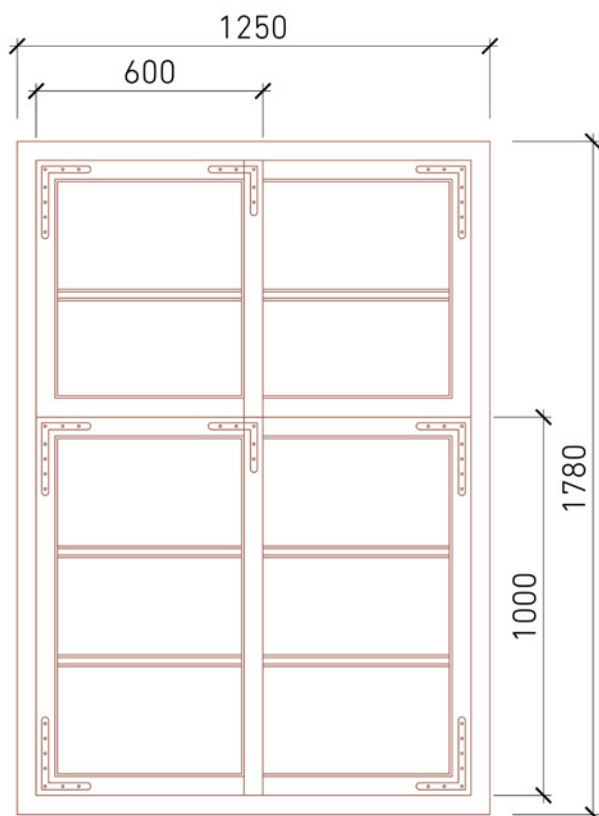
Drevené konzoly záchodu správca.

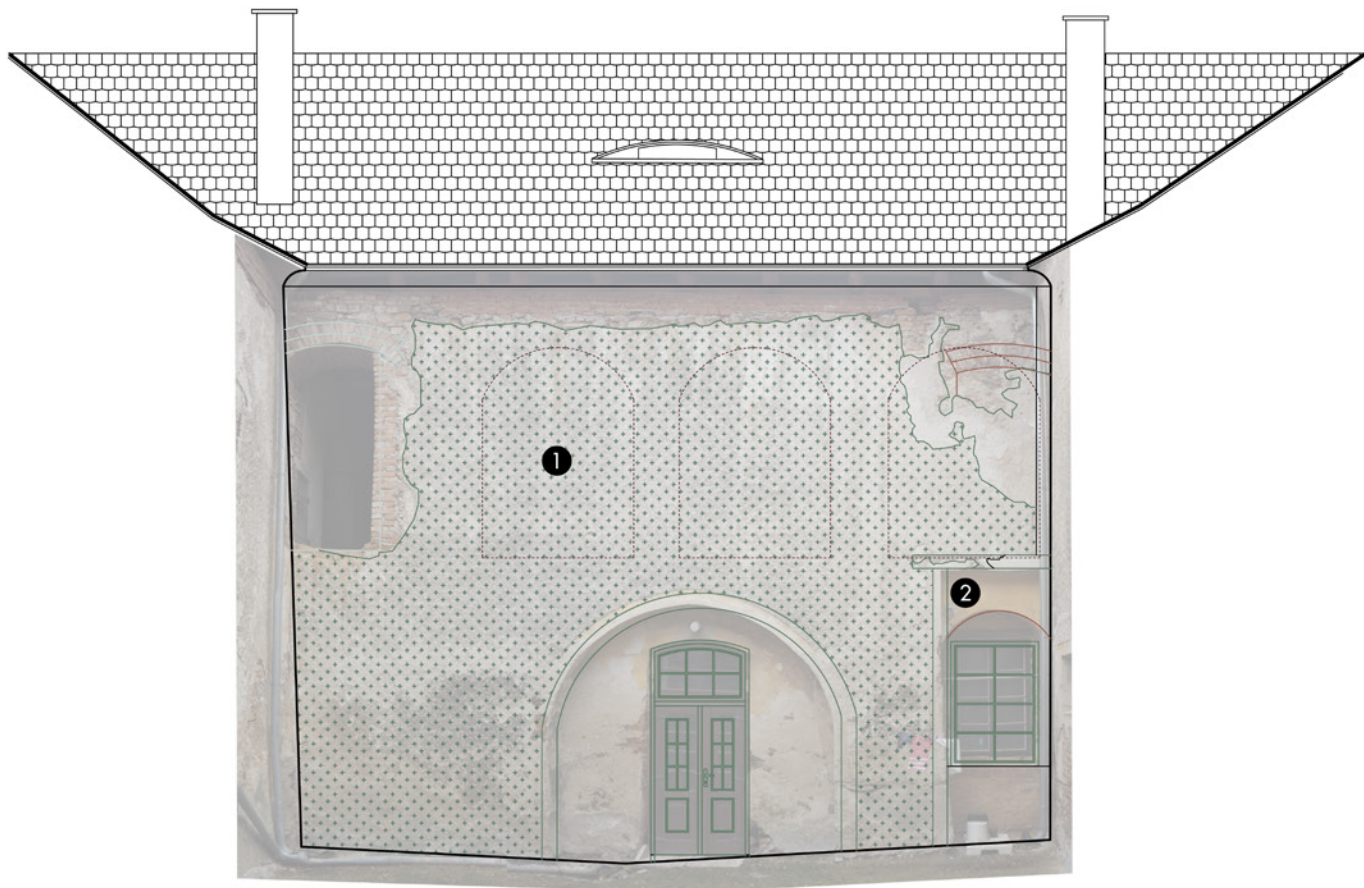
Z Mildenbergerových popisov vyplýva, že správca bol lenivý a o statok sa nestaral. Pravdepodobne aj pri stavaní záchoda volil najjednoduchšiu cestu, naviazal na záchod zhora, ktorý tam zostal pravdepodobne v období celého baroka.

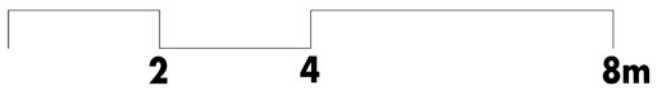

Barokové okná.
rozmer:1250x1780
Na fasáde môžeme pozorovať presný rozmer zamurovania barokových otvorov, pri nahradzaní za sýpkové okná. Spodné krídla niekoľkých rámov sa nachádzajú na poschodí a dopasovaním do rozmerov získavame 10-tabuľkové okenné otvory s barokovými detailami kovania a profilácie.

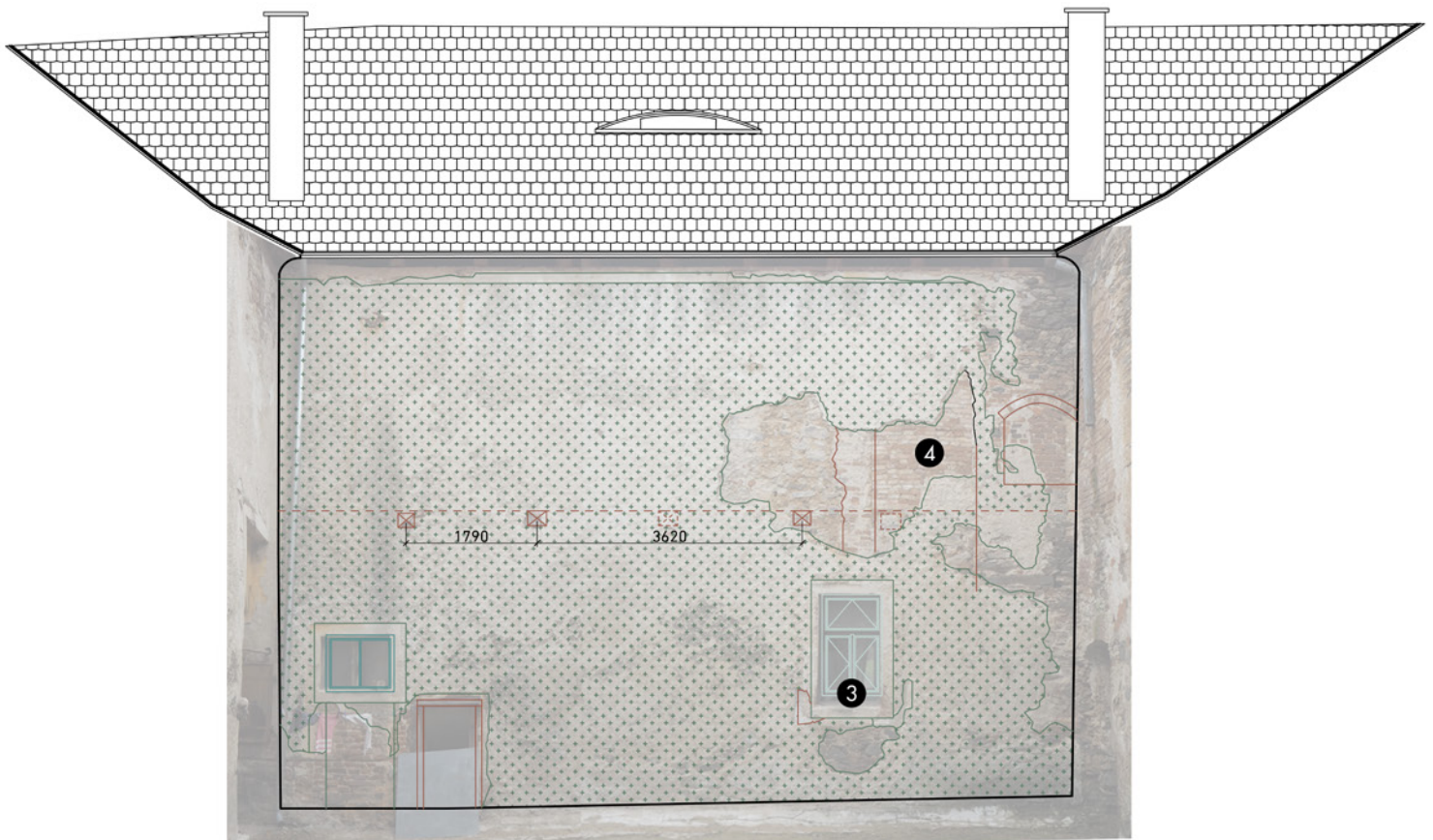

ZÁPADNÝ POHLAD

Odhalenie arkád z interiéru.

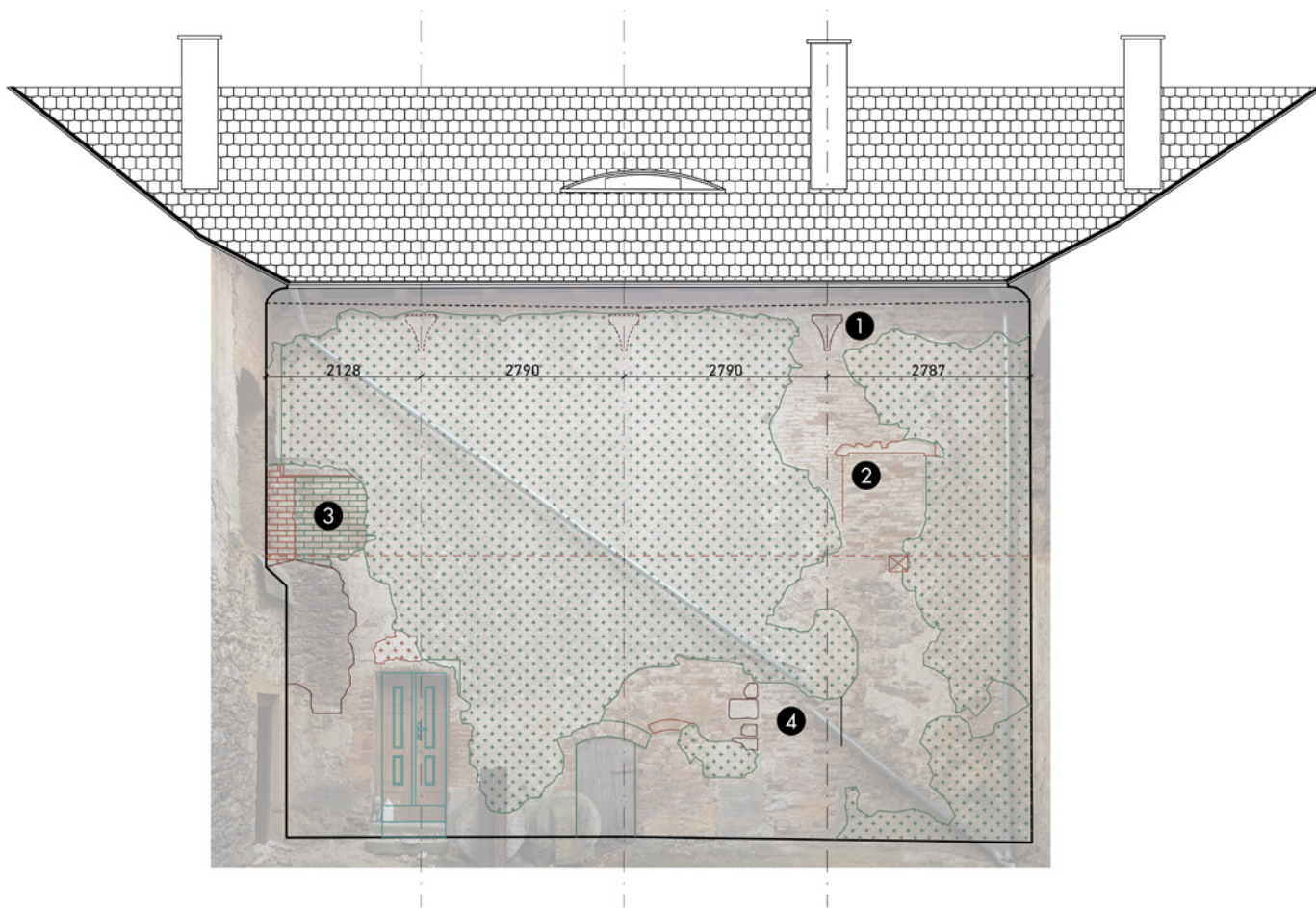
SEVERNÝ POHLAD

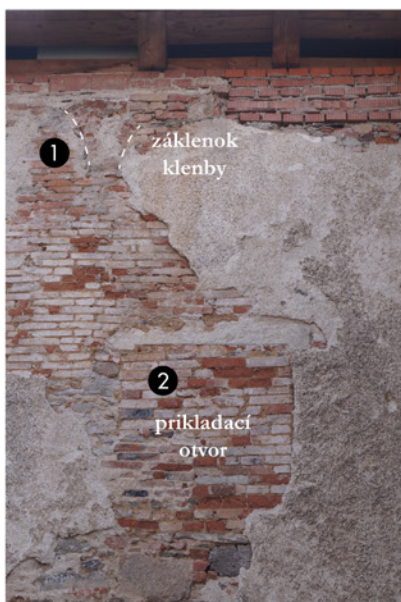
Klasicistná a baroková pasparta.

Klasicistná pasparta už len v náznakoch prekrýva tu barokovú, tá je bez uší, no širšia ako pasparty na vonkajších oknách, 200mm. Okenný otvor sa nachádza na hrane so schodiskovou konzolou, dá sa predpokladať, že parapetová zazdívka okna je staršia ako baroko - okno pod schodiskom?

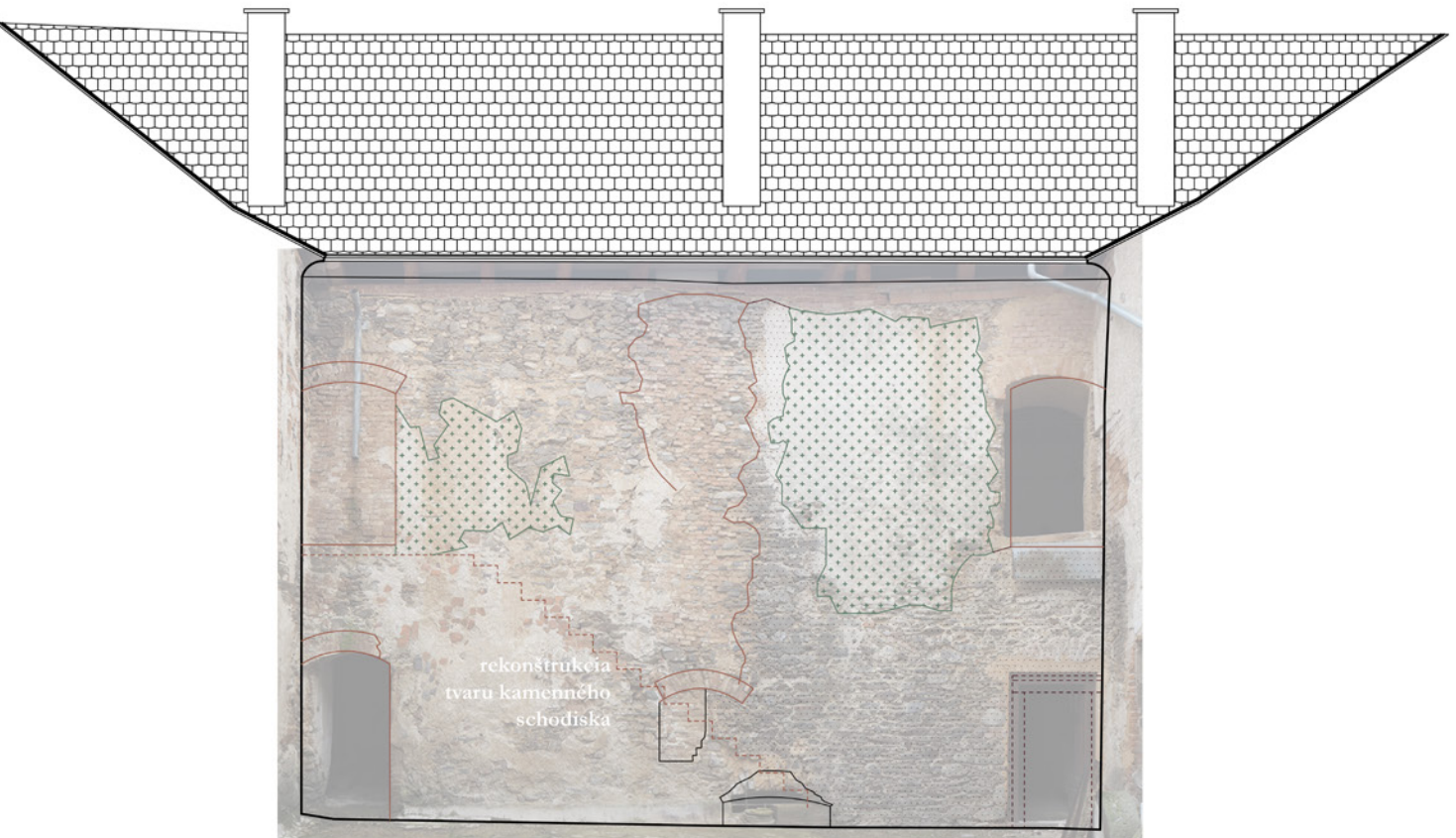

JUŽNÝ POHĽAD

Odhalenie arkád z interiéru.

VÝCHODNÝ POHĽAD

**Zoznam tém, ktoré zatiaľ nebolo možné dobádať.
Väčšina z nich je závislá na archeológii, alebo na
sondách v omietkach, stenách, alebo podlahách.**

Nádvorie vo svojej skladbe ukrýva viacero odpovedí. Presné určenie jeho úrovni upresní predstavu o obdobiach medzi gotikou a renesanciou, čo môže ozrejmiť obdobie posunu vstupu zo severu (vstup v inej úrovni ako nádvorie a podlahy) na západnú fasádu. Mohlo k tomuto posunu dôjsť už v renesancii?

Rovnako nejasná je situácia prestupu do južnej jedálne/sály v prízemí z nádvoria, kde môžeme pozorovať jasne definovaný portál z kameňov s elipsovým segmentom. Vstup svojim výškovým umiestnením odpovedá dnešnej úrovni nádvoria, úrovňou práce s kamenickými prvkami však neodpovedá novodobému zásahu. Časové zaradenie tohto vstupu nám nie je v tomto momente jasné ani na základe dispozičných schém. Aký je vzťah tohto vstupu s murovanou pavlačou z renesancie?

Aká stará je arkáda/vstup na nádvorie? S určitosťou vieme že zapadá do dispozičného usporiadania v prestavbe v rannom baroku, nemohla tu už existovať skôr? Kedy definitívne zaniká severný vstup a vzniká na západe?

Pre ujasnenie formy murovanej pavlače sú nutné ďalšie sondy do omietky na južnej fasáde nádvoria, aký mala pavlač rytmus v zaklenuť? Nachádzali sa tu 4 alebo len 3 polia?

Presnú datáciu a zánik arkád na poschodí by mohli napovedať sondy do omietok v ich okolí. Vznikajú a zanikajú už v renesancii, alebo boli ponechané aj počas prvej barokovej prestavby?

Nachádzajú sa niekde vo vstupnej sieni stopy po staršej vertikále na poschodie? Náš predpoklad je jej severozápadné nárožie, pod omietkou by sa teda mohli nachádzať stopy.

Kedy dochádza k posunu topeniska v jedálni na poschodí?

Kedy vzniká a ako súvisí exteriérové kamenné schodisko v severovýchodnom rohu nádvoria so vstupom do pivníc z nádvoria, ktoré sú v baroku prestavované/vznikajú? Odkryv v okolí vetracieho okienka = bývalého vstupu, by mohol na túto otázku odpovedať.

Podrobný prieskum by mal byť realizovaný v rámci všetkých fasád, z lešenia. Na východnej a severnej fasáde sa nenachádzajú stopy po sgrafite, akú mali podobu v renesancii? Stopy červenej farby na západnej fasáde (pravdepodobne barokové) zatiaľ nie je možné zaradiť. Akú formu mal barokový portál?

Existujú nejaké stopy po juhovýchodnej veži?

C. Návrhová část

Obnova tvrze s dvorem poplužním,

BERNARTICE

diplomová práce ZS 2019/2020

Bc. Natálie Kostelníková

vedúci práce: prof. Ing. arch. Akad. arch. VÁCLAV GIRSA
Ing. arch. MARTIN ČTVERÁK

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE
FAKULTA ARCHITEKTURY

AUTOR, DIPLOMANT:
AR 2019/2020, ZS

Bc. Natálie Kostelníková

NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE:

(ČJ)

OBNOVA TVRZE S DVOROM POPLUŽNÍM V BERNARTICÍCH

(AJ)

REVITALIZATION OF HISTORICAL FORTRESS WITH HOMESTEAD IN BERNARTICE

JAZYK PRÁCE:

Vedoucí práce:

Prof. Ing. arch. akad. arch. Václav Gírsa

Ústav: památkové péče FA ČVUT

Oponent práce:

doc. Ing. Michael Rykl, Ph.D.

Ing. arch. Karel Kuča

Klíčová slova
(česká):

Tvrz, obnova, hospodářský dvůr, Bernartice

Anotace
(česká):

Diplomová práce se zabývá revitalizací hospodářského dvora s tvrzí v Bernarticích. Cílem návrhu jsou celkové úpravy umožňující nové plnohodnotné využití areálu s ohledem na jeho památkové hodnoty. Součástí návrhu je novostavba pro rekreační ubytování.

Anotace (anglická):

The diploma thesis deals with the revitalization of the farmstead with the fortress in Bernartice. The aim of the proposal is to make complete adjustments to enable a new full use of the complex with regard to its historical values. Part of the design is a new building for occasional accommodation.

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou prací vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“

V Praze dne

10.1.2020

podpis autora-diplomanta

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury

2/ ZADÁNÍ diplomové práce

Mgr. program navazující

jméno a příjmení:	Bc. Natálie Kostelníková
datum narození:	26.02.1992
akademický rok / semestr:	2019/2020 / zimní semestr
obor:	Architektura a urbanismus
ústav:	15114 Ústav památkové péče
vedoucí diplomové práce:	prof. Ing. arch. akad. arch. Václav Girsá doc. Ing. Michael Rykl, Ph.D.
téma diplomové práce:	Obnova tvrze s dvorem poplužním v Bernarticích (Modul památkové péče)

zadání diplomové práce:

1/ popis zadání projektu a očekávaného cíle řešení

Předmětem diplomového projektu je celková revitalizace areálu tvrze s příslušajícím poplužním dvorem jako jednotného komplexu. Cílem je najít nové funkční využití areálu, které bude korespondovat s jeho umístěním v odlehlejší oblasti západních Sudet, a k tomuto využití přispůsobit příslušající objekty a i jejich okolí. Projekt si klade za důležité proverit, akým způsobem může historicky významný areál tvrze naplnit současné potřeby při zachování, či navrácení historických a architektonických hodnot. Zároveň s ohledem na aktuální trendy budou provereny možnosti použití alternativních zdrojů energií a možnosti jejich užití bez kolize s objekty a jejich hodnotami.

Diplomový projekt bude obsahovat výsledky stavebno-historického průzkumu (dále SHP), které budou při navrhování zohledněny. Při navrhování bude kladen zvýšený důraz na šetrný přístup k historickému objektu tvrze, jako i celému dvoru a jeho urbanistickému kontextu v obci Bernartice. Případné novostavby budou začleněny s ohledem na jejich okolí.

2/ zadání a konkrétně specifikovaný stavební program

A) část SHP:

Na existující průzkum z roku 2010 (Andrele) naváže vývojová a funkční analýza objektu a interpretace stavebních dějin objektu, doplněná o textovou část, která se bude věnovat objektu tvrze před a v čase její funkčního úpadku, v závěru novověku.

B) návrhová část:

Návrhová část bude zahrňovat nové využití budov tvrze, koniárny, stodoly a stajny a plochy dvora. Historická celistvosť areálu bude podpořena komponováním novostavby. Novostavba bude navrhnutá tak, aby svojou hmotou, konštrukčnými detailmi a použitými materiály harmonicky zapadala do areálu a podporila jeho kvalitu.

Stavební program:

Areál bude navrhnutý vzhľadom na lokalitu viacúčelovo, funkčne koncipovaný ako centrum turistického a kultúrneho ruchu pre danú oblasť. Objektom poplužného dvora (koniareň, stajna a stodola) bude prinavrátená ich pôvodná funkcia, doplnená o zázemie. Areál bude obsahovať priestory krátkodobého a dlhodobého ubytovania, priestory s možnosťou vystavovania, prehliadok a vzdelávacích akcií, prípadných

remeselných dílní. Stavebný program sa môže v rámci spracovania návrhu vyformovať, ak daná funkcia podporí význam areálu v jeho širšej lokalite.

3/ popis závěrečného výsledku, výstupy a měřítka zpracování

C) část SHP:

Text, rešerše, dokumentácia a prezentácia na výkresoch a v portfóliu.

D) návrhová část:

- (a) situačný výkres širších vzťahov (M1:500-1:1000), celkový situačný výkres (M1:500-1:1000), nadhľadová situácia (axonometria areálu)
- (b) pôdorysy (M1:100-1:250) s vyznačením rozsahu úprav
- (c) rezy (M1:100-1:250) s vyznačením rozsahu úprav
- (d) pohľady (M1:100-1:250) s vyznačením rozsahu úprav
- (e) vybrané architektonické detaily (M1:10-1:25)
- (f) vybrané vizualizácie exteriéru a interiéru
- (g) sprievodná správa v štandardnom členení (zadanie, širšie vzťahy, stavebný program, kapacity, fungovanie, architektonické a konštrukčné riešenie, technická infraštruktúra)

Všetky části diplomového projektu budú odovzdané podľa vyhlášky (2x portfólio A4, CD s projektom, prehlásenie diplomanta, zadanie, plachty vo formáte A1 na výstave diplomových prác).

4/ seznam dalších dohodnutých částí projektu (model)

Fyzický model areálu tvrze (M1:100-1:500)

Datum a podpis studenta

10.9.2019 *Koef*

Datum a podpis vedoucího DP

10.9.19 *IE*

Datum a podpis děkana FA ČVUT

11.10.2019

YH

registrováno studijním oddělením dne

24.9.2019

LA

OBSAH.

C. Návrhová časť

C1.Sprievodná správa	8
C2.Grafická časť	18
Tvrz	24
Novostavba	32
Dielne	39
Stajne	42
Stodola	50

1. Identifikačné údaje

- 1.1. Stavba: *Obnova tvrze s dvorom poplužným v Bernarticiach*
- 1.2. Katastrálne územie: *602701*
- 1.3. Časť obce: *Bernartice u Stráže*
- 1.4. Obec: *Stráž*
- 1.5. Okres: *Tachov*
- 1.6. Kraj: *Plzeňský*
- 1.7. Projektant: *Bc. Natália Kostelníková*
diplomová práca pod vedením prof. Ing. arch. akad. arch. Václava Girsy
a doc. Ing. Michaela Rykla, Ph.D. (pre časť SHP)

2. Základná charakteristika

2.1. Stručný popis lokality

Obec Bernartice spadajúca pod mestys Stráž sa nachádza necelých 12 km od Boru, v Tachovskom okrese. Leží v úžľabine predhoria Českého lesa, kde celej obci dominuje vrcholne barokový kostol sv. Petra a Pavla. Vedľa neho leží objekt tvrze, ktorá je vo svojej dnešnej hmote svedkom vývoja obce od renesancie. Celý dvor aj s kostolom sú od centra radiálnej obce oddelené hlavnou komunikáciou, spájajúcou Borek a Strachovice. V blízkosti obce sa nachádza hrad Pímda a významná zemská cesta z Nemecka, cez Stráž a smerom na Stříbro. Barokovému zámku predchádzal renesančný palác, a tomu gotická tvrz. Neskôr barokový zámok slúžil ako sýpka. Obec je súčasťou sudetskej oblasti, čo výrazne ovplyvnilo jej demografický a socio-ekonomický vývoj.

2.2. Stručný popis areálu

Severne od hlavnej cesty sa rozkladá obdĺžnikový dvor, ktorého dominantu tvorí na východe štvorhranná tvrz. Severozápadne od nej sa rozkladá poľnohospodárske zázemie dvora, ktorý dnes tvoria štyri stavby, a to dva objekty stajní na severe a juhu, stodola na západe a objekt novostavby bývania, určený k demolícii, severne od tvrze. Centrálnu časť dvora tvorí svahovitá otvorená plocha s náletovou zeleňou a celkovým terénnym výškovým rozdielom takmer 5m. Celý areál dvora je v takmer spojitých líniách obohraný múrom, ten sa vyskytuje aj vnútri areálu ako stopa po predošlom funkčnom delení dvora, prípadne ako zvyšok priekopy. Do areálu sa vstupuje z juhu, kde bola kedysi brána medzi stajňami a bývalým pivovarom.

2.3. Stručný stavebný vývoj areálu

Kontinuitu osídlenia obce môžeme sledovať od 12. storočia, kedy sa v kniežacích listinách spomínajú Milík a syn Příbyslav, ako príslušníci družiny, „*de villa Bernardi*”. Predošlé usporiadanie dvorca vystriedala gotická tvrz, ktorej pozostatky boli opätovne použité pri renesančnej prestavbe. Práve táto fáza začína byť pre nás viditeľnejšie čitateľná v dnešnom zámku. V neskorej renesancii

tvrz dostáva formu štvorkrídlového paláca. V nasledujúcom období prechádza barokovou premenou na zámok, no na sklonku baroka dochádza k jej funkčnému úpadku a vedie k jej pretvoreniu na úradnícke sídlo so sýpkou v klasicizme. Samotný objem tvrze bol obohnaný priekopou, ktorá bola v tomto období definitívne vyrovnaná navezenou zeminou. K objektu tvrze prislúchal hospodársky dvor oddávna. Jeho forma sa v priebehu času menila. Veľmi presný obraz dvora nám z roku 1786 poskytuje Mildenbergerov popis. Vtedy sa na dvore nachádzalo najväčšie množstvo objektov, ktoré boli svedkami najlepších rokov celého panského statku v baroku. Nachádzali sa tu dom lesného správcu, šafárovo obydlie, samostatné obydlie úradníkov, stajne pre dobytok, konské stajne, sýpka s obydľím pre vrchnostenských služobníkov, vrchnostenská stodola, kôlna na drevo, kôlna na vozy, stajne na ošípané, bývalý pivovar a množstvo záhrad. Objekty stajní a stodoly sú v dnešnej forme odrazom klasicistickej úpravy, ktorá však hmotovo nadstavovala na pôvodné objekty. Na dvore sa nachádza aj novostavba, ktorá naviazala na hmotu dreveného objektu z 2. polovice 20. storočia. V rovnakom období bola rozšírená severná stajňa o objekt prístavby vozovne.

3. Zadanie

3.1. Časť SHP

Na existujúci prieskum z roku 2010 (Andrele) naviaže vývojová a funkčná analýza objektu a interpretácia stavebných dejín objektu, doplnená o textovú časť, ktorá sa bude venovať objektu tvrze pred a v čase jej funkčného úpadku, v závere novoveku.

3.2. Návrhová časť

Návrhová časť bude zahrňovať nové využitie budov tvrze, koniarne, stodoly a stajní a plochy dvora. Historická celistvosť areálu bude podporená komponovaním novostavby. Novostavba bude navrhnutá tak, aby svojou hmotou, konštrukčnými detailmi a použitými materiálmi harmonicky zapadala do areálu a podporila jeho kvality.

4. Stavebný program

Hlavná náplň areálu nadväzuje na jeho predchádzajúce fungovanie. V rámci dvora sú tak obnovené objekty pre poľnohospodárstvo, remeslá, agroturizmus a s ním spojené ubytovacie kapacity. Objekt tvrze preberá funkciu reprezentácie, slúži preto na drobné kultúrne akcie s ubytovaním pre majiteľov areálu a možnosťou využitia prízemného suterénu na drobnú výrobu piva. Objektu severných stajní je prinavrátená táto funkcia a je rozšírený o ďalšie možné kapacity koní. Západná stodola poskytuje dvoru poľnohospodárske zázemie - strojovňu, sklad krmiva, kôlnu a zároveň priestory pre spracovanie hnojiva na výrobu bioplynu. Južné stajne sú prerobené na dielne pre rozvoj remesiel, jeden trakt je venovaný pre klubovňu s výčapom. Areál je doplnený o novostavbu s dôrazom na bezbariérové riešenie ubytovania a parkovacie kapacity.

5. Riešenie prevádzky

5.1. Objekt tvrze

Prízemie objektu bude slúžiť na kultúrne udalosti menších rozmerov. Súčasná predsieň vytvára honosný nástup s priehľadom do vnútorného dvora a navádza na vstup do južného a severného krídla. Južné krídlo bude fungovať ako otvorený sál na udalosti ako menšie svadby, koncerty, prednášky, workshopy. Severný sál zostane rozdelený barokovou enfiládou na 3 výstavné miestnosti. Tie v prípade záujmu môžu poslúžiť na workshop. Východné krídlo poskytuje zaklenuté priestory na zázemie. Tu bude obnovená stará kuchyňa, prispôbena na catering, ďalej sa tu bude nachádzať šatňa a priestor v severovýchodnom rohu bude slúžiť ako hygienické zázemie. Na poschodie sa bude vstupovať po dnešnom schodisku oddeleným súčasnými dvierkami, do spoločnej jedálne, salónu. Z tadiaľ sa vstupuje na novú pavlač, kde sa nachádzajú 4 apartmány, jeden vo východnom krídle, jeden v južnom a severné krídlo je rozdelené na dva menšie apartmány. Pavlač teda slúži ako spojovacia chodba, nie ako vertikálna komunikácia.

Severná pivnica prístupná zo vstupnej predsieni bude obsahovať technické zázemie, severná pivnica prístupná z vnútorného dvora bude slúžiť ako sklad potravín. Zvyšné pivnice pod juhovýchodnými krídlami fungujú ako spojený celok. Z východnej sa vystupuje na terén schodíkmi, južné krídlo je vďaka terénnemu rozdielu v jednej rovine s okolím. V tejto časti môže fungovať napríklad drobná výroba piva so zázemím. Obmedzením je, že všetka potrebná aparátúra na výrobu bude mať veľkosť vymedzenú dverným otvorom a to 900x1860mm. Vo východnom krídle bude nasledovať sklad a posedenie na ochutnávku piva.

5.2. Objekt stajní

Objektu je ponechaná pôvodná funkcia. Otvorený priestor bude slúžiť ako stajne, k nim bude prislúchať sedlovňa, denná kuchynka pre pomocníkov - ratejna, zázemie pre pomocníkov - šatňa, kúpeľňa a výstup do senníka s možnosťou prespania, tak ako to k danej práci patrí. Novšie západné krídlo rozdelené dnes na dve miestnosti bude spojené do jedného celku a slúžiť ako ďalší trakt stajní. Dnešná západná prístavba bude nahradená novou konštrukciou poloopených krytých stání pre kone, s variabilnými boxami. Bude tak funkčne využiteľná aj pre iný druh zvierat, napríklad ovce, kozy. Zvieratá budú odvádzané na pastviny severozápadnou bránou.

5.3. Objekt stodoly

Objekt stodoly využíva blízke napojenie na stajne v severnej časti, kde sa bude vynášať denne hnoj. Tento bude spracovávaný na výrobu bioplynu, distribuovaného do celého areálu. Severný trakt bude tak venovaný potrebnej aparátúre na výrobu. Južné časti stodoly budú otvorené priestory na skladovanie balíkov sena, slamy, vracia s krmivom a potrebné obrábacie stroje.

5.4. Objekt dielní

Južná stajňa prešla viacerými zmenami funkcií. Časť bola využívaná ako boxy pre kone, časť fungovala ako stolárska dielňa. Na túto funkciu dielní nadväzujem v návrhu. V objekte tak vznikajú otvorené priestory 3 remeselných dielní s hygienickým zázemím rešpektujúcim dnešné zaklenutie a možnosťou výstupu na povalu, ktorá ponúka možnosť jednoduchého ubytovania. Objekt sa nachádza najbližšie k hlavnej ceste, autobusovej zastávke a vytvára tak interakciu medzi zvyškom areálu a verejnosťou. Vo východnom cípe objektu, hneď vedľa vstupnej brány sa bude nachádzať klubovňa s výčapom a samostatným zázemím. Všetky dielne aj klubovňa sú prestupné, majú teda vstup zo severu, ale ponúkajú výstup na južnú terasku, ktorá je úrovňovo výškovo oddelená od hlavnej cesty. Ambíciou je tak vyplniť túto južnú časť areálu dejmi (klienti a návštevníci dielní, posedenie lokálov pri pivku) a rozšíriť tak priestory pre verejnosť v obci, ktoré dnes chýbajú.

5.5. Objekt novostavby ubytovania

Objekt novostavby je umiestnený severne od tvrze, v pôdorysnej stope predchádzajúcich objektov stajní. Je dvojpodlažný a reaguje na terénny zlom na tomto mieste. Obe podlažia sú teda prístupné z terénu. Spodné podlažie je orientované na juh s výhľadom na tvrz. Pred pásom apartmánov prebieha dlhá krytá chodba. Poskytuje tak tienenie v letných mesiacoch a zároveň vonkajšie posedenie na slniečku v mesiacoch zimných. Denné zóny apartmánov sú umiestnené na juhu, do terénu vhlbené sú kúpeľne a zóny na spánok.

Vyššie podlažie nadväzuje na terén na severe s výhľadom do sadov, no zároveň s veľkými oknami orientovanými na juh, na tvrz. Tie budú opatrené sťahovacími roletami, kvôli tieneniu. Apartmány majú tiež predsadenú chodbu, na príjemné poobedné posedenia v tieni v lete. Nachádza sa tu spoločenská miestnosť, pre spoločné varenie, pranie pri dlhšej návšteve, pracovanie na projektoch, premietanie, alebo akúkoľvek spoločnú aktivitu ubytovaných. Tými môžu byť školiace skupiny, letné tábory, náhodní turisti, no štandard izieb je prispôsobený aj pre tábory pre postihnuté deti, ktoré sa sem môžu prísť liečiť hipoterapiou. Kúpeľne sú prispôsobené vozíčkarom s inštalovanými madlami a aj samotné priestory apartmánov sú dostatočne priestranné, aby umožňovali ľubovoľný pohyb vozičkára.

5.6. Kapacity

5.6.1. Objekt tvrze

Na poschodí sa nachádzajú 4 apartmány. Dva z nich sú väčšie s hrubou podlažnou plochou 115 a 102m². Menšie apartmány sú takmer zhodné a majú hrubú podlažnú plochu 63m². Apartmány sú koncipované ako otvorené dispozície pre ubytovanie primárne páru s možnou návštevou. Apartmán v južnom krídle ukazuje možnosť ubytovania pre rodinu s deťmi.

Sál na prízemí určený na menšie akcie, oslavy, svadby je prispôsobený na kapacitu maximálne 50 ľudí.

5.6.2. Objekt stajní

Murovaný objekt stajní poskytuje 10 väzných stojísk a 7 boxov pre kone, z toho dva boxy určené na kobyly so žriebätom. Drevená dostavba vie poskytnúť 7 samostatných boxov, z toho 4 pre kobyly so žriebätom, alebo vie byť spojená do jedného celku napríklad pre viacerých poníkov, alebo iné zvieratá ako ovce a kozy.

5.6.3. Objekt dielni

Južný objekt má kapacitu troch dielni a jednej klubovne s posedením pre zhruba 12 ľudí.

5.6.4. Objekt novostavby

Objekt novostavby obsahuje 10 samostatných apartmánov, každý počíta s ubytovaním s dvoma lôžkami, s možnosťou spojenia, alebo oddelenia tohto lôžka. Apartmány na spodnom podlaží majú 38m² a apt. na vrchnom podlaží 38,4m². Každý apartmán disponuje minimálnou kuchynkou a vlastnou kúpeľňou. Spoločenská miestnosť obsahuje veľkú spoločnú kuchyňu. Novostavbu je možné v prípade potrieb rozšíriť vždy o jeden modul, to znamená 2 apartmány.

6. Architektonické riešenie

V celom návrhu bol kladený dôraz na zachovanie hodnôt aktuálnych konštrukcií a detailov, ale aj urbanistického usporiadania dvora. Tomu boli prispôsobené všetky zásahy.

6.1. Objekt tvrze

Pri tvorení dispozícií objektu boli najprv posúdené najhodnotnejšie priestory a vyčlenené priestory na technické zázemie. V návrhu sa prejavuje snaha o vytvorenie čo najčistejších dispozícií, tak aby vynikalo čaro vnútorného priestoru. Do tvrze je teda zasahované len veľmi málo. Objekt je očistený od novodobých zásahov, niektoré staré otvory sú znova prerazené. Na poschodí sú apartmány, ktoré majú otvorené dispozície s vloženými boxami na hygienické zázemie, aby sme sa vyhli vkladaniu zbytočných priečok a rozdeľovaniu tohto otvoreného priestoru. Stropy sú zaklopené a z vrchu tepelne izolované. Novým prvkom celej tvrze je pavlač. Jej predchádzajúcu podobu nepoznáme presne, preto je navrhnutá ako decentný novotvar. Na rozdiel od predchádzajúcej pavlače, ktorá lemovala len severnú a južnú stenu, lemuje nová pavlač celé poschodie. Nádvorie tak vytvára intímny štvorcový priestor združený okolo stromu v jeho centre. Priestory na prízemí sú len "oprášené", v klasicizme rozpričkováaná sála, ktorá sa prispôbovala funkcii bytu, je znova otvorená. Na južnom konci je podlaha zdvihnutá o jeden stupeň a vytvára tak pódium pre akcie, za ním sa nachádza zázemie pre účinkujúcich, poprípade sklad na stoly a stoličky. Priestory kuchyne sú obnovené, dymníku je prinavrátená funkcia a kuchyňa tak môže slúžiť na varenie, pečenie na stredovekej peci, alebo na catering pre udalosti. K poschodiu prislúcha hygienické zázemie a šatne.

Rovnako sa pristupovalo aj k vonkajším fasádam. Tie zachovávajú obraz premien tvrze, zámku v čase. Stávajúce omietky sú tak zachované, retušované a v niektorých miestach doplnené do väčších

spojitých celkov. Na fasáde tak nachádzame renesančné sgrafito, ale aj viditeľnú barokovú a klasicistnú úpravu. Pre danú fázu navrhovania je vytvorený ilustračný pohľad na západnú fasádu, pre ďalšie štádia navrhovania úprav je však nutné fasádu podrobiť prieskumu z lešenia. Novodobé okná sú nahradené barokovými špaletovými desať tabuľkovými oknami, tak ako to bolo do počiatku 19.storočia.

6.2. Objekt stajní, stodoly a dielni

Architektonické usporiadanie týchto objektov maximálne rešpektuje ich terajšie usporiadanie, tak aby ich pretvorenie prinavrátilo dvoru život, no zároveň nebolo finančne likvidačné. Rovnako aj prístavba k severným stajniam môže byť dielom dodatočnej fázy úprav. Zásahy do stavieb sa týkajú hlavne úprav otvorov, v severnej časti sú prerazené vetracie otvory na severnej fasáde, tak aby boli stajne priečne prevetrávané. V západnom krídle tejto stajne je zbúraná novodobá deliaca priečka, a klenba do traverz je doplnená do celého priestoru.

Nová prístavba nadväzuje na súčasný múr a tvorí kryté vonkajšie stojiská, pred nimi je spoločný žlab.

Zásahy do stodoly sú minimálne, návrh rešpektuje jej aktuálne členenie, severná sekcia vyhradená na výrobu bioplynu je zväčšená. Opravené sú jednotlivé vráta.

Jednotlivé dielne sú prestupné, jedno pole klenieb do traverz je v časti vynechané pre schodisko, a v tomto klenbovom páse sa nachádza hygienické zázemie. Rovnako je riešená aj klubovňa. Povala umožňuje rozšírenie týchto dielni o ubytovanie na úrovni ateliéru.

Objektom na dvore bude postupne opravený krov podľa potrieb a krytina vymenená za šindle. Stajni a dielni budú obnovené vikiere. Omietky budú opravované postupne, nahradené budú hlavne cementové omietky, nahradené za vápenné. Návrh počíta s postupnou opravou všetkých omietok.

6.3. Objekt novostavby

Novostavba sa hmotovo aj použitými materiálmi začleňuje do dvora, architektonickým detailom a dispozíciami však odpovedá no moderné trendy. Dispozičné usporiadanie umožňuje adekvátne využitie slnka v zime aj v lete. Dispozície sú jednoduché, čisté a navrhnuté tak, aby v nich ubytovaní mohli tráviť plnohodnotne čas. Výrazným dispozičným prvkom sú predsadené chodby, ktoré slúžia ako komunikácia s posedením, umožňujú tak interakciu ubytovaných. Ako bolo spomínané vyššie, ubytovanie je plne prispôbené osobám na vozíku.

Podkrovie novostavby nie je užité.

6.4. Dvor a záhrady

Dvor slúžil odjakživa poľnohospodárskym účelom a v rovnakom duchu sa bude niesť aj jeho úprava. Po jeho obvode bude spojený mlatovým povrchom, tak aby sa po ňom mohli pohybovať stroje, pracovníci a kone. Centrálna časť bude doplnená o nádrž s vodou, ktorá bude zapustená do klesajúceho terénu a jej dno vyspádované, v časti plytšie a v druhej hlbšie tak, aby umožňovala

nastúpanie s koňmi, aby sa mohli počas letných mesiacov chladiť a umyť vo vode. Nádrž bude zároveň zásobníkom vody pre dvor vo svaahu. K nej budú viesť chodníky dláždené kameňmi v trávě. Centrálna časť bude ďalej doplnená o lúčne, bylinkové záhony s rastlinami nejedovatými pre kone. Východná časť dvoru je venovaná hlavne hospodárskej funkcii, západná s ubytovaním bude prevažne doplnená sadmi, tak ako tomu bolo predtým. Budú ju teda tvoriť ovocné sady, s chodníkmi budovanými kameňmi. V južnej časti sa na pôdorysnej stope bývalého pivovaru bude nachádzať parkovisko pre 9 áut na kameňmi spevnenej ploche, prípadne navýšenie kapacity parkovania, vhodné pre personál bude v juhozápadnom rohu medzi stodolou a dielňami. Tieto kapacity sa tu dajú navýšiť o 6 parkovacích miest. V areáli budú doplnené kamenné múry a brány. Plochy pred južnou fasádou dielní budú spevnené a doplnené viackmennými stromami s riedkou korunou, brezami, tak aby tu mohli mať remeselníci, ale aj klubovňa terasu na posedenie, ktorá bude komunikovať s hlavnou cestou a obcou. Nádobám na odpad, ktoré sa momentálne nachádzajú na zastávke bude vyhradený priestor v múre pod kopcom, na ktorom sa nachádzajú dielne, tak aby ich nebolo z ulice vidieť.

Časť sadov bude vyhradená pre pestovanie. Užitný charakter bude mať aj nádvorie tvrzi, kedy pavlač bude porastená užitnou kvitnúcou popínavou rastlinou - hrachom, fazuľou.

Terén ktorý sa dvíha medzi stajňami a novostavbou bude fungovať ako rampa spevnená mlatom s plytkým schodiskom.

Opravené bude žulové jazierko a studňa pred tvrzou.

7. Stavebno-technické riešenie

Terajšie objekty budú obnovené tradičnými metódami a technológiami.

7.1. Objekt tvrze

Do objektu je zasahované minimálne, jedná sa preto hlavne o úpravu otvorov, výmenu okien a dverí, ich repasovanie, opravu a doplnenie podlahových povrchov, v prípade možností repasovanie starých drevených dosiek a dlažieb. Stropy sú záklopové, opravované. V mieste vkladania boxov na poschodí vystužené oceľovými trámami, obloženými drevom. Strop nad poschodím je zo spodnej strany pohľadový záklop, zo strany krovu izolovaný. Na poschodí sú repasované mreže v sýpkových oknách, z vnútornej strany doplnené trojtabulkovou okennou výplňou. Strecha a krov prešli nedávno obnovou, preto ďalšie úpravy nie sú nutné. V mieste kachlí na poschodí bude strechou prechádzať komín. Staršie komíny zostávajú zachované, niektoré sú využívané na inštalácie ako šachty, ktoré je nutné odvetrať. Konštrukcia pavlače sa opiera o stenu po vonkajšom obvode a po vnútornom je nesená stĺpmi. Pochôdza vrstva je tvorená roštom. Na nádvorí je opravená povrchová vrstva, tehelná dlažba pod pavlačou a stredová časť vyskladaná z okruhliakov poriadne odvodnené.

7.2. Objekty stajne, dielne a stodoly

Objekty sú v dobrom stave, nutné je posúdiť prevetrávanú podlahu v severných stajniach a jej odvetranie na severnom teréne, ktorý je jemne zvýšený. Postupne je nutné vymeniť krytinu na objektoch. V streche objektu stajní a dielní pribudnú vikiere.

Na vonkajších fasádach bude postupne obnovená omietka so štukovou výzdobou.

7.3. Objekt novostavby

Novostavba je riešená ako kombinácia murovanej stavby s drevostavbou, steny pod terénom a oba štíty sú murované, nad povrchom s lokálnym kamenným obkladom. Kamenný obklad sa opakuje aj na plných stenách chodieb. Zvyšné konštrukcie sú tvorené ako drevostavba, nosné steny rozdeľujú jednotlivé apartmány, vodorovné konštrukcie sú trámové. Interiéry a povrchové úpravy sú riešené hlavne v dreve. Krov je hambáľkový.

7.4. Technická infraštruktúra

Do všetkých objektov budú natiahnuté nové elektrické rozvody.

7.4.1. Vodovod

Areál využije aktuálnu vodovodnú prípojku, na ktorú sa napojí aj objekt novostavby. Rozvody vody v stojacich objektoch bude nutné preveriť a v prípade nutnosti natiahnuť nanovo.

7.4.2. Kanalizácia

V areáli bude vybudovaná spoločná čistička odpadových vôd v jeho juhozápadnom rohu, pod doplnkovým parkovaním. Na túto čističku sa napojí kanalizácia jednotlivých objektov. Zároveň do nej bude ústiť aj odpad z dažďových zvodov, nezachytený do stredovej nádrže.

7.4.3. Vykurovanie a ohrev teplej vody

Na vykurovanie a ohrev teplej vody bude použitý bioplyn, ktorý bude vyrobený a spracovaný v stodole z odpadu zvierat. Keďže jeho množstvo môže kolísať a nedostačovať pre celý areál, bude tu zároveň umiestnená prípojka plynu na všeobecný plynovod. Stodola bude tak slúžiť ako centrálny rozvod pre celý areál, z neho bude distribuovaná teplá voda do budov.

7.4.4. Vzduchotechnika

Väčšina objektov bude fungovať na prirodzenom odvetrávaní. Nútené vetranie bude fungovať len v priestoroch, ktoré si to bezprostredne vyžadujú.

Všetky objekty disponujú priestorovými rezervami v podkrovi, ktorého využitie sa prehodnocuje len nad dielňami, aj to len v ich časti.

7.5. Požiarne riešenie

V areáli je väčšina objektov navrhnutá bez únikových ciest, je totiž priamo spojená s výstupom na terén. To sa týka aj novostavby, kde budú nainštalované hlásiče požiaru.

Najdlhšia úniková cesta pred hlavný vstup do tvrze má 38m z apartmánu vo východnom krídle. Vedie cez otvorenú pavlač. V tvrzi teda dostatočným opatrením budú požiarne hlásiče.

8. Časť SHP

8.1. Predchádzajúce prieskumy

Nový prieskum nadväzuje na existujúce prieskumy od J. Anderleho a J. Urbana v roku 2010. Predošlý prieskum vytvorili Z. Procházka a J. Úlovec v roku 1986. Prieskumy boli spracované veľmi podrobne, či už z hľadiska dejín stavby ale aj stavebného vývoja a rozboru. J. Anderle vypracoval pôdorysy k stavebnému vývoju, ako aj k hodnoteniu prvkov.

8.2. Realizovaný prieskum

Prieskum začal v teréne, kedy sme mohli k predchádzajúcim informáciám pridať významné nálezy arkád a výbehu klenby na poschodí. Vytvorili sme tak schémy fungovania tvrze, zámku od renesancie, cez baroko, jej úpadok až po pretvorenie do sýpky a úradníckeho sídla. Schémy dopĺňa textová správa.

Doplnený je aj rozbor fasád objektu s nálezmi.

8.3. Závery, zhodnotenie a odporúčania

Napriek tomu, že nepoznáme konkrétne prevedenie vstupného portálu zámku, arkád, alebo murovanej pavlače so zaklutením vo dvore, tieto informácie pomohli rozšíriť znalosti o formovaní tvrze a jej postupnej cesty až k funkčnému úpadku. Pred akýmkoľvek ďalšími zásahmi do tvrze je nutné vykonať archeologický prieskum, hlavne v teréne. Ten by mohol poskytnúť lepší obraz o tvrzi pred jej neskorou renesančnou prestavbou. Tvrz je unikátna svojou pestrou históriou a stavebným vývojom, ktorý treba pri jej nasledujúcom zaobchádzaní zachovať a rešpektovať.

9. Zdroje a pramene

PROCHÁZKA, Zdeněk, ÚLOVEC, Jiří. *Ročenka klubu Augusta Sedláčka*. Plzeň : Dům kultury ROH při k.p. Škoda, 1986. 45 s.

ANDERLE, J. , URBAN, J. *Tvrz a zámek Bernartice, stavebně historický průzkum*. Plzeň, 2010.

ŽIŽKA, J. *Hospodářské dvory bývalých panství v Čechách*. NPÚ, Praha, 2018, 2.vydání.

ŠKABRADA, J. *Konstrukce historických staveb*. Argo, Praha, 2007

GIRSA, V., MICHONOVÁ, D. *Tradiční vápenné omítky, poznání a praktické postupy*. NPÚ, 2015

GIRSA, V., HANZL, M. *A Typology of Conservation – Restoration*. Praha, 2011

ŠKABRADA, J., EBEL, M. *Chalupy v Čechách na historických stavebních plánech*. Argo, 2014.

JANURA, T. *Vidiecke šľachtické sídla v Liptovskej stolici*. Liptovská galéria Petra Michala Bohúňa v LM, 2008.

Iné pramene:

Stránky mestysu Stráž: obecstraz.cz

Český statistický úrad: Sčítaní ľidu, domů a bytů 2011, <https://www.czso.cz/>

Mapové podklady:

mapy.cz

kontaminace.cenia.cz

archivnimapy.cuzk.cz

www.gaolab.cz

www.cuzk.cz

oldmapsonline.org

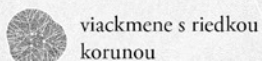
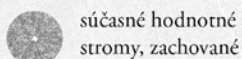
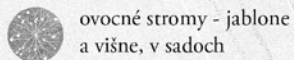
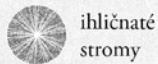

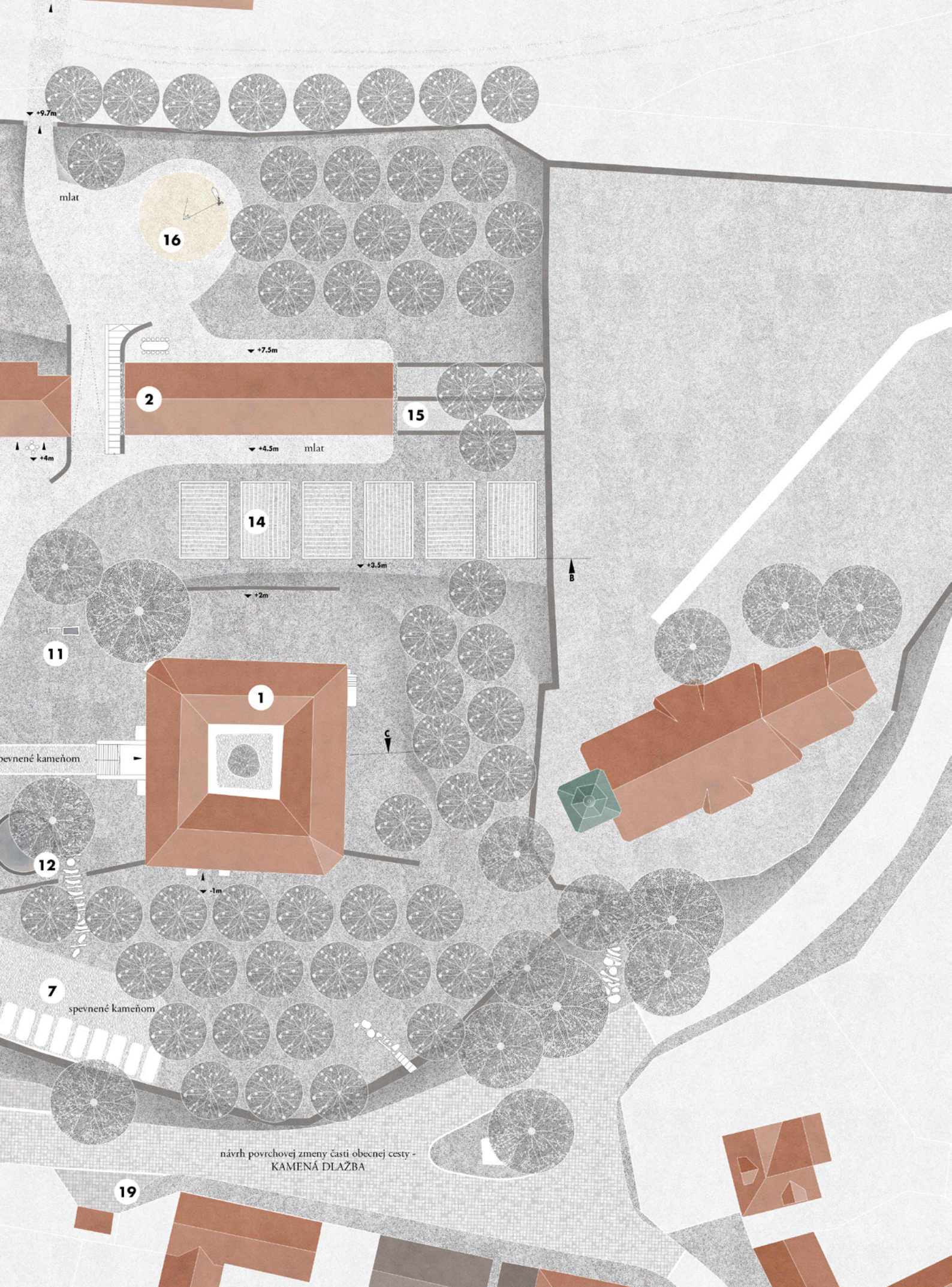

LEGENDA

- 1 objekt tvrže
- 2 novostavba ubytovanie
- 3 objekt stajní
- 4 prístavba k stajni
- 5 stodola
- 6 dielne a klubovňa
- 7 parkovisko, kap. 9 miest
- 8 parkovisko doplnkové, kap. 6 miest
- 9 vodná nádrž s vyspádo-
vaným dnom
- 10 bylinkové záhony
- 11 stará studňa, obnovená
- 12 jazierko, obnovené
- 13 priväzovanie koní
- 14 záhradky
- 15 terasy so stromami
- 16 kruhová jazdiareň
- 17 jazdiareň 20x40m, s možn.
predĺžením na 60m

- 18 krytá jazdiareň
- 19 autobusová zastávka
- 20 nové miesto pre obecný
odpad, krytý múrikom,
zahĺbený do terénu

mlat

16

2

15

14

11

1

12

7

19

návrh povrchovej zmeny časti obecnej cesty -
KAMENÁ DLAŽBA

pevné kameňom

pevné kameňom

▼ +9.7m

▼ +7.5m

▼ +4.5m mlat

▼ +3.5m

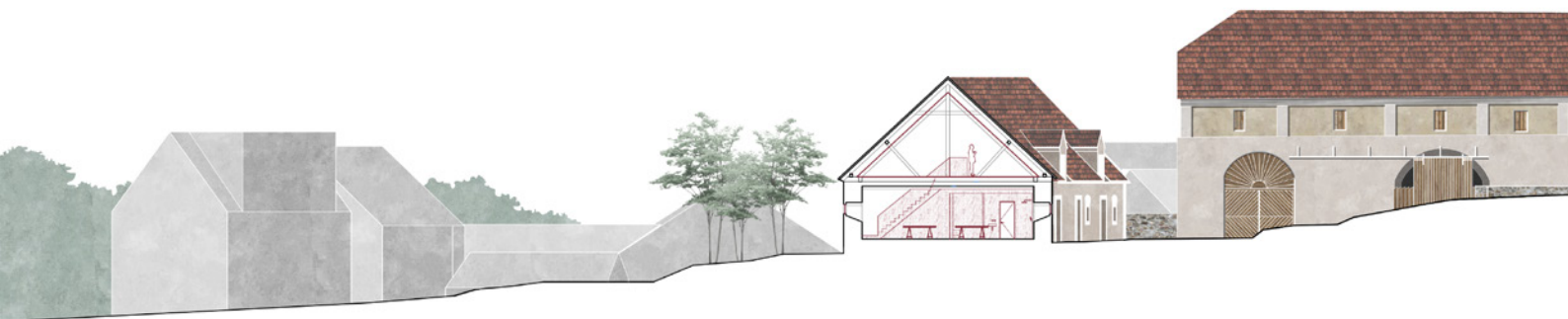
▼ +2m

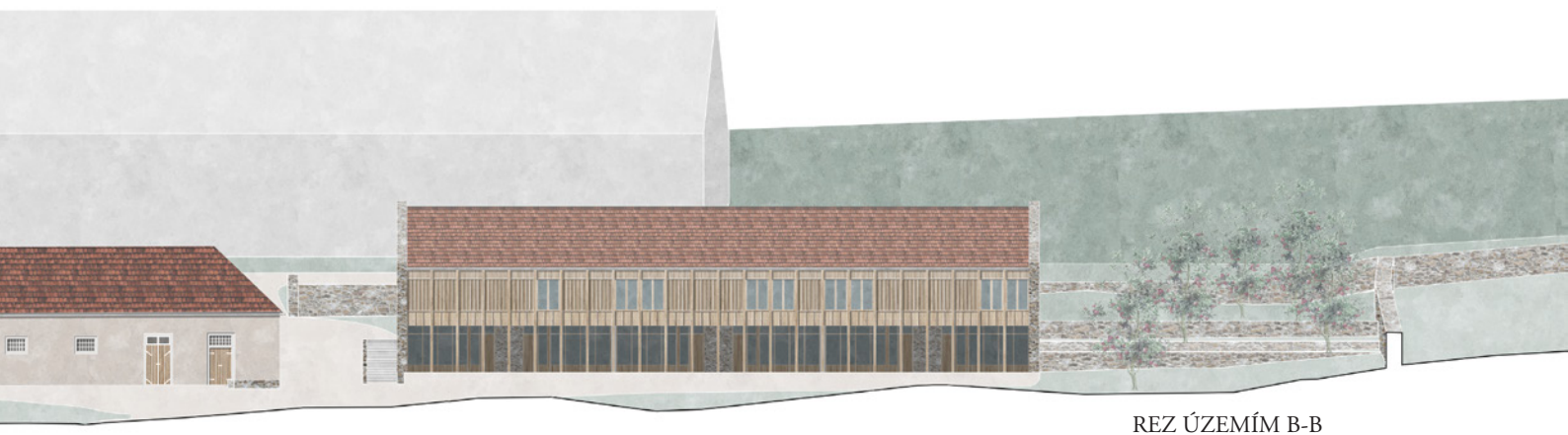
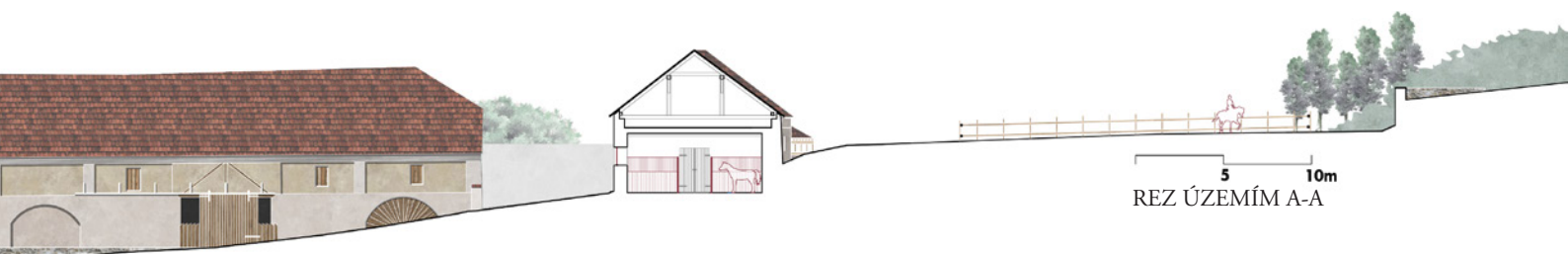
▼ -1m

▼ +4m

B

C

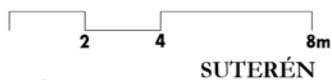

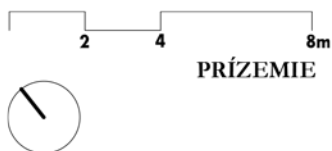
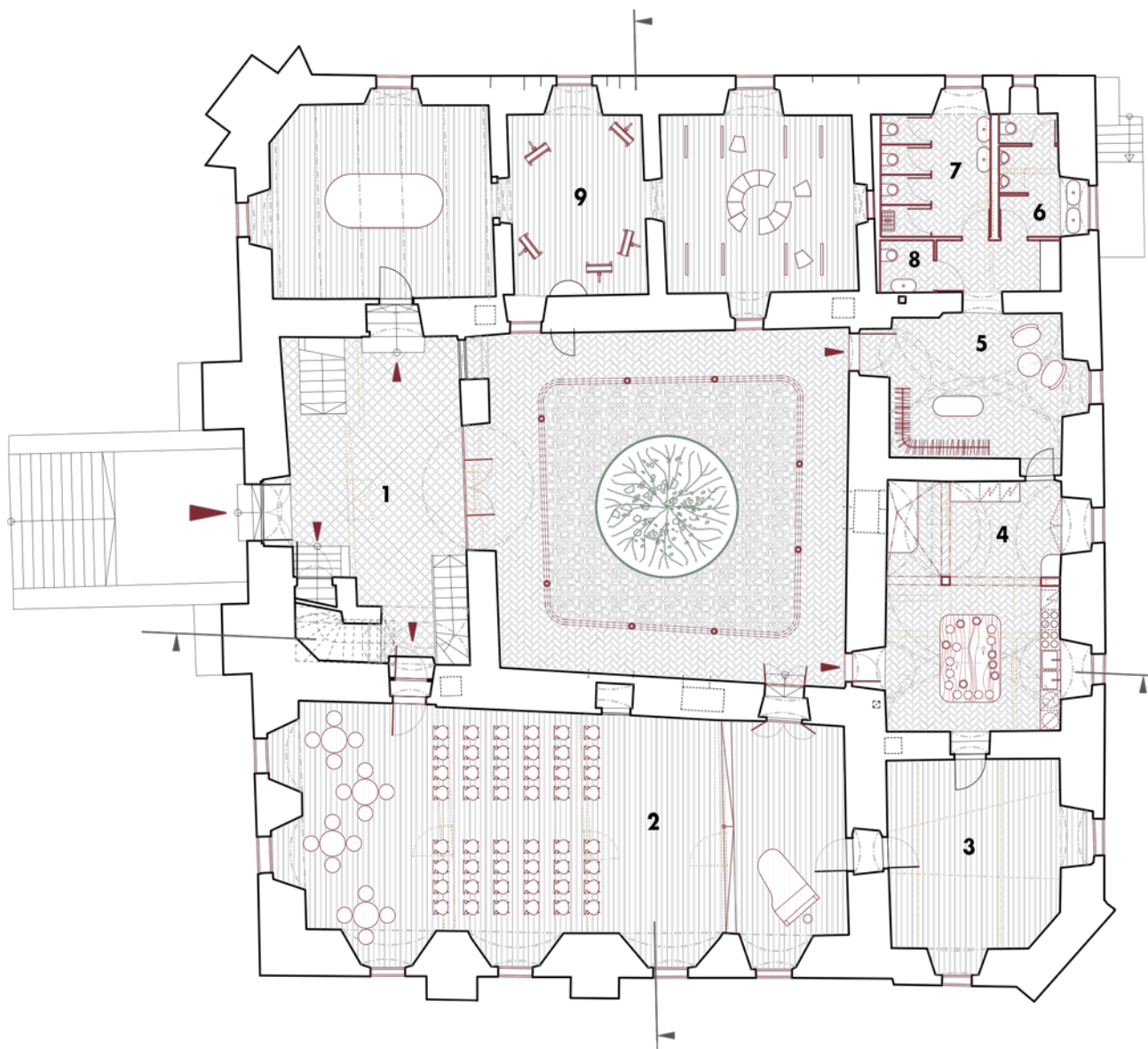

OBJEKT TVRZE.

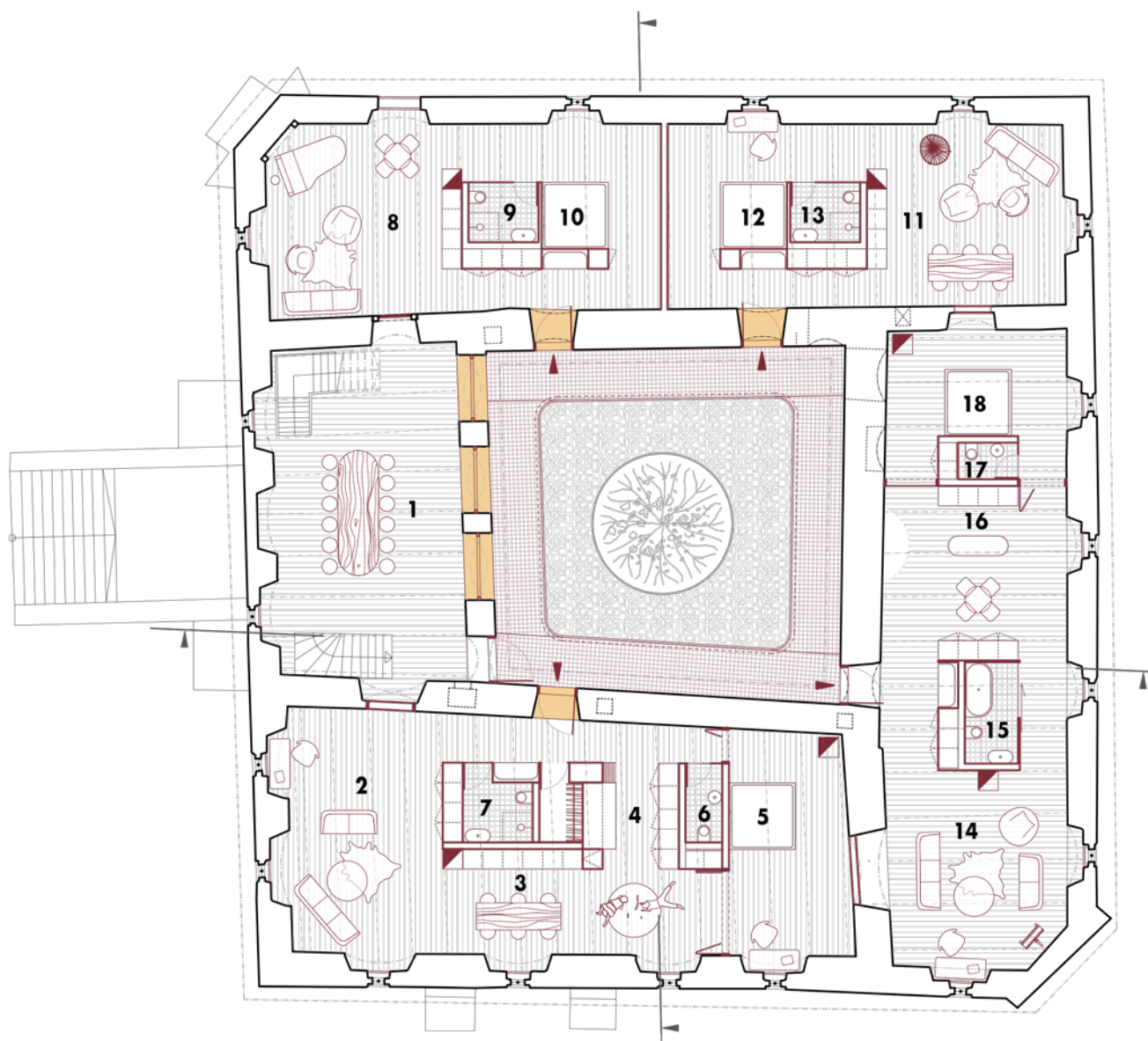

- 1** varenie piva
- 2** WC
- 3** upratovanie
- 4** posedenie
- 5** skladovanie
- 6** chladenie
- 7** sklad - kuchyňa
- 8** technická miestnosť

PRÍZEMIE

- 1** vstupná hala
- 2** otvorená sála
- 3** zázemie pre sálu
- 4** kuchyňa
- 5** šatňa
- 6** WC páni
- 7** WC dámy
- 8** WC inv.
- 9** výstavné priestory

2 4 8m
 POSCHODIE

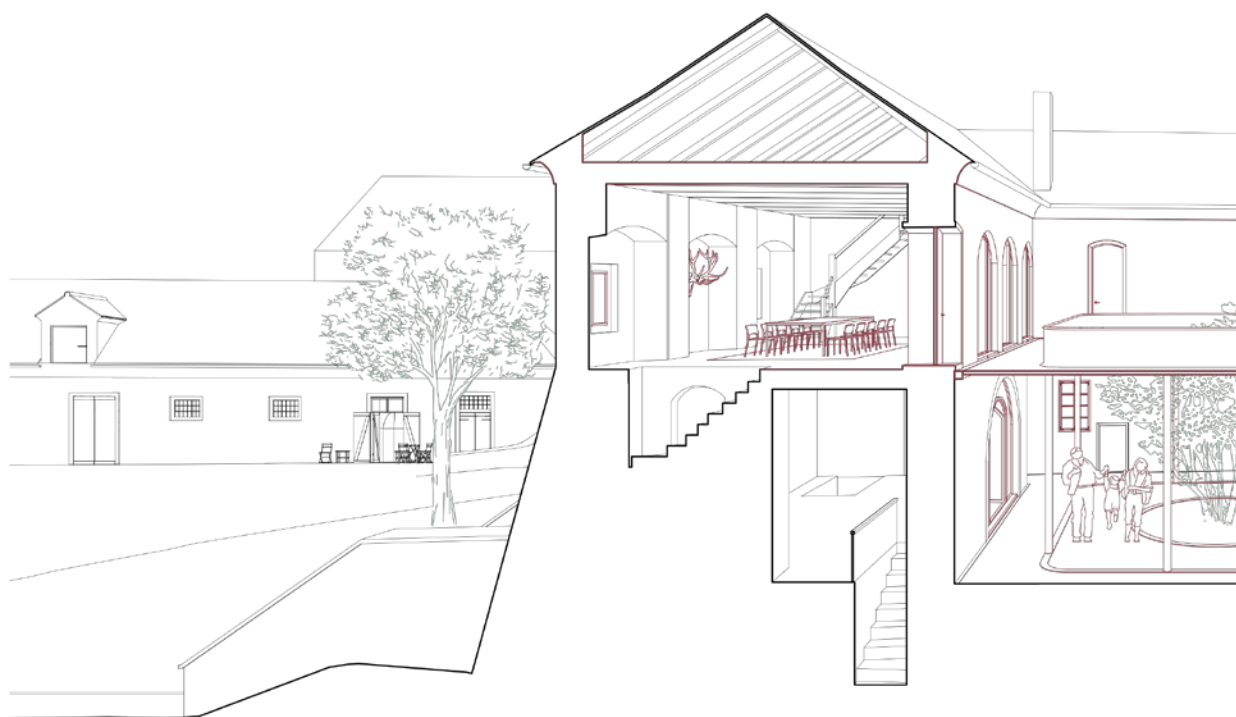
1	<i>spoločná jedáleň</i>	10	<i>spacia časť</i>
2	<i>obývacia časť</i>	11	<i>obývacia časť</i>
3	<i>jedáľenská časť</i>	12	<i>spacia časť</i>
4	<i>detská časť</i>	13	<i>kúpeľňa</i>
5	<i>spálňa</i>	14	<i>obývacia časť</i>
6	<i>WC</i>	15	<i>kúpeľňa</i>
7	<i>kúpeľňa</i>	16	<i>jedáleň</i>
8	<i>obývacia časť</i>	17	<i>WC</i>
9	<i>kúpeľňa</i>	18	<i>spálňa</i>

2 4 8m
ZÁPADNÝ POHLED

Vzor prístupu k obnove fasády, stret viacerých vrstiev, Švihovský hrad.

REZOPOHĽAD TVRZOU
smer na západ

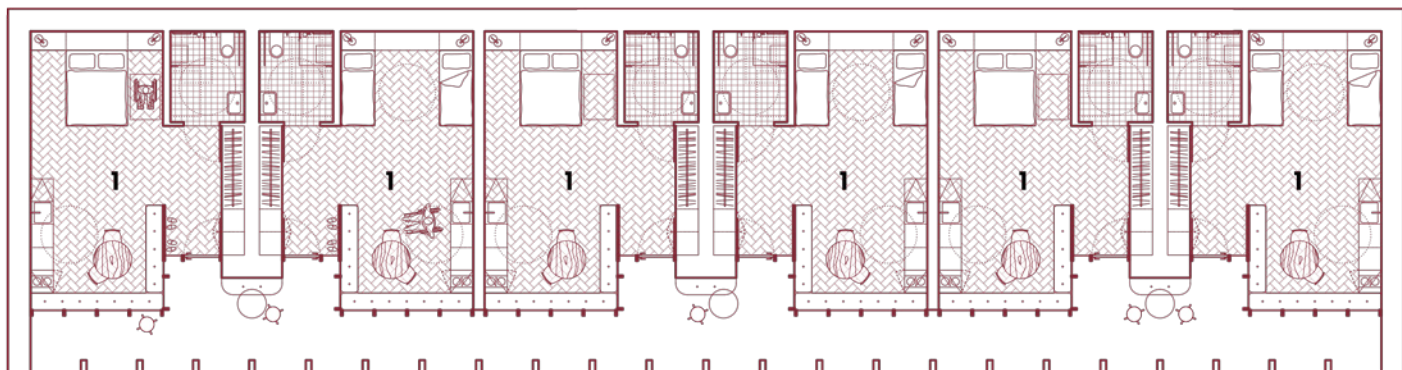

REZOPOHĽAD TVRZOU
smer na sever

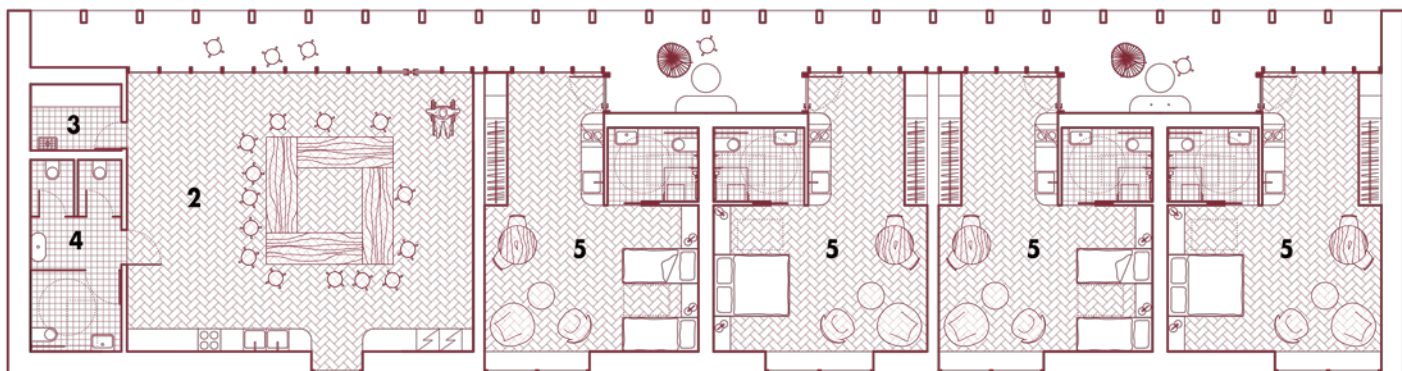

OBJEKT NOVOSTAVBY.

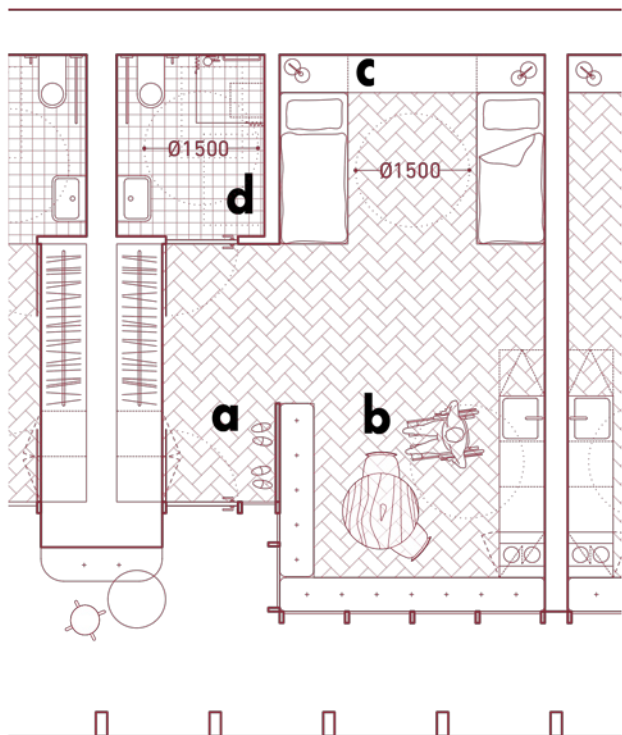

2 4 8m
 SPODNÉ PODLAŽIE

1 - izba typ A, 2 - spoločenská miestnosť, 3 - upratovanie, priestor na rozvádzač, 4 - WC, 5 - izba typ B

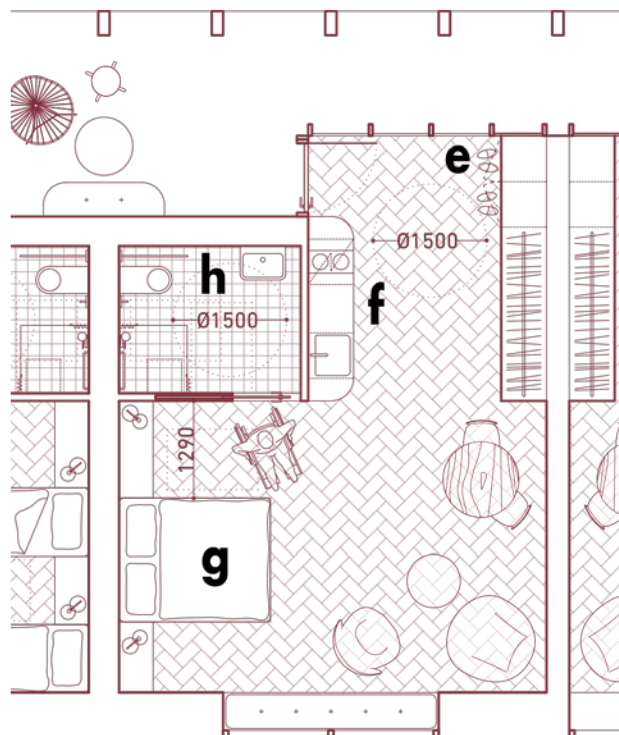

VRCHNÉ PODLAŽIE

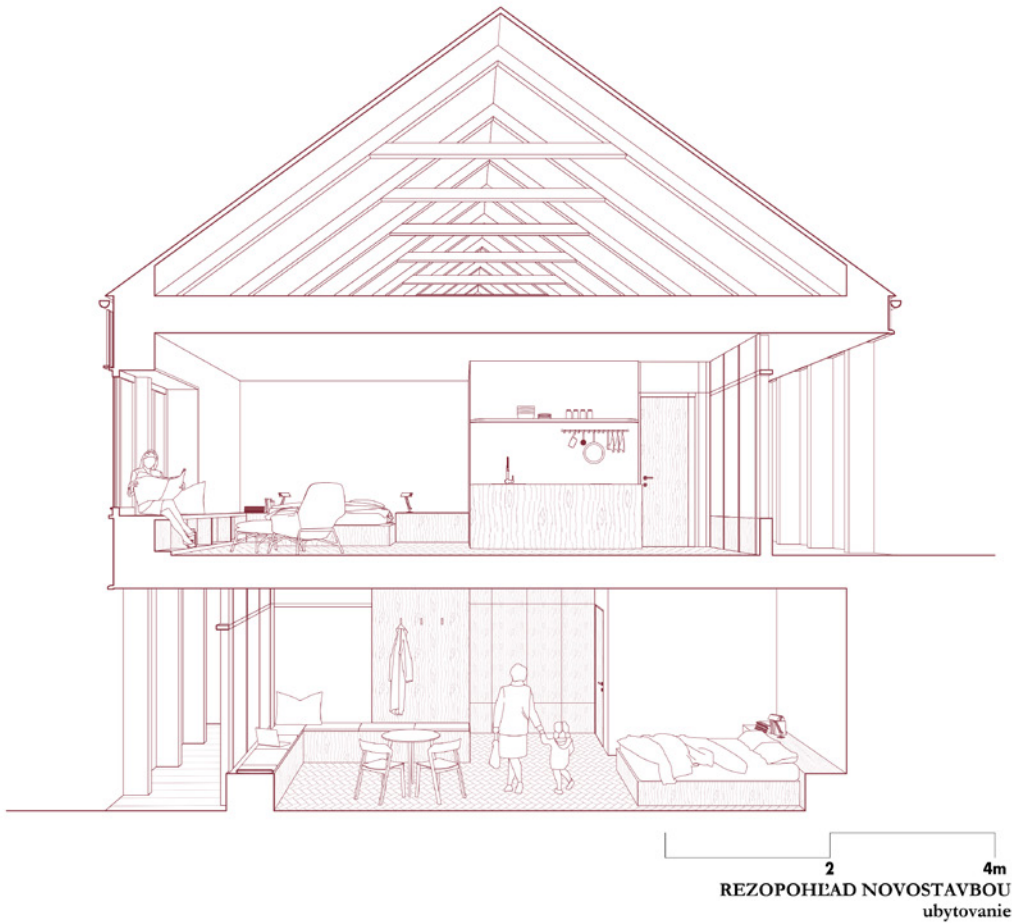
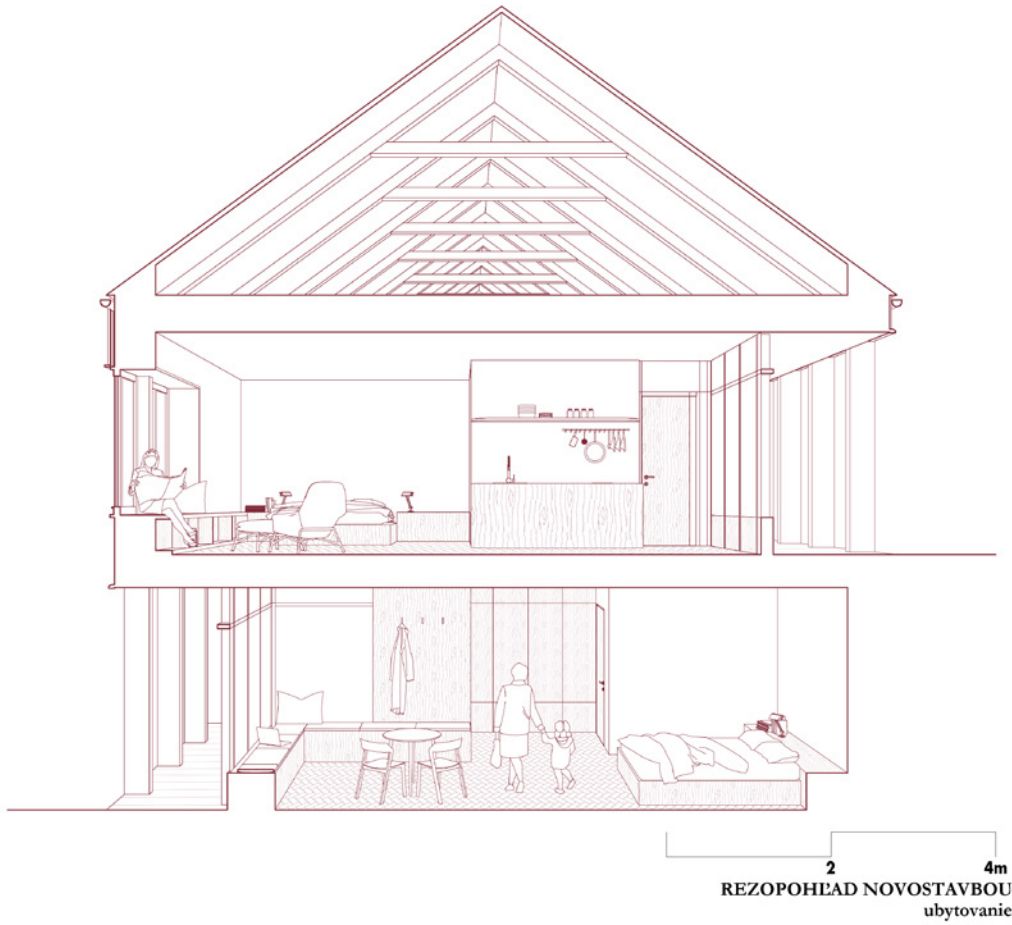
DETAIL IZBY A

a - vstupný priestor, b - kuchynka, posedenie, c - vstupný priestor, d - kúpeľňa

DETAIL IZBY B

e - vstupný priestor, f - kuchynka, g - spanie a sedenie, h - kúpeľňa

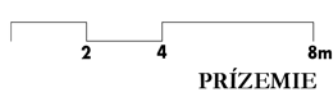
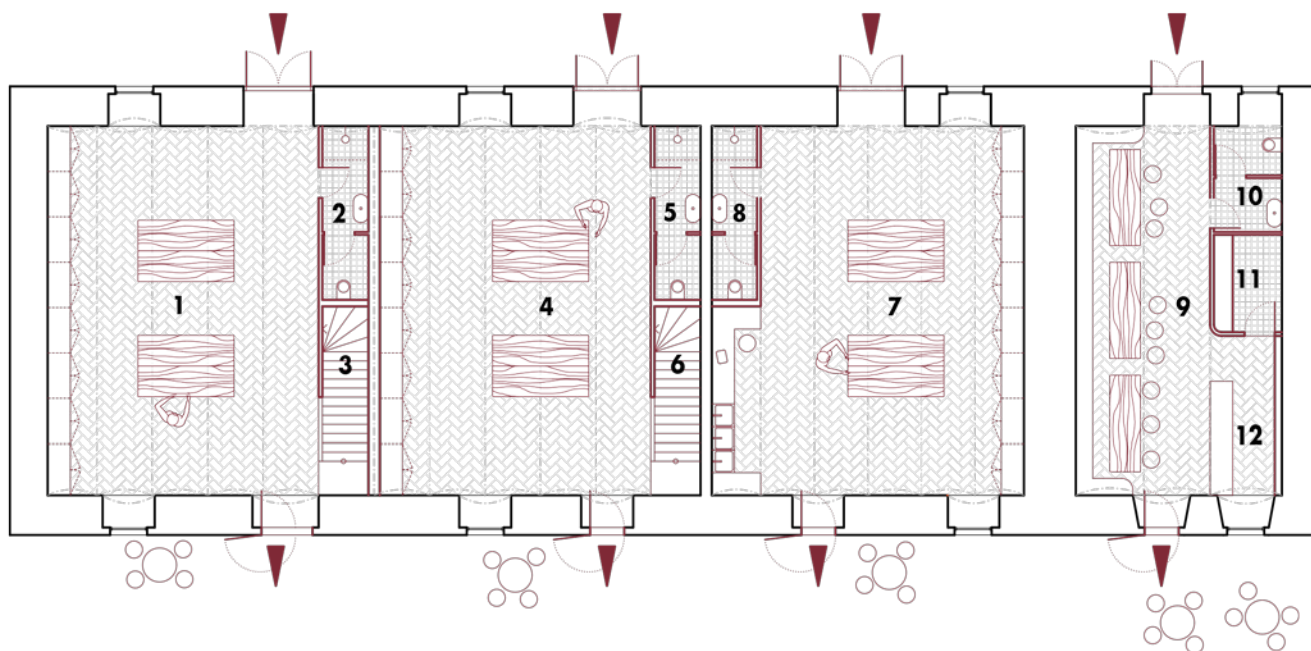
POHĽAD JUŽNÝ

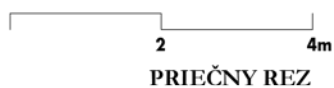
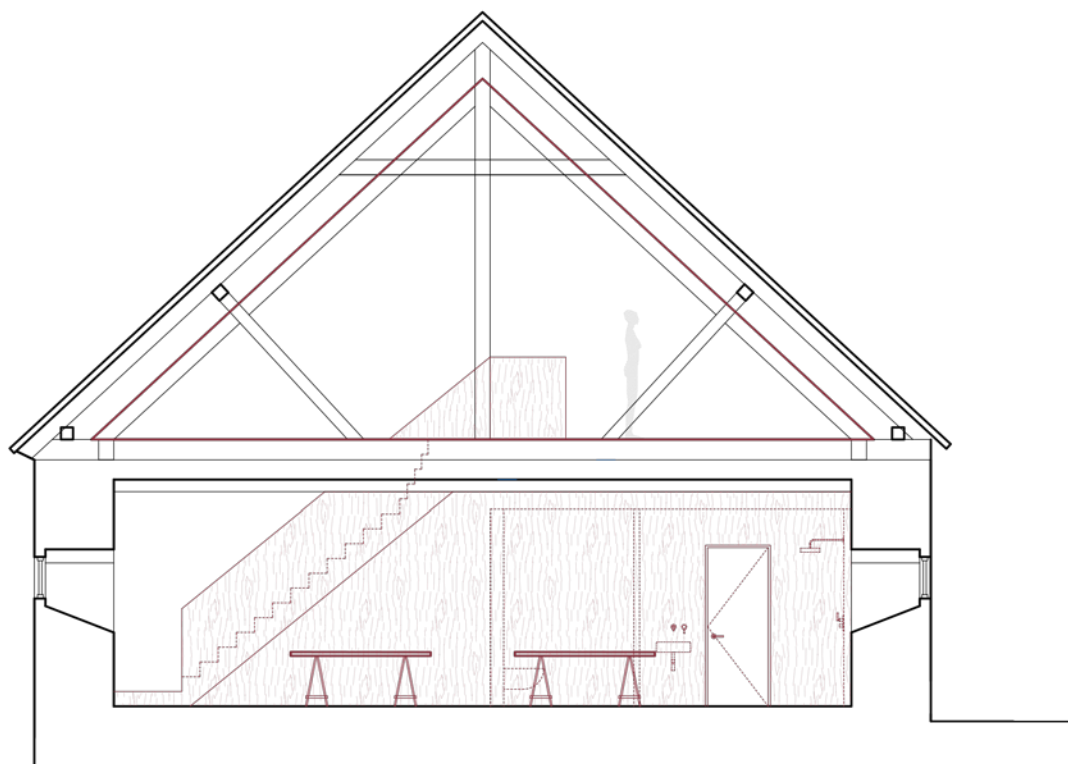
POHĽAD SEVERNÝ

OBJEKT DIELNÍ.

1	<i>dielňa</i>	5	<i>hyg. zázemie</i>	9	<i>klubovňa</i>
2	<i>hyg. zázemie</i>	6	<i>schodisko</i>	10	<i>WC</i>
3	<i>schodisko</i>	7	<i>dielňa</i>	11	<i>sklad</i>
4	<i>dielňa</i>	8	<i>hyg. zázemie</i>	12	<i>bar</i>

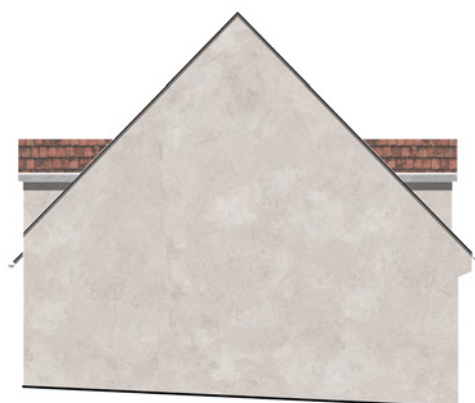

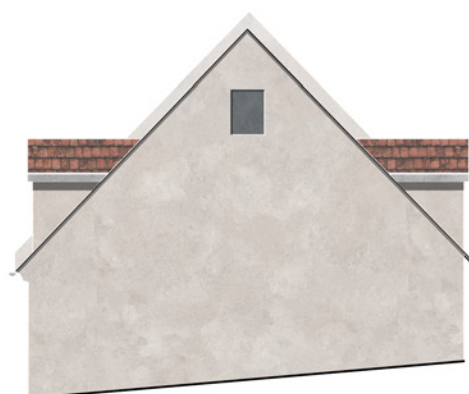
2 4 8m
SEVERNÝ POHLED

JUŽNÝ POHLED

ZÁPADNÝ POHLED

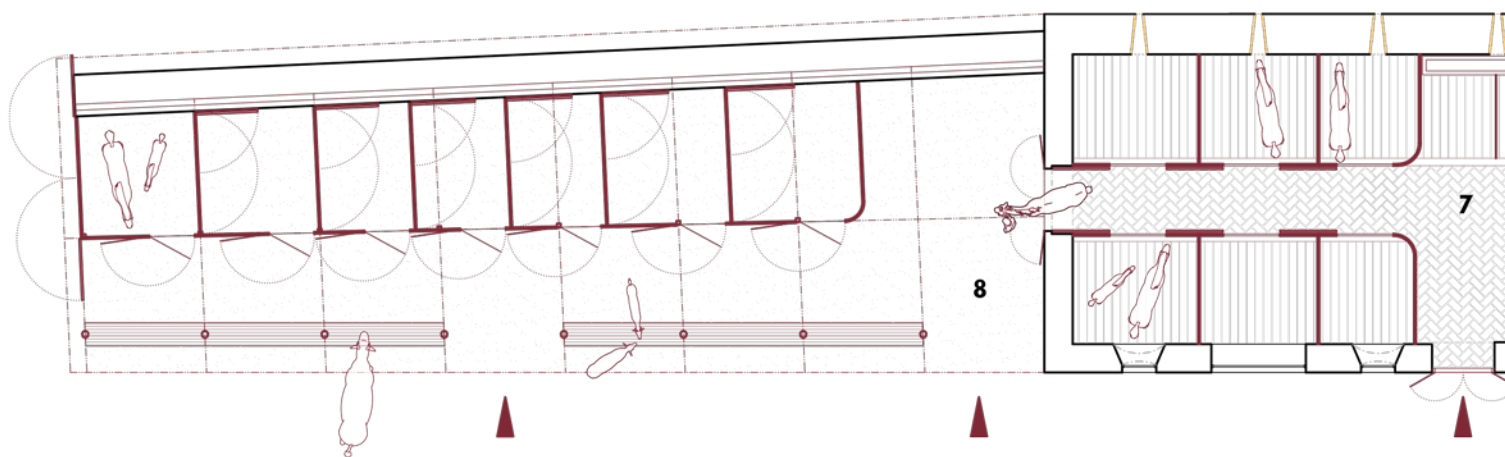
VÝCHODNÝ POHLED

OBJEKT STAJNÍ.

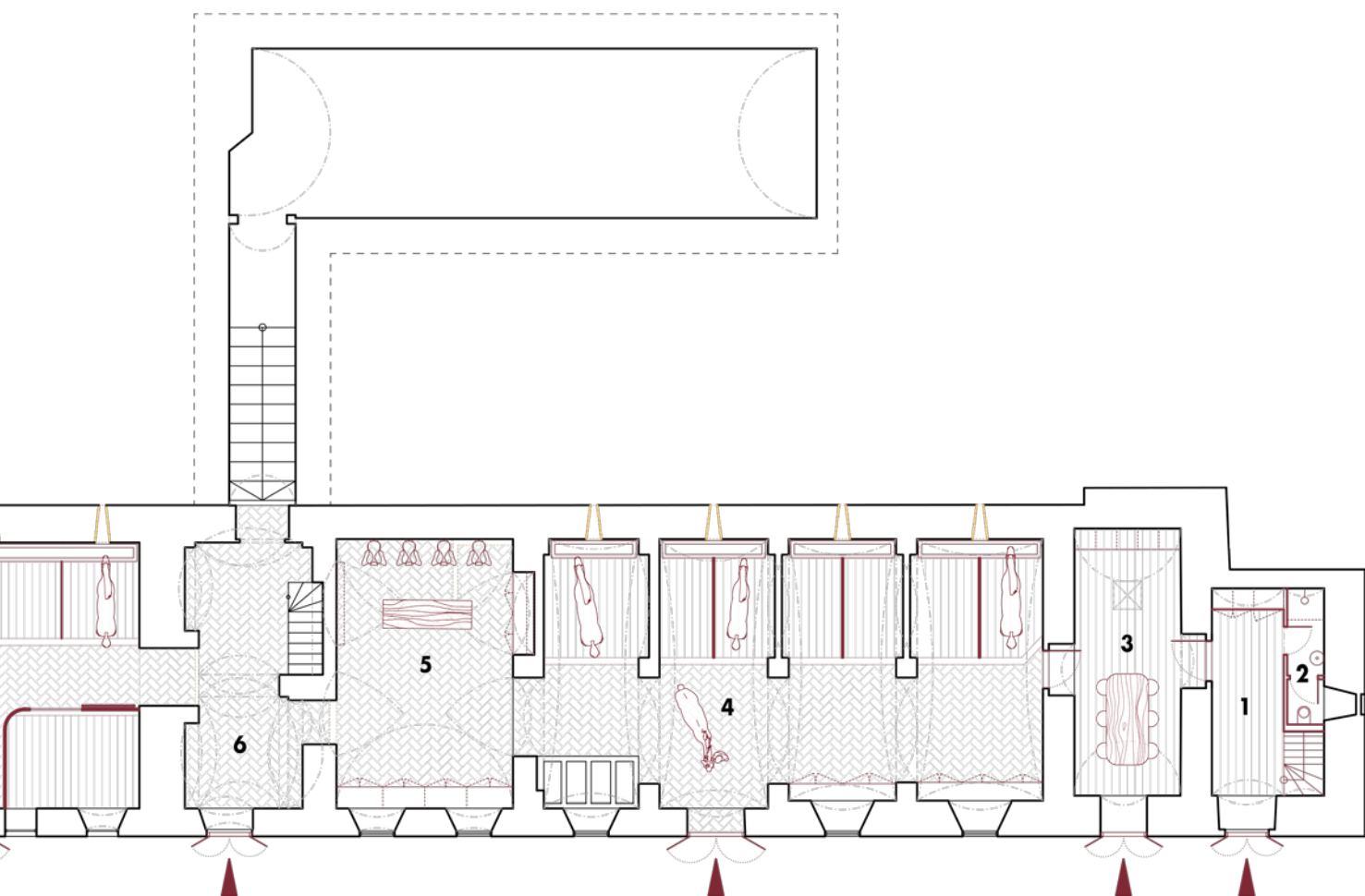
- 1 šatňa pre pomocníkov
- 2 hyg. zázemie
- 3 ratejna
- 4 ustajnenie
- 5 sedlovňa/nástroje
- 6 chodba
- 7 ustajnenie
- 8 otvorené ustajnenie

2 4 8m
PRÍZEMIE

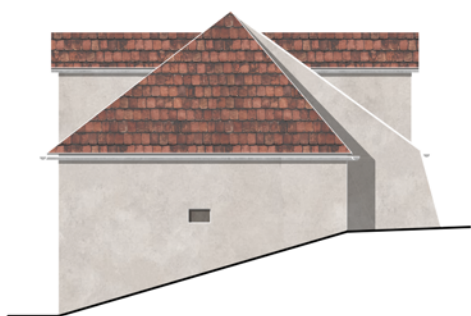

2 4 8m
POHĽAD JUŽNÝ

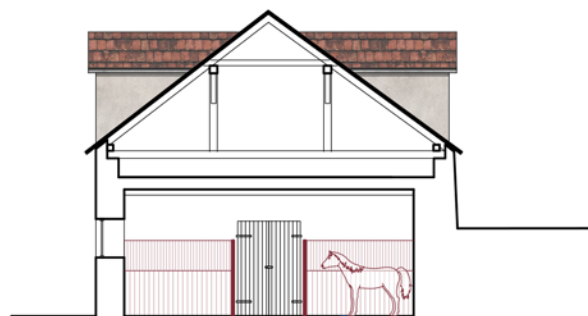

2 4 8m
POHĽAD SEVERNÝ

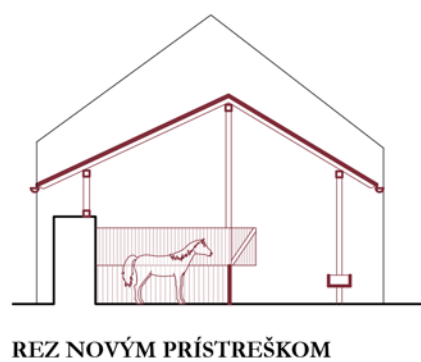
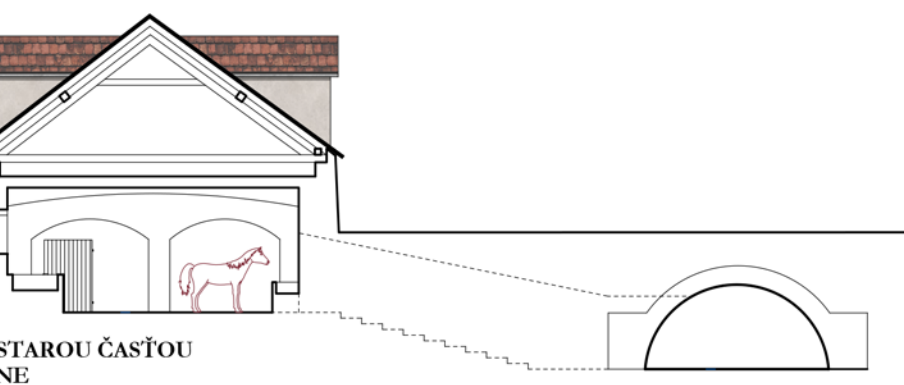
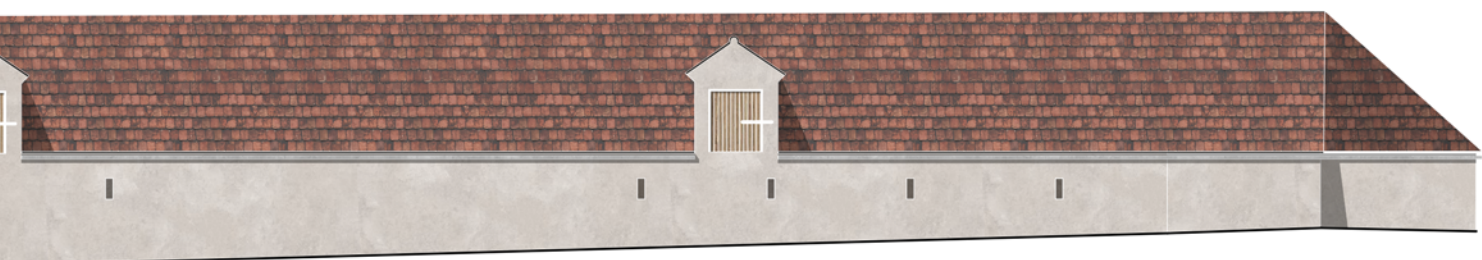
POHĽAD VÝCHODNÝ

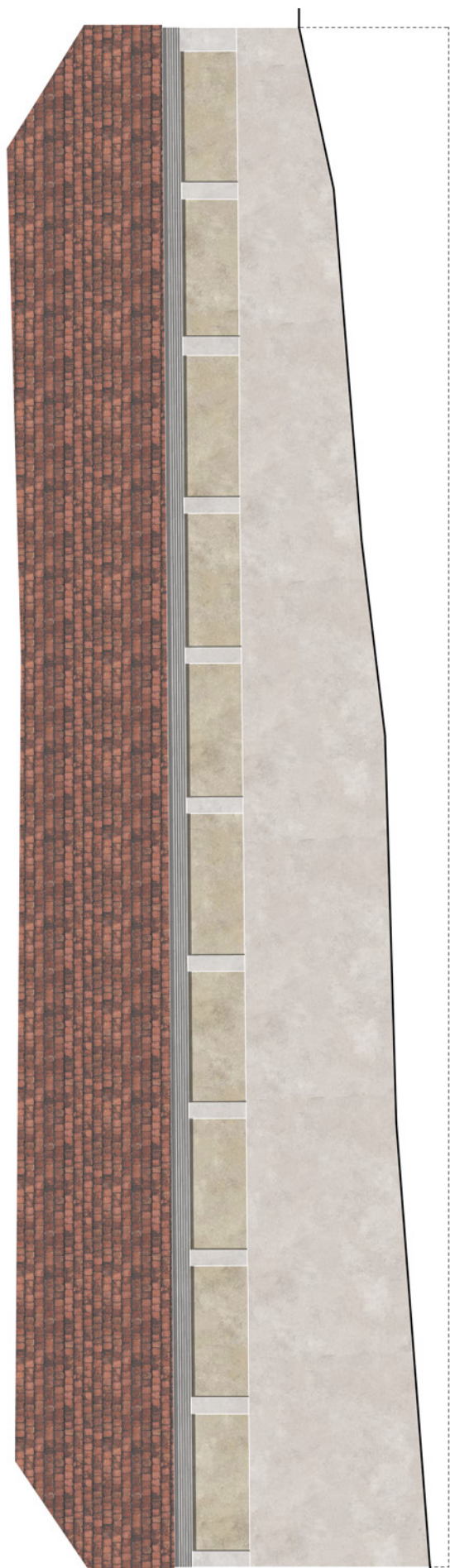
REZ NOVOU ČASŤOU
STAJNE

REZ
STAJNE

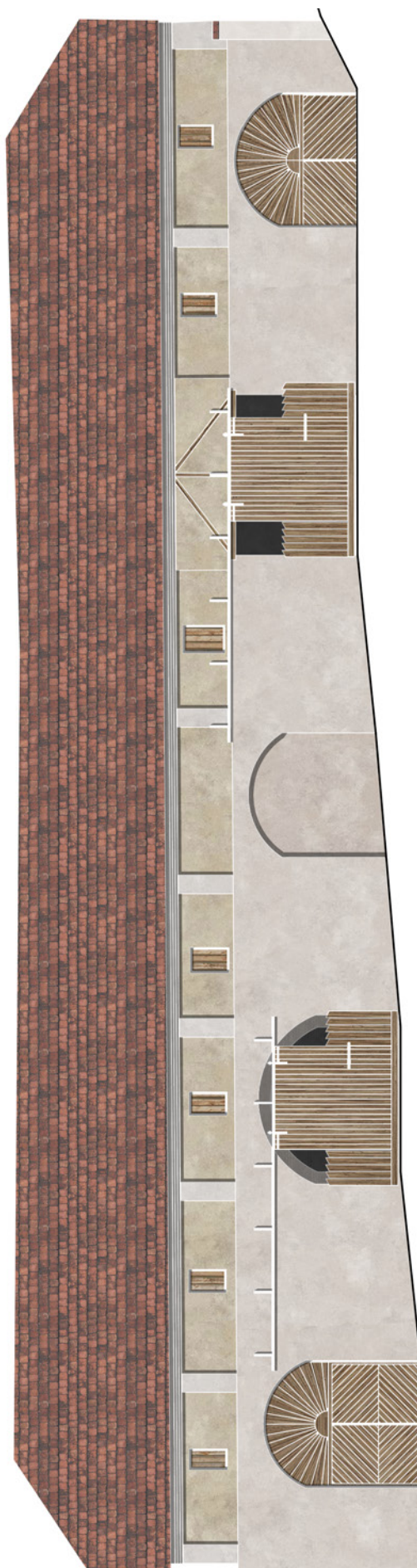

OBJEKT STODOLY.

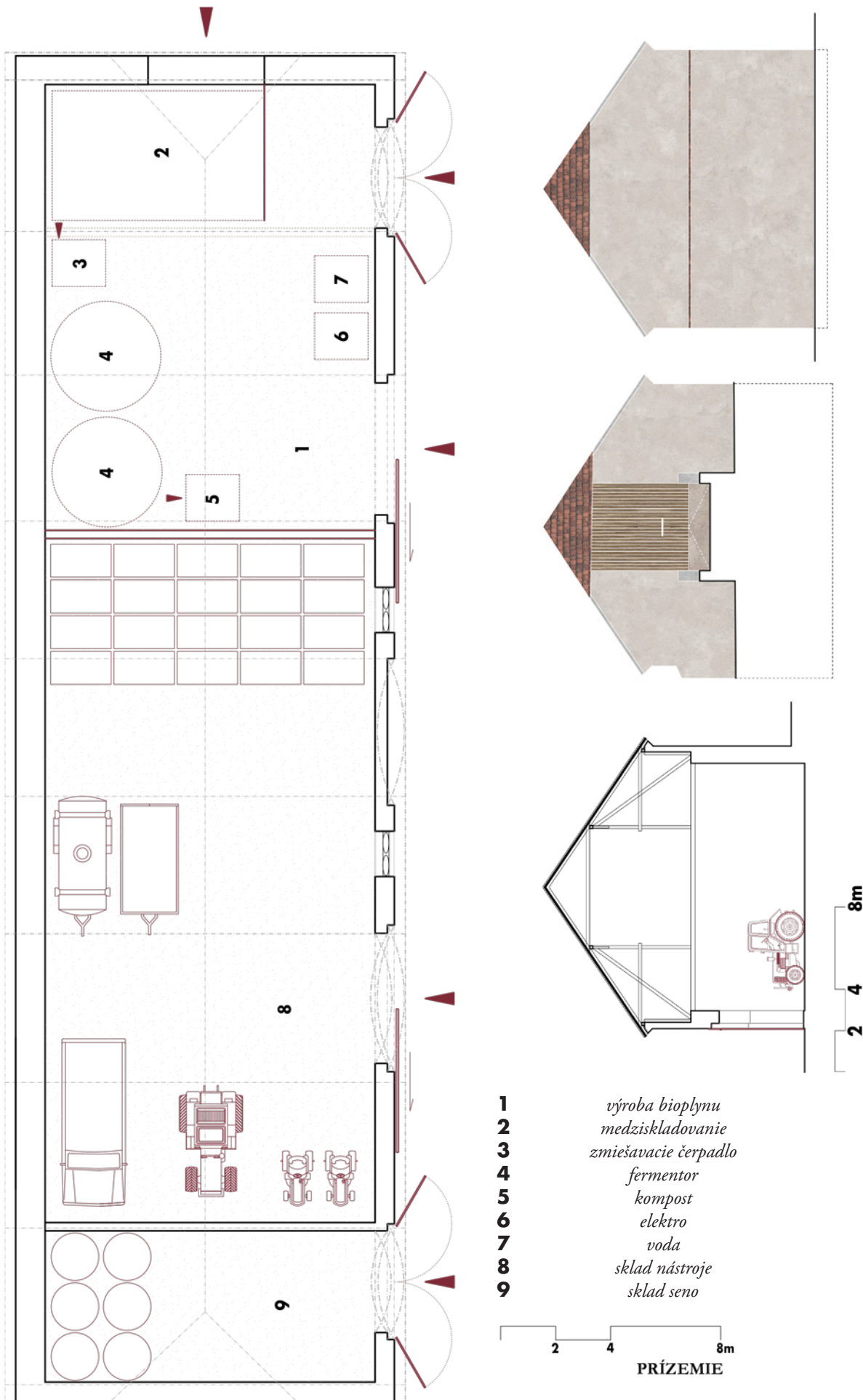

2 4 8m

POHĽAD VÝCHODNÝ

POHĽAD ZÁPADNÝ

Obnova tvrze s dvorom poplužním,

BERNARTICE

diplomová práce ZS 2019/2020

Bc. Natálie Kostelníková